

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาศักยภาพการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
 แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
**Participatory Development of Community Potential on Community-Based
 Tourism Services: A Case study in Kued-Chang Subdistrict, Mae Taeng
 District, Chiang Mai Province.**

โดย

ศวิษฐา สุภอุดมฤกษ์ ตริรัตน์ และคณะ

ศวิษฐา สุภอุดมฤกษ์ 8
ตริรัตน์ 1
.....

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2559

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง การศึกษาและพัฒนาศักยภาพการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

Participatory Development of Community Potential on Community-Based Tourism
Services: A Case study in Kued-Chang Subdistrict, Mae Taeng District, Chiang Mai
Province.

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2558
จำนวน 300,000 บาท

หัวหน้าโครงการ นางสาววิญา สุภอุดมฤกษ์ ตริรัตน์
ผู้ร่วมโครงการ นางอรจนา แสนไชย จันทรประยูร
นายอรุณโรจน์ พวงสุวรรณ
นางสาวรัชชิตา ศิริ
นายทรงศักดิ์ ภู่น้อย
นางมิ่งขวัญ แดงสุวรรณ
นางกาญจนา ปงหาญ
นายสมใจ ปงหาญ

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์
มีนาคม 2559

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาศักยภาพการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่” พื้นที่การพัฒนา คือ บ้านเมืองกุดและบ้านแม่ตะมาน การศึกษาครั้งนี้ มุ่งสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในด้านการให้บริการการท่องเที่ยว ที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนนำไปสู่ความยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน การให้การสนับสนุนจากทีมงานวิจัยในทุกๆ ด้านของการทำงานวิจัย และบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยวที่ช่วยสนับสนุนและเอื้อประโยชน์ในการทำงาน ครอบครัวสุภอุดมฤกษ์ที่เป็นกำลังในการทำงานตลอดมา หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ช่วยหนุนเสริมผลงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น รวมถึงเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อชุมชน

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กล่าวถึงข้างต้น และขอขอบคุณสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนทุนวิจัยเพื่อดำเนินการในครั้งนี้ รวมถึงผู้ประสานงานสำนักวิจัยฯทุกท่าน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาในการจัดทำงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

ศวิชญา สุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

หัวหน้าโครงการ

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทคัดย่อ	1
ABSTRACT	3
บทที่ 1 บทนำ	5
ความสำคัญของปัญหา	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
การทดสอบสมมติฐาน	8
นิยามศัพท์	10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	11
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	12
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับมัคคุเทศก์	16
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมาย	20
การพัฒนาหลักสูตร	27
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	28
การพัฒนาศักยภาพของชุมชน	34
กรอบแนวคิดของการวิจัย	35
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	38
สถานที่ดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38

	หน้า
กลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือในการวิจัย	42
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการวิจัย	52
สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน	52
ศักยภาพชุมชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว	55
หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว	71
ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว	97
ผลผลิตจากกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน	113
การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย	123
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	136
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	136
ข้อเสนอแนะ	155
ข้อจำกัดของการศึกษา	156
การศึกษาในอนาคต	156
บรรณานุกรม	157
ภาคผนวก	161
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเยาวชน	161
ภาคผนวก ข แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ	162
ภาคผนวก ค แบบทดสอบความรู้ด้านการให้บริการท่องเที่ยวก่อนและหลัง	165
ภาคผนวก ง แบบวัดทักษะในการให้บริการ	167
ภาคผนวก จ แบบวัดทัศนคติต่อประโยชน์	168

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนประชากรบ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมาน	39
ตารางที่ 2 ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชนจำแนกตามชุมชน	56
ตารางที่ 3 ประสบการณ์การนำเที่ยวในชุมชน	58
ตารางที่ 4 ปัญหาการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ	59
ตารางที่ 5 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว	62
ตารางที่ 6 ร้อยละของระดับความรู้ก่อนการพัฒนาศักยภาพจำแนกตามเพศ	70
ตารางที่ 7 หลักสูตรความรู้ด้านกระบวนการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย	71
ตารางที่ 8 การทดสอบระดับทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย	83
ตารางที่ 9 หลักสูตรพัฒนาทักษะภาษาและระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา	84
ตารางที่ 10 หัวข้อทรัพยากรที่เยาวชนได้รับมอบหมายให้ค้นคว้าเพิ่มเติม	85
ตารางที่ 11 ร้อยละของความรู้รายประเด็นหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ	98
ตารางที่ 12 ร้อยละของระดับความรู้จำแนกตามเพศหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ	99
ตารางที่ 13 ทักษะการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษรายประเด็น	101
ตารางที่ 14 ระดับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ	105
ตารางที่ 15 ทศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรจำแนกตามชุมชน	119
ตารางที่ 16 ทดสอบความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามชุมชน	123
ตารางที่ 17 ทดสอบความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามเพศ	125
ตารางที่ 18 ทดสอบการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการ	126
ตารางที่ 19 สหสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะของเยาวชนพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ	128
ตารางที่ 20 สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ	134

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	37
ภาพที่ 2 พื้นที่เป้าหมายในการวิจัย	38
ภาพที่ 3 กระบวนการเรียนรู้เยาวชนด้วยวิถีทัศน์	72
ภาพที่ 4 แสดงเนื้อหาการเป็นเจ้าบ้านที่ดี	73
ภาพที่ 5 แสดงเนื้อหาบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว	74
ภาพที่ 6 กระบวนการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมติ	74
ภาพที่ 7 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการระดมสมองก่อนการบรรยาย	75
ภาพที่ 8 แสดงเนื้อหาขั้นตอนการนำเที่ยว	76
ภาพที่ 9 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการระดมสมองก่อนการบรรยาย	76
ภาพที่ 10 แสดงเนื้อหาขั้นตอนการนำเที่ยว	77
ภาพที่ 11 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการแสดงไหวพริบในการพูดชวนเชื่อ	78
ภาพที่ 12 แสดงเนื้อหาความรู้การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	79
ภาพที่ 13 แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนจากการระดมความคิดเยาวชน	85
ภาพที่ 14 เยาวชนวาดภาพทรัพยากรชุมชนที่ตนเองเลือกเพื่อนำเสนอ	86
ภาพที่ 15 ผู้รู้ในชุมชนบรรยายความรู้ด้านประวัติศาสตร์และความเป็นมาชุมชน	87
ภาพที่ 16 ผู้รู้ในชุมชนให้ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในสถานที่จริง	87
ภาพที่ 17 ผู้รู้ในชุมชนเปิดโอกาสให้ซักถามเพิ่มเติมตลอดทั้งวัน	88
ภาพที่ 18 เยาวชนซักถามและวาดภาพเพิ่มเติมให้มีรายละเอียดที่สมบูรณ์มากขึ้น	88
ภาพที่ 19 เยาวชนนำเสนอผลงานวาดภาพและข้อมูลทรัพยากร	89
ภาพที่ 20 ทีมงานร่างภาพวาดใหม่เพื่อใช้ในการจัดทำคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน	90
ภาพที่ 21 เยาวชนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษตามบัตรคำ	90
ภาพที่ 22 เยาวชนใช้เวลา 1 ชั่วโมงในการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์จากภาพ	91
ภาพที่ 23 กิจกรรมจัดหมวดหมู่บัตรคำศัพท์ตามภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน	92
ภาพที่ 24 เยาวชนแต่งประโยคจากบัตรคำศัพท์	93
ภาพที่ 25 เยาวชนร่วมกันร่างแผนที่และกำหนดจุดท่องเที่ยวพร้อมร่างโปรแกรมนำเที่ยว	94
ภาพที่ 26 เยาวชนทบทวนและฝึกซ้อมภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวตามโปรแกรมที่กำหนด	94
ภาพที่ 27 ตัวแทนเยาวชนบ้านแม่ตะมานต้อนรับ ณ จุดนัดพบและแนะนำตัว	95

ภาพที่ 28 กิจกรรมนำชมสถานที่เคารพบูชาหอพ่อบ้าน	95
ภาพที่ 29 กิจกรรมเรียนรู้พีชพรรณและปลูกต้นไม้	95
ภาพที่ 30 เดินเยี่ยมชมช่างที่บ้านช่างไทย	95
ภาพที่ 31 ดูเลออาหารกลางวันให้นักท่องเที่ยว	96
ภาพที่ 32 ทีมเยาวชนบ้านเมืองกีดต้อนรับนักท่องเที่ยว ณ วัดเมืองกีด	96
ภาพที่ 33 จุดนำชมต้นโพธิ์กว่า 400 ปี	96
ภาพที่ 34 ตัวแทนเยาวชนมาต้อนรับ ณ จุดนัดพบและกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว	96
ภาพที่ 35 เยาวชนดูแลความปลอดภัยในการเดินทาง ณ จุดนำชมน้ำตก	97
ภาพที่ 36 เยาวชนนำทางเดินเท้าออกจากน้ำตกเพื่อไปกิจกรรมสุดท้ายล่องแก่ง	97
ภาพที่ 37 ร่างรูปแบบคู่มือสื่อความหมาย 2 ภาษา (ปกหน้า – ปกหลัง)	114
ภาพที่ 38 ร่างเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านวิถีชีวิต	115
ภาพที่ 39 ร่างเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติ	115
ภาพที่ 40 ร่างเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น	116
ภาพที่ 41 ร่างเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านความเชื่อ	116
ภาพที่ 42 ร่างเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านกิจกรรมท่องเที่ยว	117
ภาพที่ 43 กระบวนการเรียนรู้ด้านการให้บริการท่องเที่ยวของชุมชน	154

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 ภาพรวมลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชน	56
แผนภาพที่ 2 ภาพรวมประสบการณ์นำเที่ยวของเยาวชน	57
แผนภาพที่ 3 ภาพรวมปัญหาที่พบในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ	59
แผนภาพที่ 4 ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว	61
แผนภาพที่ 5 ภาพรวมความรู้ของเยาวชนก่อนการพัฒนาศักยภาพ	69
แผนภาพที่ 6 ภาพรวมทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย	81
แผนภาพที่ 7 ทักษะการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษหลังการพัฒนา	100
แผนภาพที่ 8 ระดับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว	104
แผนภาพที่ 9 ทศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการบริการท่องเที่ยว	118
แผนภาพที่ 10 ทศนคติต่อประโยชน์ของกลุ่มสื่อสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา	122

การศึกษาและพัฒนาศักยภาพการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

Participatory Development of Community Potential on Community-Based
Tourism Services. A Case study in Kued-Chang Subdistrict,
Mae Taeng District, Chiang Mai Province.

สวิชญา สุภอุดมฤกษ์¹ ตรีรัตน์¹ อรจนา แสนไชย จันทรประยูร¹ อรุณโรจน์ พวงสุวรรณ¹
รักริดา สิริ¹ พิรุณพัฒน์ ภูน้อย¹ มิ่งขวัญ แดงสุวรรณ² กาญจนา ปงหาญ² และสมใจ ปงหาญ²
Savichaya Supa-udomlerk Trirat¹, Onjana Sanchai Chantraprayoon¹,
Arunroj Puangsuwan¹, Raktida siri¹, Pirunpat Poonoi¹, Mingkoun Dangsuwan²
Kanjana Ponghan² and Somjai Ponghan²

¹คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

²สำนักฟาร์มมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การศึกษาและพัฒนาศักยภาพการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาและพัฒนาชุมชน
นำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว 2) พัฒนาระบบสื่อความหมายแบบ 2 ภาษา
เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) พัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
ประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแกนนำการท่องเที่ยวชุมชน 1 ราย กลุ่มผู้รู้ในชุมชน 4 ราย กลุ่ม
เยาวชน 14 ราย และกลุ่มตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ราย ใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด
และปลายเปิด (Open-ended Question) แบบทดสอบก่อนและหลัง (Pre-test and Post-test) ใช้วัด
ความรู้ แบบวัดทักษะปฏิบัติ (Skill Testing) ใช้วัดทักษะการนำเที่ยว แบบประเมิน (Attitude
Testing) ใช้ศึกษาทัศนคติ

ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1
และ 2 มีอายุสูงสุด 18 ปี อายุต่ำสุด 13 ปี มีค่าเฉลี่ย 14.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.50 ซึ่งส่วนมาก
อายุน้อยกว่า 16 ปี ไม่เคยมีประสบการณ์นำเที่ยว และ “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวเลย

โดยการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับ “น้อย” ความรู้เบื้องต้นด้านการให้บริการท่องเที่ยวพบว่าทั้งหมดเยาวชนชอบ “ไม่ผ่าน” กระบวนการพัฒนาศักยภาพพบว่า มีทักษะการนำเที่ยวอยู่ในระดับ “ดี” กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา (ไทย-อังกฤษ) แบบมีส่วนร่วม เครื่องข่ายผู้ให้การสนับสนุนคือ 1) ผู้รู้ในชุมชน 2) ตัวแทนกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว และ 3) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

หลังจากกระบวนการพัฒนาความรู้และทักษะต่างๆ ของเยาวชนจากทั้ง 2 ชุมชน พบว่าทั้งหมด “ชอบผ่าน” ด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวหลังการเข้าร่วมโครงการ โดยเยาวชนมีความรู้ในระดับ “มาก” การทดสอบการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวอาสาสมัครนักท่องเที่ยว 6 ราย พบว่าเยาวชนมีทักษะการใช้ภาษานำเที่ยวในระดับ “ดี” ทั้งด้านการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว เทคนิคการนำเที่ยว การส่งแขกและการอำลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต้อนรับ อยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในระดับ “มาก” ผลผลิตจากกิจกรรมคือ คู่มือสื่อความหมายทรัพยากรท่องเที่ยวฉบับชุมชน (ภาษาไทย-อังกฤษ) มีเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เยาวชนมีทัศนคติต่อหลักสูตรใช้พัฒนาศักยภาพว่ามีประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.83) ทั้งในด้านเนื้อหา ความตรงประเด็น และความครอบคลุม ส่วนทัศนคติของผู้ให้บริการท่องเที่ยวอื่นๆ (Supply Side) คือ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อื่นรวม 20 ราย พบว่าทัศนคติต่อประโยชน์ของคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา อยู่ในระดับ “มาก” ทั้งในด้านรูปภาพ คำอธิบายภาพและตัวอย่างประโยครวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและศักยภาพชุมชน

ความรู้และทักษะของเยาวชนระหว่างบ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 ในด้าน 1) ประสิทธิภาพการนำเที่ยวของเยาวชน 2) การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน 3) ทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการพัฒนาความรู้และทักษะของเยาวชนมีความแตกต่างระหว่างชายหญิง

การศึกษาสหสัมพันธ์ของตัวแปรพบว่า 1) อายุและประสิทธิภาพด้านการนำเที่ยวที่มากจะทำให้บุคลิกภาพ และทักษะการแนะนำตนเอง การนำเที่ยว และการให้ข้อมูลมากตามไปด้วย 2) ผู้ที่มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมาก 3) ผู้ที่มีความรู้ด้านการนำเที่ยวมากจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว และมีความรู้หลังการได้รับการพัฒนามากขึ้นกว่าผู้ที่มีความรู้ที่น้อย ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.767$) 4) ผู้ที่มีบุคลิกภาพการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยที่ดีจะมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการที่ดีเช่นกัน 5) ผู้ที่มีทักษะที่ดีในการใช้ภาษาไทยแนะนำ จะมีทักษะการใช้ภาษาไทยในการให้ข้อมูล

เพื่อการนำเที่ยวที่ดีด้วย ($r = 0.934$ และ 0.856) ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 รวมถึงทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการที่ดีด้วย ($r = 0.566$) 6) ผู้มีความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา จะมีความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาที่ดีด้วย

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การให้บริการการท่องเที่ยว

ABSTRACT

The study of participatory development of community potential on community-based tourism services in Kued-Chang subdistrict, Mae Taeng district, Chiang Mai province had objectives: 1) to study and develop youth guide skill and the use of English for tourism, 2) to develop an bilingual interpretative guide for tourism and 3) to develop English curriculum for community-based tourism.

The sample was selected by using purposive sampling method consisting of four groups were; 1) tour guide of community 2) knowledgeable people 3) youth and 4) representative from Subdistrict Administrative Organization. Research tools was using open-ended questionnaires, pre-test and post-test, skill testing and attitude testing.

The study was found that more than half of participants were male, studying at Grade 7 and Grade 8. They are maximum age are 18 years, minimum age are 13 years, with an average of 14.57, standard deviation of 1.50; most of them younger than 16 years old, they never had experienced of tour guide and never have been involved in tourism especially on benefits of tourism at "slightly participate". They was failed on the knowledge test about tourism services. The development process of the participants was found that they had "good skills" on tour guide. Learning process on participatory development of bilingual interpretative system (Thailand - English) was supported by; 1) knowledgeable people in the community 2) representative community-based tourism group and 3) representative from Subdistrict Administrative Organization which gives priority to the continually development of the youth and aim to be concretely development.

After the development of youth's knowledge and skills in Muang Kued village and Mae Taman village, all participants were passed the test of knowledge and skills, with high level knowledgeable. In terms of using English language for tour guiding with 6 tourists attended the

pilot tour, this was found that youth had good skill level in providing tourist information, technique on tour guiding, greeting guests especially on welcoming tourists had excellent skill. After development activities, it was found that youth recognized the importance of tourism participation as "highly importance". Output of the study is a community guide book of interpretive on tourism resources (Thailand - English). Youth had attitudes towards English courses was "highly useful" with average of 3.83 in terms of contents, relevantly and comprehensive. The attitude of other community-based tourism group (Supply Side), which were collected from 20 sample was found that the attitudes towards the benefit of the community guide book of interpretive on tourism resources (Thailand - English) was "highly useful" in terms of the pictures, description and example sentences including to help on tourism promoting and community's potential supporting. The knowledge and skills of youth between the two communities had different at the 0.05 level of significance in terms of; 1) the experience of tour guide of the youth 2) participation in the community's tourism, and 3) male and female had different skilled on using Thai language of tour guide.

The studied was found a correlation of variables by following; 1) those who are older and more experienced in tour guide will result in personality as good skills of introduce themselves, skills of tour guiding and skills to providing information as well, 2) those who are least involved in tourism in the past will focus on the more engaging, 3) people had more knowledgeable on tour guiding will focus on the more contributing of tourism to take advantage of it and had more knowledgeable after developed more than those who had least knowledgeable at 0.01 level of the significant ($r = 0.767$), 4) those who had a good personality to use Thai language for tour guiding will had good skills in using English language for tourism services as well, 5) those who had good skills in using Thai language to introduce themselves will had a great skill in using Thai language for tourism information as well ($r = 0.934$ and 0.856) at the 0.01 level of significant, including a skill in using English language in order to provide better service as well ($r = 0.566$), 6) those who had a good knowledgeable of the tour guiding before attending the knowledge and skill development project will had more improved after participation as well.

Keyword: Development of Community Potential, Participatory Community-Based Tourism, Community Participation, Tourism Services

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวยังคงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดเผยภาพรวมการท่องเที่ยวในปี 2555 ว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้นประมาณ 22 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ถึง 15 โดยนักท่องเที่ยวจากประเทศจีน เกาหลีใต้และญี่ปุ่น ถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่เข้ามาท่องเที่ยวในไทย ซึ่งมีมากกว่า 1 ล้านคน รวมถึงนักท่องเที่ยวจากยุโรปที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน (มติชนออนไลน์, 2556) ซึ่งทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่นำมาซึ่งรายได้คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และสวยงาม อีกทั้งยังมีประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่มีต้องจ่ายลงทุนเพื่อสร้างสิ่งเหล่านั้นเลยแม้แต่บาทเดียว แต่เป็นสิ่งที่อยู่กับมนุษย์มาตั้งแต่เราเกิด ดังนั้น จึงถือได้ว่าทรัพยากรเหล่านี้มีค่ามหาศาลต่อประเทศชาติ เพราะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญและยังเป็นสินค้าที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวไม่ต้องจ่ายเงินลงทุนอีกด้วย

แต่การท่องเที่ยวมักนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมายได้เช่นกัน เพราะเมื่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเทียบได้กับสมบัติอันล้ำค่า จึงทำให้ผู้คนอยากครอบครองเป็นเจ้าของเพื่อหาผลประโยชน์ โดยบางครั้งมิได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อคนในท้องถิ่นขาดความรู้เท่าทันนักลงทุนต่างๆ ทำให้ต้องสูญเสียทั้งทรัพยากรที่ตนเองต้องพึ่งพาหรือแม้แต่วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกกลืนเมื่อความเจริญขยายตัวเข้ามาในท้องถิ่นอย่างรวดเร็ว ความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติจะเริ่มเกิดขึ้น เมื่อทุกคนได้ประสบกับปัญหาภัยพิบัติต่างๆ รวมถึงปัญหาความแห้งแล้งในบางพื้นที่เนื่องจากอากาศแปรปรวน จึงทำให้กระแสด้านการอนุรักษ์เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวประเภทที่ชอบธรรมชาติ พวกเขาชื่นชอบสัมผัสวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ที่ไปเยี่ยมชมด้วย นักท่องเที่ยวประเภทนี้กำลังมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นกระแสที่กำลังมาแรง และเป็นนักท่องเที่ยวที่มีขนาดกลุ่มเล็กและต้องการอิสระมากขึ้น และเจาะลึกในสิ่งต่างๆ มากขึ้น ดังนั้น "วิถีชีวิตชุมชน" จึงเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวกระแสใหม่ (In-trend tourists) เป็นอย่างดี ซึ่งเหล่านี้จะยิ่งช่วยเสริมทำให้ความตระหนักในการดูแลสิ่งแวดล้อมในทุกกิจกรรมมีมากขึ้นทั้งในด้านผู้ให้บริการท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

ในปี 2559 นี้ ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เราจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าคนไทยและภาคธุรกิจทุกแขนง ต้องตื่นตัวและเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเพื่อน

บ้านในกลุ่มอาเซียนด้วยกันให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโลกกว้างและเป็นจุดเริ่มต้นการเตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต การเปิดเสรีบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องภายใต้กรอบอาเซียนมีแนวโน้มการแข่งขันที่สูงในอนาคตอย่างแน่นอน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในเมืองไทยด้วยการถือครองสัดส่วนการถือหุ้นที่เพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยป้องกันการเอารัดเอาเปรียบและการสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจได้

เนื่องจาก การท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการ โดยชุมชนมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะชุมชนเหล่านี้มีวิถีชีวิตและภูมิปัญญาที่ช่วยรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศไทยเรา ซึ่งปัจจุบันมีกลุ่มท่องเที่ยวที่จัดการโดยคนในชุมชนหลายแห่งทั่วประเทศไทย ซึ่งมีความห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติและภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของตนเองที่สามารถพึ่งพิงธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนได้อีกด้วย แต่ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในหลายๆชุมชนคือ การท่องเที่ยวที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากภาคเอกชน อันเนื่องมาจากข้อเสียเปรียบในด้านศักยภาพในการสื่อสารภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารโดยทั่วไป ทำให้ชุมชนขาดโอกาสที่จะถ่ายทอดเรื่องราวที่ตนเองภาคภูมิใจ และขาดความมั่นใจที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เมื่อชุมชนไม่สามารถสื่อสารและนำเที่ยวด้วยตนเองได้ ทำให้ถูกภาคเอกชนใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อทำกำไรให้กับตัวเองอย่างต่อเนื่องเรื่อยไป คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในด้านภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ

ชุมชนบ้านเมืองก๊อดและบ้านแม่ตะมาน ตำบลก๊อดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นกลุ่มเมืองก๊อดโฮมสเตย์ และกลุ่มแม่ตะมานโฮมสเตย์ ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสพัฒนางานวิจัยร่วมกับทั้ง 2 ชุมชนมาแล้ว ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 – 2557 เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยใช้แผนทิวทัศน์เป็นเครื่องมือ (สวิชญา สุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์, 2556) และการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาช่องทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (สวิชญา สุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์, 2558) ซึ่งชุมชนได้ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นอย่างดี จนกระทั่งมีกิจกรรมและการบริการ รวมถึงฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถนำไปเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ได้ แต่เนื่องจากกิจกรรมรวมถึงการให้บริการเหล่านั้น เป็นสิ่งที่แกนนำชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมไปพร้อมๆ กับการดำรงชีวิตตามวิถีปกติร่วมด้วยซึ่งส่วนมากมีอายุมากกว่า 45 ปี และเป็นเกษตรกร ปัญหาประการหนึ่งที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการท่องเที่ยวในชุมชนจะคงอยู่อย่างยั่งยืนได้อย่างไร หากเยาวชนในชุมชนเริ่มมีการย้ายถิ่นออกจากพื้นที่ เนื่องจากไม่มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง และพบว่าเมื่อจบ

การศึกษาในระดับสูงขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะหางานทำในเมืองมากขึ้น โดยปราศจากแนวคิดที่จะรับช่วงต่องานของครอบครัวในการทำการเกษตร เช่น ทำนา สวนผลไม้จำพวก เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย ส้มโอ เป็นต้น ที่ยังสามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัวกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศักยภาพของเยาวชนในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดความภาคภูมิใจในการท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงศักยภาพในด้านการใช้ภาษาที่สองและ/หรือสาม เนื่องจากตำบลกึ่งช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตำบลท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวนมาก ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มากขึ้นเพื่อสร้างความสามารถในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความตระหนักให้เยาวชนเกิดความเข้าใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนตนเองให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาเยาวชนและให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการนำเที่ยวโดยผู้นำเที่ยวท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมายแบบ 2 ภาษาเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านวิชาการ

1. ได้ชุดความรู้ด้านการฝึกใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสม
2. รูปแบบการเก็บรักษาข้อมูลองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือนำเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้

ด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมศักยภาพชุมชนและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมจากบริการนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

ด้านสังคมและชุมชน

- 1. พัฒนาการมีส่วนร่วมและศักยภาพการเรียนรู้เพื่อการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นภาษาอังกฤษ
- 2. สร้างการมีส่วนร่วมให้กับเยาวชนท้องถิ่น เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยประยุกต์รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นระเบียบวิธีในการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพดังนี้

- 1. การศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชน
- 2. ข้อมูลกิจกรรมและบริการด้านการท่องเที่ยว และระบบข้อมูลด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และพืชพรรณธรรมชาติในเส้นทางศึกษาธรรมชาติแบบ 2 ภาษา
- 3. ความรู้และทักษะในการนำเที่ยวของผู้นำเที่ยว/ท้องถิ่น
- 4. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและการเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชน
- 5. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
- 6. ระดับความเป็นประโยชน์ของคู่มือหลักสูตร คู่มือการสื่อสารภาษาอังกฤษ และคู่มือเดินศึกษาธรรมชาติ ต่อชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ
- 7. ระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพการให้บริการของชุมชนท่องเที่ยว

การทดสอบสมมติฐาน

- 1. ความแตกต่างของประสพการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามชุมชน
 - H_0 : บ้านเมืงกี้ดและบ้านแม่ตะมาน มีประสพการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะไม่แตกต่างกัน
 - H_1 : บ้านเมืงกี้ดและบ้านแม่ตะมาน มีประสพการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะแตกต่างกัน

2. ความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามเพศ

H_0 : เพศชายและเพศหญิง มีประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะไม่แตกต่างกัน

H_1 : เพศชายและเพศหญิง มีประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะแตกต่างกัน

3. ทดสอบพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมและการเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว

H_0 : พฤติกรรมการมีส่วนร่วมและการเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

H_1 : พฤติกรรมการมีส่วนร่วมและการเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

4. ทดสอบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

H_0 : ระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆเท่ากัน

H_1 : ระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆไม่เท่ากัน

5. ทดสอบทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

H_0 : ระดับทักษะการนำเที่ยวก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆเท่ากัน

H_1 : ระดับทักษะการนำเที่ยวก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆไม่เท่ากัน

6. ทดสอบความสัมพันธ์ของความรู้และทักษะของเยาวชน กับลักษณะส่วนบุคคลและระดับการมีส่วนร่วม

H_0 : ความรู้และทักษะของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะส่วนบุคคลและระดับการมีส่วนร่วม

H_1 : ความรู้และทักษะของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับลักษณะส่วนบุคคลและระดับการมีส่วนร่วม

7. ความสัมพันธ์ของความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม

H_0 : ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม

H_1 : ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม

นิยามศัพท์

ศักยภาพชุมชน (Community Potential) หมายถึง ความสามารถภายใน/ลักษณะของผู้นำเที่ยวท้องถิ่นในการเตรียมการให้บริการนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดทำโปรแกรมการนำเที่ยว การใช้ภาษาเพื่อการนำเที่ยวและการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภาษาอังกฤษหรือภาษาจีน บุคลิกภาพที่ดีในการเป็นผู้นำเที่ยว

การพัฒนาศักยภาพชุมชน (Development of Community Potential) หมายถึง การออกแบบชุดความรู้และกระบวนการ ในการพัฒนาความสามารถภายใน/ลักษณะของผู้นำเที่ยวท้องถิ่นในการเตรียมการให้บริการนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดทำโปรแกรมการนำเที่ยว การใช้ภาษาเพื่อการนำเที่ยวและการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Community-Based Tourism) หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมประเมินผลการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ ออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว รวมถึงการให้บริการเองตั้งแต่ต้อนรับนักท่องเที่ยวจนกระทั่งส่งนักท่องเที่ยวกลับ

การบริการด้านการท่องเที่ยว (Tourism Services) หมายถึง การสื่อสาร/แสดงออก/การปฏิบัติของผู้นำเที่ยวท้องถิ่นในการให้บริการนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ การต้อนรับ การแนะนำตัว การนำเที่ยว การดูแลนักท่องเที่ยว การสื่อความหมายและการให้ข้อมูลที่จำเป็นในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ภาษาอังกฤษหรือภาษาจีนเพื่อการนำเที่ยวได้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ประเทศไทยนั้น เป็นศูนย์กลางในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการเดินทางที่สะดวกสบาย เชื่อมโยงได้หลายประเทศในภูมิภาคนี้ การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ (สินธุ์ สโรบล, 2546) ถือได้ว่าประเทศไทยเป็นเป้าหมายหรือแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากศักยภาพที่โดดเด่น และรากฐานจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี (สุวารี ศรีบุญ และคณะ, 2547) รวมทั้งประเทศไทยได้มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานในการบริการ เพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการให้บริการและการท่องเที่ยว รวมถึงการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของการบริการและการท่องเที่ยว ส่งผลให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวที่คุ้มค่าที่สุดอีกประเทศหนึ่งในโลก (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2551)

จากการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างจริงจังที่ได้กล่าวมา ฅชพงศ จันจุฬา (2549) ได้สรุปภาพรวมความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อประเทศไทยไว้ 7 ประการ ได้แก่

1. การท่องเที่ยวช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ และการกระจายรายได้ไปยังธุรกิจต่างๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ รวมทั้งธุรกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพงานหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น
2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต หรือที่เรียกว่า Multiplier Effect ทั้งนี้ เพราะเมื่อมีการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจครั้งหนึ่ง ก็จะก่อให้เกิดการใช้จ่ายต่อไปอีกหลายรอบ เช่น หากมีการใช้จ่ายเกิดขึ้นครั้งหนึ่ง ก็จะก่อให้เกิดรายได้กับคนกลุ่มหนึ่ง เมื่อบุคคลดังกล่าวมีรายได้นั้นไปใช้จ่าย ก็จะเป็นรายได้ให้กับคนกลุ่มอื่นๆ ต่อไปเรื่อยๆ
3. การท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในการผลิตและการจำหน่าย เนื่องจากการท่องเที่ยวมิได้พึ่งพาดินฟ้าอากาศเต็มที่ ดังเช่นการเกษตร เพราะผลผลิตที่นำเสนอต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความงามทางธรรมชาติ ความเจริญทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นต้น
4. การท่องเที่ยวทำให้มีโอกาสพบปะหรือทำกิจกรรมร่วมกัน จึงมีส่วนช่วยเสริมสร้างสัมพันธไมตรีความเข้าใจอันดีต่อกันในสังคม เป็นการลดช่องว่างทางสังคมได้เป็นอย่างดี
5. การท่องเที่ยวช่วยขจัดปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานเข้ามาหางานทำหรือเสี่ยงโชคในเมืองของคนชนบท

6. การท่องเที่ยวช่วยฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นต้น

7. การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมสุขภาพพลานามัยรวมทั้งสุขภาพจิต การที่ได้มีโอกาสเดินทางพักผ่อนตามความพึงพอใจ ย่อมทำให้เกิดความเบิกบาน ความสบายใจ และช่วยบรรเทาความเหน็ดเหนื่อยเคร่งเครียดจากการทำงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540)

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2552) กล่าวถึงรายละเอียดการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540: ออนไลน์) ซึ่งมีองค์ประกอบของการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของ CBT ได้แก่

วิระพล ทองมา (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Sustainable Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ และมีส่วนในการจัดการ

หลักการทำงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวกับกลุ่มคนต่างๆ มากมาย เมื่อมองในบริบทของการ

พัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรมีหลักการร่วมกัน ดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการวินิจฉัยวิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร
2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน
3. ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นกัน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน
4. รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน ความเป็นธรรม และส่งผลกระทบเชิงบวกและลดผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์
5. มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้
6. ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงาน การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน
7. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณา ร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ
8. รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม
9. การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อำชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน
10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชน

และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะ เป็นไปได้ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิตินอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้แก่ การตลาด นโยบาย รัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ซึ่งในกระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการธุรกิจ ท่องเที่ยวนั้น หากชุมชนมีความพร้อมและมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการ การท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่ม เยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครูอาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนา เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการผนึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำ วิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในระยะต่อไป (วิระพล ทองมา, 2553: ออนไลน์)

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีอยู่ 4 ด้าน (สำนักงานพัฒนาการ ท่องเที่ยว, 2550) กล่าวคือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

- ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. องค์กรชุมชน

- ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย
- ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ

- มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
- มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
- มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

- มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้

- ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
- สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. **ศักยภาพของคน** ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อนเพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้

2. **ศักยภาพของพื้นที่** หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมาคนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตนสามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

3. **การจัดการ** เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนสมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT" ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้อย่างไรควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจายจัดสรรรายได้อย่างไรทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วมอันหมายรวมถึง ร่วมในทุกๆสิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

4. **มีส่วนร่วม มีได้อย่างไร** การสื่อสารพูดคุยเป็นการสื่อความคิดเห็น การถกปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆจากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่น พบว่าชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุยร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่

เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่างๆเพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับมัคคุเทศก์

คำว่า มัคคุเทศก์ มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีว่า มค ค + อุทเท สก แปลว่า ผู้นำทาง ผู้อธิบายความหมายโดยทั่วไป หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่นำผู้อื่น ไปยังสถานที่ต่างๆ และให้คำอธิบายแนะนำเกี่ยวกับสถานที่นั้นๆ คำนี้มีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า ทัวริสต์ไกด์ (Tourist Guide) หรือ ทัวร์ไกด์ (Tour Guide)

ความหมายในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 หมายถึง ผู้ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่หรือบุคคล โดยได้รับค่าตอบแทน

การที่มัคคุเทศก์ปฏิบัติได้ดี เป็นที่พึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว นั้นก็ย่อมส่งผลดีต่อประเทศอีกด้วย ฉันทิช วรณณอม (2546 : 8-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของมัคคุเทศก์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ความสำคัญของมัคคุเทศก์ต่อนักท่องเที่ยว

1.1 มัคคุเทศก์จะเป็นผู้อธิบายประวัติข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ คอยตอบข้อซักถามจากนักท่องเที่ยว

1.2 นักท่องเที่ยวจะได้ประหยัดเวลาไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีมัคคุเทศก์คอยอธิบายข้อมูลอยู่แล้ว

1.3 มัคคุเทศก์เป็นผู้สร้างกิจกรรมระหว่างการเดินทางให้เกิดความสนุกสนานในการท่องเที่ยวสร้างสรรค์การเดินทางให้มีชีวิตชีวาทำให้นักท่องเที่ยวได้แสดงออกอย่างมีความสุข

1.4 นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัยมากกว่า เนื่องจากมัคคุเทศก์จะเป็นผู้คอยดูแลตักเตือนให้นักท่องเที่ยวในจุดที่เป็นอันตราย

1.5 นักท่องเที่ยวจะลดความเสี่ยงความไม่รู้ไม่เข้าใจขณะเดินทางได้ เช่น ลดความเสี่ยงในการหลงทาง

1.6 มัคคุเทศก์จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยว

1.7 มัคคุเทศก์ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้อย่างทั่วถึงไม่ละเลยต่อสิ่งสำคัญที่ควรรู้

1.8 มัคคุเทศก์จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแทนนักท่องเที่ยว

1.9 มัคคุเทศก์เป็นผู้คอยรักษาเวลาอันมีค่าของนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวตามโปรแกรมที่ระบุ จัดสรรเวลาการท่องเที่ยวแต่ละจุดได้อย่างเหมาะสม

2. ความสำคัญของมัคคุเทศก์ต่อแหล่งท่องเที่ยว

2.1 มัคคุเทศก์เป็นผู้ดูแลเอาใจใส่คุ้มครองอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุกๆ ที่ ซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งสร้างงานสร้างอาชีพของตนแทนเจ้าหน้าที่ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบางจุดเจ้าหน้าที่อาจดูแลไม่ทั่วถึง

2.2 มัคคุเทศก์เปรียบเสมือนตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยวในการทำหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยว ซึ่งเป็นผู้สร้างภาพลักษณ์และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และแนะนำชักชวนนักท่องเที่ยวให้เที่ยวอย่างถูกวิธี ไม่ทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว

2.3 แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่อยู่นอกเหนือความสนใจ โดยอาจจะเข้าถึงได้ยากลำบากแต่มีความสวยงาม ต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์จากมัคคุเทศก์ด้วยเช่นกัน

3. ความสำคัญของมัคคุเทศก์ต่อประเทศชาติ

3.1 เป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถาบันต่างๆ ของประเทศ เนื่องจากมัคคุเทศก์เป็นผู้ใกล้ชิดที่นักท่องเที่ยวให้ความเชื่อถือ

3.2 มัคคุเทศก์นับว่าเป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนของชาติ เป็นบุคคลตัวอย่างที่เป็นแนวทางให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ปฏิบัติตามในสิ่งที่ดี

แนวทางการปฏิบัติการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541, อ้างใน หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์, 2545 : 37) ได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้มัคคุเทศก์มีแนวทางในการปฏิบัติงานในรูปแบบเดียวกัน ดังนี้

1. **แนวทางปฏิบัติขั้นเตรียมการนำเที่ยว** ประกอบไปด้วย การร่วมกันวางแผนวิธีปฏิบัติและการประเมินผลกับนักท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางข้อมูล/ข้อสนเทศเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และเตรียมความพร้อมในด้านข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่จะนำเที่ยว หากมีมัคคุเทศก์เฉพาะรองรับต้องเตรียมการประสานงานที่ดี

2. **แนวทางปฏิบัติในขั้นดำเนินการท่องเที่ยว** ต้องคำนึงถึงการควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมกรปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการในแหล่งท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ต้องแนะนำให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และมาตรการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง

3. **แนวทางปฏิบัติของบุคคล** คือ การศึกษารวบรวมข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะแหล่ง ฝึกทักษะกับบางกลุ่มและให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีบทบาทในกลุ่มหรือองค์กร

นักท่งเที่ยว ปรับพฤติกรรมและยกระดับคุณภาพตนเองให้เป็นผู้ให้บริการ ผู้กำกับควบคุมในกลุ่มท่งเที่ยว ไม่เป็นผู้นำในการฝ่าฝืนแต่คอยตักเตือนนักท่งเที่ยวอยู่เสมอ

4. **แนวทางปฏิบัติในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล** โดยการประเมินผลจากนักท่งเที่ยวเกี่ยวกับบริการนำเที่ยว ที่พัก การสื่อความหมาย การเรียนรู้ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งพื้นที่

แนวคิดการพัฒนาตนเองสู่การเป็นมัคคุเทศก์เชิงนิเวศ

ประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 11 ขั้นตอน (วิระพล ทองมา, 2546) คือ

1. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงผลกระทบของอาชีพตนต่อสิ่งแวดล้อม และต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องค้นหาหาความรู้เกี่ยวกับการท่งเที่ยวเชิงนิเวศโดยครอบคลุมในแหล่งท่งเที่ยวที่จะนำเที่ยว
3. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับการท่งเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ นักท่งเที่ยวก่อนออกเดินทางท่งเที่ยว เพื่อให้ นักท่งเที่ยวมีความรู้และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนเป็นนักท่งเที่ยวเชิงนิเวศที่ดี
4. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องเคารพกฎเกณฑ์ของแหล่งท่งเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเคร่งครัด และต้องกระตุ้นให้นักท่งเที่ยวปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านั้นอย่างเคร่งครัดด้วย เพื่อมิให้มีการทำลายแหล่งท่งเที่ยว และสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่งเที่ยวเอง
5. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่งเที่ยว และระบบนิเวศให้สมบูรณ์ โดยเฉพาะมัคคุเทศก์แบบเดินป่า ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการท่งเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อรักษาทรัพยากรการท่งเที่ยวทางธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่อาชีพตนเองและสังคมส่วนรวม โดยที่ ต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์และความเปราะบางของแหล่งท่งเที่ยวเป็นสำคัญ
6. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องจัดกิจกรรมการท่งเที่ยวที่คำนึงถึงเอกลักษณ์และความเปราะบางของแหล่งท่งเที่ยวเป็นสำคัญ
7. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับส่วนแบ่งจากการกระจายรายได้ที่เหมาะสม
8. มัคคุเทศก์ทุกคนต้องให้ความเคารพต่อประชาชน และสภาพแวดล้อม โดยไม่มุ่งกอบโกยผลประโยชน์เป็นสำคัญจนลืมนึกถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่งเที่ยวนั้น

9. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องร่วมมือกับธุรกิจนำเที่ยวที่ตนสังกัดจัด โครงการส่งเสริม สิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือกับคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อคืนผลประโยชน์สู่แหล่งท่องเที่ยว

10. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดี เผยแพร่เกียรติคุณของ ประเทศ และวัฒนธรรมอันดีงามของตนให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และยิ่งได้รับบริการที่ดี จากฝ่ายจัดรายการนำเที่ยวด้วยแล้ว ก็ยิ่งก่อให้เกิดความประทับใจมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวอยาก กลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก

11. มัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องพยายามรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการของตนมี ส่วนร่วมในการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เทคนิคที่นำมาใช้ในกระบวนการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อย

การฝึกอบรมในขณะทำงาน On the Job Training (OJT) โดยอาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์ (2556: ออนไลน์) ได้อธิบายถึงการฝึกอบรมในขณะทำงานในรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ใน องค์กรไว้ว่าเป็นเครื่องมือการพัฒนาความสามารถของบุคลากรอีกหนึ่งเครื่องมือที่ผู้บังคับบัญชา สามารถเลือกเครื่องมือดังกล่าวนี้ในการปรับปรุง พัฒนาและเตรียมความพร้อมในศักยภาพการ ทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากว่าเครื่องมือดังกล่าวนี้จะต้องมีการวางแผน การจัดระบบการ ถ่ายทอดความรู้และทักษะในการทำงาน และการฝึกปฏิบัติจริงในสถานที่ทำงานจริง

โดย OJT และการสอนงาน (Coaching) ถือเป็นเครื่องมือการพัฒนาความสามารถบุคลากร เหมือนกันเพียงแต่ว่า Coaching หรือการสอนงานนั้นไม่จำเป็นว่าจะต้องทำได้ในสถานที่ทำงานจริง (On the Job Training) เท่านั้น ในบางสถานการณ์ผู้บังคับบัญชาสามารถเลือกใช้วิธีการ Coach กับ สถานที่ที่มีการจำลองขึ้นมา (Off the Job Training) ดังนั้นแนวคิดของการ OJT จึงเป็นการพัฒนาที่ ต้องอาศัยเทคนิคการสอนงานหรือการ Coach และผู้สอนจะต้องทำหน้าที่สอนขั้นตอนการทำงาน และให้คำแนะนำเชิงปฏิบัติในลักษณะตัวต่อตัว (One – on-One) หรือเป็นกลุ่มเล็กๆ ในพื้นที่การ ทำงาน ในช่วงเวลาการทำงานปกติ โดย OJT นั้นจะออกแบบเพื่อเน้นประสิทธิภาพการทำงาน เป็น การเพิ่มและพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในการทำงานของพนักงาน โดยให้มีเป้าหมายเพื่อให้พนักงาน เข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้จริง

ดังนั้นการทำ OJT จะช่วยให้พนักงานเกิดความเข้าใจถึงแนวคิด ขั้นตอนในการทำงานที่ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเป็นหลัก? นอกจากนี้ยังพบว่าองค์กรสมัยใหม่มักจะสร้างบรรยากาศการ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ หรือที่เรียกว่า Knowledge Sharing โดยการใช้เครื่องมือ OJT เพื่อ ลดช่องว่างความรู้ของคนในองค์กรให้มากที่สุด

ทั้งนี้ Dessler, G.. (2003) ได้ศึกษาถึงข้อควรระวังในการประยุกต์ใช้ OJT จากคุณสมบัติของผู้ฝึกหรือ Coach ว่าจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการทำงานเข้าใจวิธีการและวิธีปฏิบัติอย่างถูกต้อง และสามารถถ่ายทอดได้ ที่สำคัญต้องมีทัศนคติที่ดีของการทำงานและต่อองค์กร และผู้ฝึกควรได้รับการอบรมอย่างดีในการถ่ายทอดความรู้และความสนใจในการใช้ OJT มาลดปัญหาในองค์กร

กล่าวโดยสรุปคือ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการฝึกอบรมภาคทฤษฎีน้อย โดยให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ปฏิบัติงานจริงจากผู้นำที่เวททองถิ่นภายใต้แนวคิดการฝึกอบรมในขณะทำงาน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้เชิงประจักษ์ และถ่ายทอดปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมาย

ความหมายของการสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม

การให้ความหมายของสื่อความหมายธรรมชาติของนักวิชาการชาวตะวันตกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านนันทนาการไว้หลายท่าน ได้แก่

Wallin, H. (1965) ใน สุรชัย ท้วมสมบูรณ์ (2533: 1-2) กล่าวว่าไว้ว่าการสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่นเดียวกับผู้สื่อความหมาย เช่น ความพึงพอใจหรือคิ่ม่ค่าในความงาม ความเข้าใจในองค์ประกอบความหลากหลายและความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกตื่นเต้นเร้าอารมณ์ ความปรารถนาที่จะเรียนรู้ ดังนั้นการสื่อความหมายธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้เกิดแก่นักท่องเที่ยว

Aldridge, D. (1972) ใน สุรชัย ท้วมสมบูรณ์ (2533: 1-2) ได้อธิบายถึงการสื่อความหมายธรรมชาติว่า เป็นศิลปะของการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวหรือสาธารณชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ดังกล่าว และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวและสาธารณชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Tilden, F. (1976) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการสื่อความหมายธรรมชาติเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของการให้การศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดเผย หรืออธิบายให้เข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ของธรรมชาติ โดยการใช้อวัตถุตั้งเดิม โดยการให้เห็นของจริงและโดยการใช้อสื่อกลางเป็นตัวแสดง

การสื่อความหมาย (Interpretation) เป็นกิจกรรมให้การศึกษาชนิดหนึ่งที่มีเป้าหมายในการแปลหรือแสดงความหมายและความสัมพันธ์ของทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติทรัพยากร หรือ

ผลผลิตทางวัฒนธรรม ให้ปรากฏออกมาสู่ผู้ใช้พื้นที่หรือผู้รับ โดยการ ใช้สื่อที่เป็นวัตถุจริง หรือการ ได้สัมผัสด้วยตนเอง และหรือโดยสื่อตัวกลางอื่นๆ มากกว่าการที่จะเป็นการสื่อสารกันด้วยข้อมูล จริงจังตรงๆ เท่านั้น (Tilden, F., 1957 ใน ปิยะทิพย์ พิพิธวณิชยกรรม, 2539; 1)

แง่คิดเรื่องการสื่อความหมายธรรมชาตินั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความไว้ โดยสามารถสรุปได้ว่า การสื่อความหมายธรรมชาติ (Nature Interpretation) คือ การแปลความหรือ ตีความเกี่ยวกับธรรมชาติและสรรพสิ่งต่างๆ รอบตัว ด้วยวิธีการหรือตัวกลางที่เหมาะสม โดยอาจใช้ เป็นอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้พนักงานท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เข้าใจ ตลอดจนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน กลับไป การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นถือเป็นกิจกรรมเพื่อการศึกษาเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่ต้องเกิดขึ้น จากการที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้สมัครใจที่จะทำด้วยตนเองเท่านั้น ไม่ใช่เพราะการถูกบังคับ

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540: 41) ได้ระบุไว้ ว่า การสื่อความหมายคือการบริการผู้มาเยือนพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าและ พื้นที่นันทนาการอื่นๆ แม้ว่าผู้มาเยือนจะมาพักผ่อนหรือมาหาความรื่นรมย์หรือวัตถุประสงค์ใดก็ตาม แต่ต่างปรารถนาจะได้ทราบเรื่องราวของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ไป เยือนด้วยทรัพยากรเหล่านั้นได้แก่ เรื่องราวทางธรณีวิทยา สัตว์ พืช นิเวศวิทยา ประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี การตีความหรือสื่อความหมายจะเป็นการ โยงใยการสื่อสารระหว่างผู้มาเยือนกับ ทรัพยากรเหล่านั้น

ปรัชญาการสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม

ปรัชญาของการสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม คือความพยายามที่จะนำเรื่องราว เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมมาให้ผู้คน ได้สัมผัส ค้นพบและเกิดความพึงพอใจด้วยเหตุว่าการ สื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรมก็เสมือนกับการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ประเภทอื่นๆ ที่ ต้องอาศัยการค้นคว้าจากธรรมชาติอย่างฉลาดรอบคอบ โดยมีแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ที่มีโอกาส ได้มาเยี่ยมชมเยือนธรรมชาติและได้รับรู้ถึงอิทธิพลอันยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ ซึ่งเขาได้หลงลืม ละ ความสำคัญไป เนื่องจากการขาดแรงบันดาลใจที่จะไฝหาคำรู้อันมหาศาลจากสิ่งที่มีอยู่ตาม ธรรมชาตินั้นๆ แต่สิ่งอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ไปกับสิ่งอื่นๆอย่างไม่ขาดตอน (Stephen ใน พิชา พิทยขจรวุฒิ, 2533: 3)

หลักการพื้นฐานของการสื่อความหมาย

Tilden, F. (1957) ในปิยะทิพย์ พิพิธวณิชยกรรม (2539: 1-2) ได้ระบุหลักการของการสื่อ ความหมายไว้ 6 ประการ ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

1. งานสื่อความหมายใดๆ ที่ดำเนินไปโดยไม่อยู่ในความสนใจหรือประสบการณ์ของผู้ใช้พื้นที่เลย งานสื่อความหมายนั้นๆ ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ
2. การประชาสัมพันธ์ไม่ใช่การสื่อความหมาย การสื่อความหมายเป็นการนำเสนอที่ใช้พื้นฐานของการประชาสัมพันธ์ แต่สองสิ่งนี้ไม่เหมือนกันโดยสิ้นเชิงอย่างไรก็ตาม การสื่อความหมายทุกครั้งได้รวมถึงงานประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว
3. การสื่อความหมายเป็นศาสตร์ของศิลป์ ซึ่งรวมถึงศิลปะสาขาต่างๆ ไว้ไม่ว่าสิ่งที่นำเสนอจะเป็นเรื่องทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมก็ตาม
4. เป้าหมายหลักของการสื่อความหมายไม่ใช่การสอน แต่เป็นการกระตุ้น
5. การสื่อความหมายมีจุดมุ่งหมายหลักในการนำเสนอในภาพรวม ไม่ใช่แยกเป็นส่วนๆ และต้องระบุตัวเองให้มีเป้าหมายไปที่ผู้คนที่มากกว่าที่จะกล่าวลอยๆ
6. การสื่อความหมายใดๆ ที่ทำขึ้นเพื่อเยาวชน (อายุน้อยกว่า 12 ปี) ไม่ใช่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานสำหรับผู้ใหญ่ แต่ควรจะเป็นชิ้นงานที่มีแนวทางนำเสนอที่แตกต่างไป สิ่งที่ดีที่สุดคือควรจะเป็นชิ้นงานที่แยกไปต่างหากเลย

ตัวกลางบอกเล่าความหมาย อาจสร้างจากสิ่งของรอบตัวโดยบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยวิธีกระตุ้นความรู้สึกให้เข้าใจและรับรู้ความหมาย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามลักษณะผู้มาใช้บริการตามขอบเขตความสนใจและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีวิธีการสื่อความหมายแบบทั้งการใช้อุปกรณ์เทคนิคซึ่งก็ต้องสอดคล้องกับทรัพยากรที่จะใช้สื่อแต่ต้องมีเนื้อหาง่ายต่อความเข้าใจ ไม่น่าเบื่อการออกแบบระบบสื่อความหมายต้องคำนึงถึง อนาคต งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกตอบสนองกลุ่มคนที่มาใช้ประโยชน์ได้กลมกลืนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ต้องพัฒนารูปแบบวิธีการที่น่าสนใจ โดยนักท่องเที่ยวกระทำกิจกรรมโดยสมัครใจ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

ในการสื่อความหมายตามนิยามข้างต้น Sharpe, G. W. (1982: 2-27) ได้แบ่งสื่อความหมายออกเป็น 2 ประเภท คือ บริการที่ใช้คน (Personal Attended Services) และบริการที่ไม่ใช้คน (Nonpersonal or Unattended Services)

1. **บริการที่ใช้คน (Personal Attended Services)** ผู้มาเยือนจะมาติดต่อกับผู้ชำนาญการสื่อความหมาย โดยใช้สื่อต่างๆ ของ

1.1. **การบริการข้อมูลข่าวสาร** ผู้สื่อความหมายจะอยู่ประจำในแต่ละสถานที่แล้วให้ผู้มาเยือนเจาะจงไปพบเอง

1.2. **กิจกรรมที่มีการนำ (The Conducted Activity)** กิจกรรมที่มีการนำรวมทั้งการเดินทางผู้มาเยือนจะร่วมเดินทางไปกับผู้สื่อความหมายจากสถานที่เริ่มต้นแล้วเคลื่อนไปตามเส้นทางที่เลือกไว้ไปยังจุดที่น่าสนใจต่างๆ

1.3. การพูดคุยกับกลุ่ม (Talk to Group) มีการนำเสนอหลายอย่างที่ทำในเวลาและสถานที่ต่างๆ เช่น ห้องประชุมกลางแจ้งลานกองไฟ และห้องประชุมเรื่องราวที่พูดคุยนอกจากจะเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่หรือคนในพื้นที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เข้าใจและพึงพอใจในคุณค่าของพื้นที่ที่พวกเขากำลังไปเยือน การตอบคำถามแก่ผู้มาเยือนควรจะเป็นส่วนหนึ่งของรายการด้วย

1.4. การสื่อความสดและการสาธิตด้านวัฒนธรรม (Living Interpretation and Cultural Demonstration) ผู้สื่อความแนะนำมรดกทางด้านวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือนด้วยการสาธิตหรือแสดงให้ชม

การบริการที่ใช้คน ถือเป็นสื่อที่ดีเลิศ เนื่องจากมีความอบอุ่นและยืดหยุ่นผู้มาเยือนได้รับการติดต่อสื่อสารสองทางในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่สามารถควบคุมสถานการณ์ให้เป็นไปตามกระบวนการสื่อความหมายที่เตรียมไว้ได้

2. บริการที่ไม่ใช้คน (Non-personal or Unattended Services) ผู้มาเยือนติดต่อกับผู้อำนวยการสื่อความหมายอย่างผิวเผินการบริการอย่างนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ไม่ควรจะทดแทนการติดต่อที่ใช้คนแต่ควรจะเป็นหนทางขยายรายการสื่อความให้มากขึ้นกว่าการใช้ผู้สื่อความหมายแต่เพียงอย่างเดียว บริการที่ไม่ใช้คน สามารถแบ่งออกเป็น

- 2.1. อุปกรณ์โสต (Audio Devices)
 - 2.2. วัสดุที่เขียนขึ้น (Written Material)
 - 2.3. ป้าย (Signs)
 - 2.4. คำบรรยาย (Labels)
 - 2.5. สิ่งพิมพ์ (Publications)
 - 2.6. กิจกรรมที่ทำด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งได้เป็น การเดินด้วยตนเอง (Self-Guided Trail) และรถทัศนจรด้วยตนเอง (Self-Guided Auto Tour)
 - 2.7. นิทรรศการในห้อง (Exhibit : indoor)
 - 2.8. นิทรรศการนอกห้อง (Exhibit : outdoor)
 - 2.9. ศูนย์ผู้มาเยือน (Visitor Center)
 - 2.10. สื่อนอกสถานที่และนอกฤดูกาล (Off – site and Off – season Media)
- ตัวกลางที่นิยมใช้ในการสื่อความหมายธรรมชาติ ได้แก่ เครื่องหมายและแผ่นป้ายต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์ อุปกรณ์โสตทัศนและนิทรรศการต่างๆ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายธรรมชาติ ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เส้นทางเดินเท้า ถนน จุดชมทิวทัศน์ เป็นต้น

ระบบการสื่อความหมายในพื้นที่นันทนาการ

ระบบการสื่อความหมายในพื้นที่นันทนาการยังอาจจำแนกเป็น

1. การสื่อความหมายสำหรับการบริหารจัดการ ได้แก่ ป้าย/เอกสารคำเตือนป้าย/เอกสารให้ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติการต่างๆและเอกสาร/ป้ายแสดงรายละเอียดกิจกรรมหรือข่าวสารต่างๆ ในพื้นที่ เป็นต้น
2. การสื่อความหมายในการบอกทิศทางและสถานที่ เช่นป้าย/เครื่องหมายบอกสถานที่ ทิศทาง ระยะทาง แสดงแผนที่หรือแผนผังและสื่อความหมายในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ได้แก่ นิทรรศการต่างๆ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ สไลด์ โปรแกรมสิ่งพิมพ์ให้ความรู้ต่างๆ เป็นต้น

เป้าหมายหลักของงานสื่อความหมาย

พิชา พิทยขจรวุฒิ (2533: 2-3) ได้ระบุข้อสังเกตของการสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งนันทนาการไว้ดังนี้

1. รายการสื่อความหมายธรรมชาติและบริการข่าวสารต่างๆ รวมตลอดถึงอุปกรณ์ประกอบที่ใช้สนับสนุนรายการ ต้องจัดให้มีความหลากหลาย หลีกเลียงความซ้ำซากจำเจ ความหลากหลายเหล่านั้นปรากฏออกมาในรูป ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ สิ่งพิมพ์ นิทรรศการริมทาง ที่ชมทิวทัศน์และทางเดินศึกษาธรรมชาติ
2. การเข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่อุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่ทำให้สภาพธรรมชาติเสียหายน้อยที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวในพื้นที่กลางแจ้งและการเข้าร่วมรายการสื่อความหมายธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวในพื้นที่กลางแจ้งบางประการ ก่อความเสียหายให้แก่สภาพธรรมชาติได้มาก ดังนั้นพื้นที่อุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหลายแห่งจึงไม่อาจจัดไว้สนองความต้องการท่องเที่ยวในพื้นที่กลางแจ้งได้ทุกรูปแบบ
3. อุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่ใช่สถานที่อันมีทัศนียภาพงดงามสำหรับสร้างสนามกอล์ฟ สำหรับสร้างสวนสนุก หรือสำหรับแข่งขันกีฬาที่ต้องมีคนมาชุมนุมกันมากๆ เช่น สนามฟุตบอล เป็นต้น นันทนาการประเภทที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเหล่านี้มักมีการก่อสร้าง ซึ่งกระทบกระเทือนสภาพธรรมชาติจึงไม่ควรมิไว้บริการในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานสื่อความหมาย

สุรัชย์ ท้วมสมบูรณ์ (2533: 4-5) ได้สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากงานสื่อความหมาย

ธรรมชาติไว้ ดังนี้ คือ

1. การสื่อความหมายธรรมชาติมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มพูนประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว
2. การสื่อความหมายธรรมชาติทำให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งแวดล้อม และยังทำให้เข้าใจการปะปน และการอยู่ร่วมกันของสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น
3. การสื่อความหมายธรรมชาติอาจช่วยให้นักท่องเที่ยวหูดาสว่างและเข้าใจภาพโดยรวมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กว้างขวางขึ้น
4. การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นการเสนอข้อเท็จจริงไปสู่สาธารณชนและสาธารณชนที่ได้รับฟังข้อเท็จจริงย่อมมีโอกาสตัดสินใจที่ดีขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. การสื่อความหมายธรรมชาติ อาจช่วยลดการทำลายทรัพย์สินของอุทยาน หรือพื้นที่นันทนาการ ซึ่งเท่ากับเป็นการลดค่าใช้จ่ายเพื่อการดูแลรักษาทรัพย์สินของพื้นที่ให้ต่ำลง
6. การสื่อความหมายธรรมชาติ ช่วยลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากนักท่องเที่ยว ซึ่งเท่ากับเป็นการปกป้องรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีตลอดไป
7. การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นหนทางอย่างหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงและเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่หน่วยงานหรือองค์กร
8. การสื่อความหมายธรรมชาติอาจช่วยปลูกฝังนักท่องเที่ยวให้เกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจต่อประเทศชาติและมรดกของชาติ
9. การสื่อความหมายธรรมชาติอาจช่วยส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในแหล่งนันทนาการ ซึ่งเท่ากับเป็นผลดีทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นและภูมิภาคที่พื้นที่เป็นนันทนาการตั้งอยู่
10. การสื่อความหมายธรรมชาติ อาจกระตุ้นให้สาธารณชนมีความห่วงใยและร่วมกระบวนกรเพื่อปกป้องรักษาสภาพแวดล้อมอย่างมีเหตุผล

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมายข้างต้น สามารถสรุปแนวคิดได้ว่าการสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม (Interpretation) ศิลปะของการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ด้วยวิธีการหรือตัวกลางที่เหมาะสม โดยอาจใช้เป็นอุปกรณ์ต่างๆ โดยที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้สมัครใจที่จะทำด้วยตนเองเท่านั้น ไม่ใช่เพราะการถูกบังคับเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกรักพิงพอใจหรือดื่มด่ำในความงาม ความเข้าใจในองค์ประกอบความหลากหลายและความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกรักถิ่นแผ่นดินเร้าอารมณ์ ความปรารถนาที่จะเรียนรู้ ดังนั้นการสื่อความหมายธรรมชาติจึงเป็น

สิ่งที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้เกิดแก่นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวและสาธารณชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งมีหลักการของการสื่อความหมายไว้ 6 ประการ คือ 1) อยู่ในความสนใจหรือประสบการณ์ของผู้ใช้พื้นที่ 2) เป็นการนำเสนอที่ใช้พื้นฐานของการประชาสัมพันธ์ 3) เป็นศาสตร์ของศิลป์ ซึ่งรวมถึงศิลปะสาขาต่างๆ ไว้ไม่ว่าสิ่งที่นำเสนอจะเป็นเรื่องทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมก็ตาม 4) เป้าหมายหลักไม่ใช่การสอน แต่เป็นการกระตุ้น 5) มีจุดมุ่งหมายหลักในการนำเสนอในภาพรวม ไม่ใช่แยกเป็นส่วนๆ 6) การสื่อความหมายใดๆ ที่ทำขึ้นเพื่อเยาวชน (อายุน้อยกว่า 12 ปี) ควรจะเป็นชิ้นงานที่มีแนวทางนำเสนอที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่

คู่มือและสิ่งพิมพ์เพื่อการสื่อความหมาย

อนันต์ธนา อังกินันท์ (2535) กล่าวว่า คู่มือโดยทั่วไปจะเป็นหนังสืออ่านประกอบวิชา แต่ไม่ใช่หนังสือจำพวกตำรา เป็นหนังสือที่สามารถช่วยให้เราเข้าใจดีขึ้น และบอกรายละเอียดต่างๆ

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542) กล่าวว่า คู่มือเป็นหนังสือเล่มเล็กที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีรายละเอียดที่ง่ายต่อการรับรู้เข้าใจ และมักมีภาพประกอบด้วยเสมอ

สิ่งพิมพ์เพื่อการสื่อความหมาย (Interpretative Publications) เป็นสิ่งจำเป็นในการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในพื้นที่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **สิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารทั่วไป (Informative Publications)** เป็นสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอข้อมูลที่นักท่องเที่ยวควรจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีข้อมูล ไม่มากนักและง่ายต่อความเข้าใจ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ปกติแล้วจะให้บริการฟรีแก่นักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวต้องการทราบบริเวณหรือตำแหน่งที่เหมาะสมสำหรับการตั้งเต็นท์ เป็นต้น สิ่งพิมพ์ประเภทนี้มีหลายชนิด เช่น แผ่นปลิว (Leaflets) แผ่นพับ (folders) หนังสือเผยแพร่เล่มเล็กๆ (Pamphlets) เอกสารแนะนำประกอบ (Brochures) หนังสือเวียน (Circular letters) จดหมายติดต่อ (Correspondence) เอกสารเผยแพร่ (Bulletin) จดหมายข่าว (Newsletter) แผ่นโฆษณา (Poster) เป็นต้น

2. **สิ่งพิมพ์เพื่อสื่อความหมาย (Interpretive Handbook)** เป็นสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเสนอเรื่องราวสำคัญเกี่ยวกับพื้นที่ในลักษณะต่างๆ กัน และอาจแยกจากกันคนละอย่าง เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางธรณีวิทยาการทดแทนของพืชพันธุ์ชีวิตของสัตว์ป่า หรือแม้แต่ประวัติของมนุษย์ที่เคยใช้ประโยชน์ที่ดินผืนนั้น เป็นต้น

การพัฒนาหลักสูตร

Saylor, J. G., et al., (1981: 8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนที่จัดโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่ได้รับการศึกษา

Sowell, E. J. (1996 : 5) ได้กล่าวว่า มีผู้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้อย่างมากมาย เช่น หลักสูตรเป็นการสะสมความรู้ดั้งเดิม เป็นวิธีการคิด เป็นประสบการณ์ที่ถูกกำหนดไว้ เป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้ เป็นความรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นเนื้อหาและกระบวนการ เป็นแผนการเรียนการสอน เป็นจุดหมายปลายทางและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนและเป็นผลผลิตของระบบเทคโนโลยี เป็นต้น โชเวลล์ ได้อธิบายว่า เป็นเรื่องปกติที่นิยามความหมายของหลักสูตรมีความแตกต่างกันไปเพราะบางคนให้ความหมายของหลักสูตรในระดับที่แตกต่างกันหรือไม่ได้แยกหลักสูตรกับการจัดการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม โชเวลล์ ได้สรุปว่า หลักสูตร คือ การสอนอะไรให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความหมายที่กว้างขวาง ที่รวมทั้งข้อมูล ข่าวสาร ทักษะ และ ทศนคติ ทั้งที่ได้กำหนดไว้และไม่ได้กำหนดไว้ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา (2540 : 3 – 5) ได้อธิบายความหมายของ หลักสูตรว่า มีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุด ซึ่งสามารถจำแนกความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. **หลักสูตร** หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนนั้น มองหลักสูตรที่เป็นเอกสารหรือโครงการของการศึกษาที่สถาบันการศึกษาวางแผนไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้ หมายถึงถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่างๆ ที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่างๆ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนี้ ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง

2. **หลักสูตร** หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

หลักสูตรประเภทต่างๆ จำแนกไปตามคุณลักษณะที่ผู้จัดทำหลักสูตรต้องการเน้นดังต่อไปนี้

1. **เน้นความสามารถเฉพาะอย่าง (Specific Competencies)** การวางหลักสูตรถือว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องกระทำในอนาคดไม่เวลาใดก็เวลาหนึ่ง โดยมีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างจุดหมาย กิจกรรมการเรียน และสิ่งที่จะทำใน

2. **เน้นเนื้อหาวิชา (Discipline or Subjects)** หลักสูตรประเภทนี้จะเลือกเนื้อหาวิชามาจากองค์ความรู้แล้วจัดให้เป็นขั้นตอนเป็นระบบเพื่อใช้ในการสอนในห้องเรียน ดังนั้นหลักสูตรจึงค่อนข้างตายตัว ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจและความสามารถเฉพาะของผู้เรียน เป็น Subject-Matter Centered

3. **เน้นกิจกรรมและปัญหาทางสังคม (Social Activities and Problems)**

4. **เน้นทักษะกระบวนการ (Process Skills)** หมายถึง การเน้นในเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการสร้างทักษะ รวมถึงกระบวนการสอน

5. **เน้นความต้องการและความสนใจส่วนบุคคล (Individual Needs and Interests)** หลักสูตรประเภทนี้จะปรับเนื้อหาวิชาที่จะเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนที่เรียกว่าเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรจึงมีความยืดหยุ่นมากในการจัดวิชา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

Uphoff, N. (1993 อ้างใน ประวิทย์ เรื่องจำรัส, 2544) ได้มีการมองการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถึงลักษณะและผลของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. **พื้นฐานของการเข้าร่วม** ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมที่มาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมที่มาจากปัจจัยภายนอกโดยอาศัยอำนาจบารมี หรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรืออิทธิพล ของผู้มีอำนาจนอกชุมชนเองถึงจะสามารถกระทำได้สำเร็จ แต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรม หรือโครงการต่างๆจะลดลง

2. **รูปแบบของการเข้าร่วม** การเข้าร่วมของประชาชนนั้น เป็นการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กร จัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชน สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผ่านกลุ่มตัวแทน เช่น กรรมการหมู่บ้าน การเข้าร่วมของประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ

3. **ขอบเขตของการมีส่วนร่วม** เป็นช่วงเวลาของการมีส่วนร่วม การใช้เวลาในการเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ จะใช้เวลาอย่างน้อยแตกต่างกัน ความถี่ของจำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอและฤดูกาลที่เหมาะสมช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมในแต่ละครั้ง

4. **ผลของการเข้าร่วม** ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเองสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

Hoare, Peter W. C. (1986) ได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำงายว่าเกิดจากการวางแผนที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนใหญ่อาศัยการวางแผนในรูปแบบจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง โดยไม่มีข้อมูลที่เพียงพอและได้เสนอทางออกว่าการแก้ปัญหาต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจเพราะชุมชนมีศักยภาพจากฐานวัฒนธรรมชุมชนและฐานการผลิตที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบการเกษตรทางเลือกยั่งยืนอยู่ได้ โดยที่ชุมชนนั้น ไม่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

Gibbs, Christopher J. N. (1986) ได้สรุปว่า การแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องอาศัยมาตรการหลายประการ รวมทั้งการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ การตัดสินใจ การใช้ทรัพยากร การสื่อสาร และการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง

กล่าวโดยสรุปคือ ความสำเร็จของการฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในท้องถิ่น หากชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจด้านนิเวศวิทยาของป่า น้ำ และที่ดิน สามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้แล้วเขาก็ยอมหวงแหนป่า และพยายามดูแลรักษาป่าให้ดี เพราะประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากป่าของชุมชนไม่ใช่ประโยชน์ทางการค้าเพื่อหวังผลกำไร หากแต่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ เช่น น้ำใช้ในการเกษตร อาหาร สมุนไพร ไม้ฟืน หรือแม้แต่ไม้ที่ใช้ในการสร้างหรือซ่อมแซมบ้าน ซึ่งมีจำนวนไม่มากก็ยังคงต้องผ่านการพิจารณาถ่วงถ่วงจากคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มชมรมชาติอื่นๆ ในหมู่บ้านด้วยว่าจะไม่กระทบกระเทือนระบบนิเวศนอกจากการรับรองให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นแล้ว การอนุรักษ์ป่าควรจะไปควบคู่ไปกับการพัฒนา รัฐควรมุ่งพัฒนาชนบทโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคนมากกว่าพัฒนาวัตถุ โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านพึ่งตนเองได้สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ในท้องถิ่น ไม่ต้องตัดไม้ขายหรือไม่ต้องออกไปหางานทำนอกหมู่บ้านหรืออพยพเข้าเมือง อีกประการหนึ่งการอนุรักษ์หรือการพัฒนาที่ดีควรจะต้องผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย ไม่ทำลายวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาที่สั่งสมมานานนับศตวรรษ เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ของชุมชนเข้าด้วยกัน ดังนั้นการอนุรักษ์และการพัฒนาชนบทจะสัมฤทธิ์ผลได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้านตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526: 10) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เพื่อกำหนดเป็นกรอบการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ร่วมแสดงความคิดเห็นวางแผนและเสนอแนะ
2. ร่วมปฏิบัติตามแผนรวมทั้งสละเวลาหรือแรงงาน
3. ร่วมดูแลรักษาและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
4. ติดตามผลงานอย่างใกล้ชิด

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ประชุมหารือเพื่อวางแผนทั้งการตัดสินใจในโครงการ
2. ลงมือปฏิบัติตามแผน
3. ร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา
4. ประเมินโครงการและผลงานที่เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามลักษณะของการดำเนินงานที่ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ/หรือ ดำเนินการในรูปของธุรกิจท้องถิ่นรายบุคคล และการมีส่วนร่วมในรูปขององค์กรท้องถิ่น เช่น องค์กรท่องเที่ยวของหมู่บ้าน หรือ ตำบล เป็นต้น (ครุฑณี เอ็มพันธ์, 2550: 11-12)

1. การมีส่วนร่วมระดับรับผลประโยชน์โดยตรงรายบุคคล เช่น สมาชิกชุมชนจัดให้บริการเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการดังกล่าว เช่น เรือนำเที่ยว บังกะโล ที่พัก อาหาร การนำทาง หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน

2. การมีส่วนร่วมระดับชุมชนรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยว โดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรการรองรับการท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการในรูปกิจกรรมต่างๆ ให้เรียบร้อยให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรงและกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูปของกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน

ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมคือ (ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์, 2550: 14-15)

1. ชุมชนต้องมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านพื้นที่และสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) และสามารถเข้าถึง (Access) หรือได้รับความเห็นชอบให้เข้าไปดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวได้
2. ต้องมีตลาดการท่องเที่ยวอยู่แล้วในพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียง หรือมีโอกาสที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน
3. ชุมชนต้องมีองค์กรรองรับสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
4. ชุมชนต้องมีทักษะและความรู้ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ เช่น การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดระบบการเงิน การบัญชี การให้บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น มัคคุเทศก์ ที่พัก อาหาร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน เป็นต้น

จากหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งระบุให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทยฉบับปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพและความพร้อมในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นคนได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้นกระบวนการสร้างความพร้อมและกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานและการติดตามประเมินผลกระทบต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นก่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากชุมชนถึงหน่วยงานรับผิดชอบถึงโอกาส ความเป็นไปได้ ข้อจำกัดหรือปัญหาใดๆ จากการดำเนินการดังกล่าวอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากรดังกล่าวด้วยตนเอง และสามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

สุภางค์ จันทวานิช (2531) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกันคือการปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย โดยมีความหมายถึง วิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหา

วิธีแก้ไขปัญหหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้นๆ ส่วนกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในเชิงการวิภาษ (Dialectic) ซึ่งชาวบ้านจะค่อยๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง และด้วยวิธีการวิจัยเช่นนี้ ข้อมูลที่ได้จึงมีความชัดเจน สะท้อนความคิดอ่านตลอดจนนิสัยใจคอของชาวบ้าน สะท้อนความต้องการและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขา การวิจัยแบบนี้จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยการศึกษาเรียนรู้หาข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหที่กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผน และกำหนดการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการ พร้อมทั้งการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ ประกอบกับการใช้ภูมิปัญญาและทุนที่มีอยู่ในชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ และอุทัย คุลเกษม (2545) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนซึ่งเคยเป็นประชากรของการวิจัย กลับบทบาทมาเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัย โดยเข้ามามีบทบาทส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย ทำให้การจัดการของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

โดยทั่วไปแล้ว ข้อกำหนดของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นแตกต่างไปจากแนวคิดของการวิจัยแบบเดิมอยู่มาก แนวคิดในการวิจัยแบบเดิมนั้น อยู่บนฐานของปรัชญาปฏิฐานนิยมเชิงตรรก (Philosophy of Logical Positivism) และพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorism) ซึ่งมีข้อกำหนดว่า นักวิจัยทุกคนจะต้องรักษาความเป็นกลาง (Neutrality) โดยแยกตัวเองโดยสิ้นเชิงออกจากสิ่งที่ศึกษาเพื่อมิให้เกิดอคติ (Bias) ต่อการศึกษา อันจะทำให้ผลของการศึกษาเบี่ยงเบนและไม่น่าเชื่อถือ แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย และนักพัฒนาหรือนักปฏิบัติการ (Practitioners) ตลอดกระบวนการศึกษาค้นคว้า จึงให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการวิจัยที่จัดกระทำโดยผู้ปฏิบัติการเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ไขปัญหโดยทันที และต้องกระทำเป็นหมู่คณะร่วมกัน ขยายความอีกได้ว่าเป็นการวิจัยที่ต้องอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันที่จะต้องสืบสวนสอบสวนหาปัญหาและข้อโต้แย้งร่วมกันเป็นกลุ่ม วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา โดยเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างจะลำเอียงไปกระบวนการประชาธิปไตย (กมล สุคประเสริฐ, 2537)

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544) ยืนยันว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลง

จากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่างๆ สะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

งานวิจัยนี้เชื่อว่าการจัดการชุมชน โดยนักวิจัยในด้านนี้หลายท่านที่ได้กล่าวมา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการร่วมกันดำเนินกระบวนการวิจัยโดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนา กับผู้วิจัยภายนอก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงของสังคมนั้น และเพื่อให้เห็นภาพแห่งคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เด่นชัด จะเป็นการทำให้งานวิจัยนี้ได้ผลที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างนักพัฒนา ชาวบ้าน และนักวิจัย มีแนวคิดพื้นฐานในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือ

1. แนวคิดที่เชื่อมั่นว่าชาวบ้านมีความสามารถในการกำหนดปัญหาและจัดการปัญหาของชาวบ้าน
2. แนวคิดที่คำนึงถึงบทบาทของผู้นำ
3. แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชน ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมของชุมชน
4. แนวคิดการทำงานระหว่างชาวบ้าน นักพัฒนาและนักวิจัยในทุกขั้นตอน โดยมีขั้นตอนสำคัญรวม 4 ขั้นตอนคือ
 - 4.1 ขั้นตระหนักและศึกษาปัญหา
 - 4.2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา
 - 4.3 ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา
 - 4.4 ขั้นประเมินผลและสรุปผลรวม

การพัฒนาศักยภาพของชุมชน

ศักยภาพของชุมชน

ศักยภาพ แปลว่า ความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ ศักยภาพของชุมชน คือ การที่ชุมชนมี “คน ความรู้ ทรัพยากร” ไม่ได้ “โง่ จน เจ็บ” แต่ขาดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพของตนเอง ไม่มีความรู้ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 115) ซึ่งสามารถค้นหาศักยภาพของชุมชนได้จาก

1. คน คือ การค้นพบความรู้ความสามารถของคน ของผู้รู้ คนที่สั่งสมความรู้และประสบการณ์จากการทำงาน จากการสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมในด้านต่างๆ คนที่เป็นครู เป็นแรงงาน
2. ความรู้ คือ องค์ความรู้ และตัวความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในการดำรงชีวิตการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน การแก้ไขปัญหาต่างๆ
3. ทรัพยากร คือ ดิน น้ำ ป่า ไร่นา พืช สัตว์ ผลผลิต เป็นต้น

ฐานคิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

การพัฒนานี้มีฐานคิดใหม่ ไม่ได้อยู่บนหลักคิดที่ว่าผู้คน “โง่ จน เจ็บ” อีกต่อไป แต่อยู่บนฐานของความเข้าใจเรื่อง “ศักยภาพ” ที่ต้องเข้าใจว่าชุมชนมีคน ความรู้ ทรัพยากร และสามารถทำให้เกิด “คุณภาพ” ได้โดยการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทั้งสามของชุมชน คือ คนสัมพันธ์กับความรู้ มีการเรียนรู้ก็เกิดความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่อง คนสัมพันธ์กับทรัพยากร มีการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความรู้ ความรู้สัมพันธ์กับทรัพยากร คือการพัฒนาเป็นประสบการณ์ในการพัฒนา (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 17)

บทบาทของหน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชน

1. เป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Facilitator) คือ การไปสร้างการเรียนรู้ให้ชุมชนมีความรู้ในทุกอย่างที่ต้องการ
2. เป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Catalyst) ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เรียกว่า “นวัตกรรม” (Innovation) ตัวอย่างเช่น การทำไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน

3. เป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิดเครือข่าย (Networker) คือ การเชื่อมโยงผู้คนเป็นเครือข่าย ให้ผู้คนสื่อสารสัมพันธ์กัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ปัญหา ร่วมกันพัฒนาศักยภาพของตนเอง (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 21-22)

สรุปการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

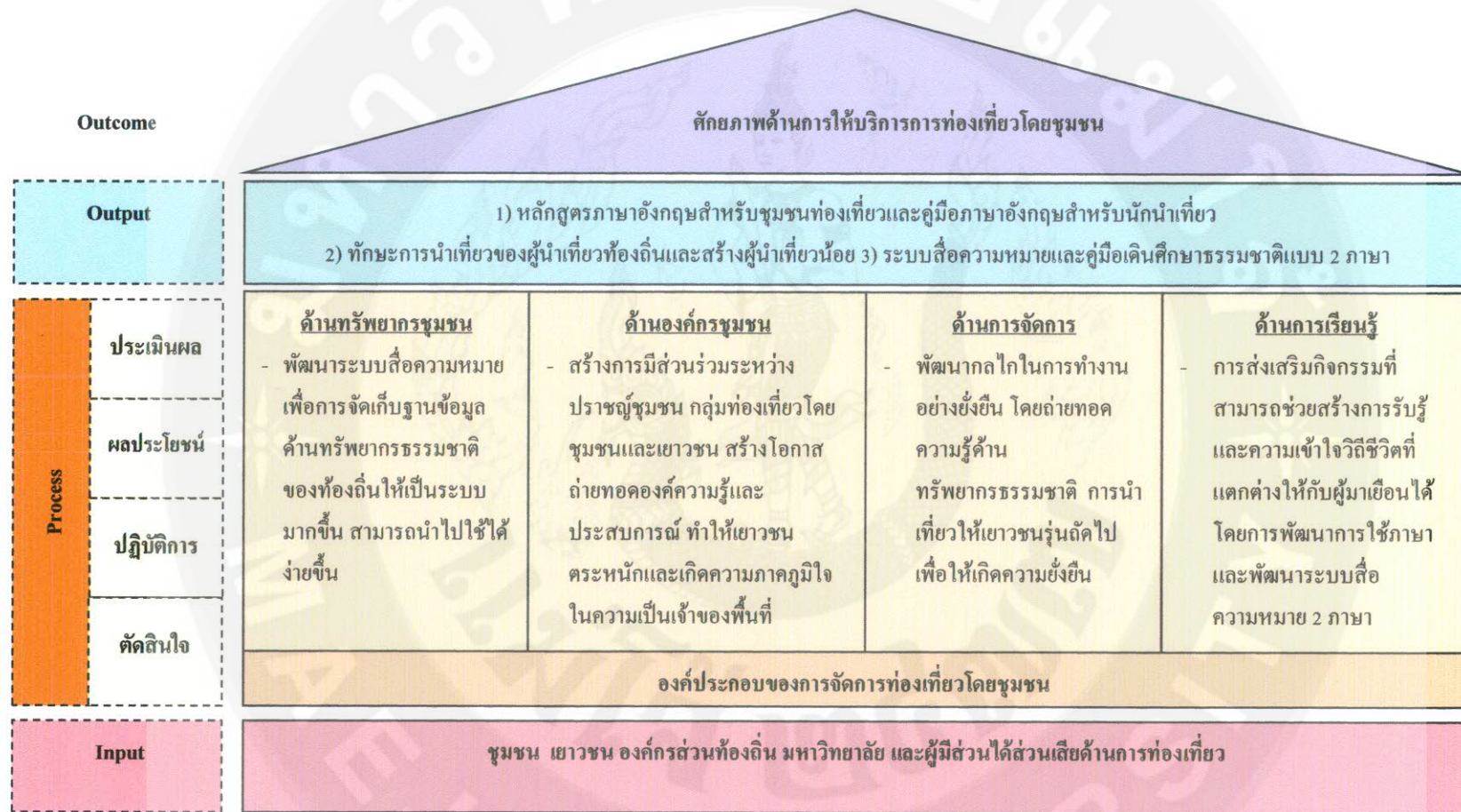
1. การพัฒนาศักยภาพของชุมชน คือ การพัฒนาที่มีฐานคิดใหม่ว่า ชุมชนไม่ได้ “โง่ จน เจ็บ” แต่อยู่บนฐานของความเข้าใจเรื่อง “ศักยภาพ” ของชุมชนที่มี “คน ความรู้ ทรัพยากร”
2. การพัฒนาศักยภาพของชุมชน คือ การช่วยให้ชุมชนพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Community Empowerment) โดยการเชื่อมโยงระหว่าง “คน ความรู้ ทรัพยากร” จนเกิดความสัมพันธ์ซึ่งเรียกว่า “กระบวนการทัศน์พัฒนาใหม่” ที่ประกอบไปด้วย “การเรียนรู้ การจัดการ และการพัฒนา” ซึ่งก็คือว่า ชุมชนมีการจัดการตนเอง มีการจัดองค์กรชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การพัฒนาศักยภาพชุมชน คือ การเริ่มและเน้นที่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (คนสัมพันธ์กับความรู้) กระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความรู้ (คนสัมพันธ์กับทรัพยากร) และกระบวนการพัฒนาทุนของชุมชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการสร้างทุนความรู้ ทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการพัฒนา (ความรู้สัมพันธ์กับทรัพยากร) การพัฒนาศักยภาพของชุมชน คือ กระบวนการพัฒนาโดยมีเป้าหมายที่การพึ่งตนเองของประชาชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้จะใช้กรอบแนวคิดด้านองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นหลัก โดยประกอบไปด้วย 1) ด้านทรัพยากรชุมชน ซึ่งกระบวนการวิจัยจะช่วยหนุนเสริมการจัดเก็บฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้เป็นระบบมากขึ้น สามารถนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น โดยการพัฒนาระบบสื่อความหมายซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลที่ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง 2) ด้านองค์กรชุมชน คือการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างปราชญ์ชุมชน กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนและเยาวชน ได้มีโอกาสถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์เพื่อการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมากขึ้น 3) ด้านการจัดการ คือ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนพัฒนากลไกในการทำงานอย่างยั่งยืน โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการนำเที่ยวที่ทำให้เยาวชนตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของพื้นที่ 4) ด้านการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมกิจกรรมที่สามารถช่วยสร้างการรับรู้และความเข้าใจวิถีชีวิตที่แตกต่างให้กับผู้มาเยือนได้ โดยการพัฒนาการใช้ภาษาและพัฒนาระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา ที่จะเป็นเครื่องมือเสริมในระยะเริ่มต้นได้เป็นอย่างดี

ดี ซึ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยหนุนเสริมในการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน เพื่อให้ชุมชนสามารถนำผลงานที่ได้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

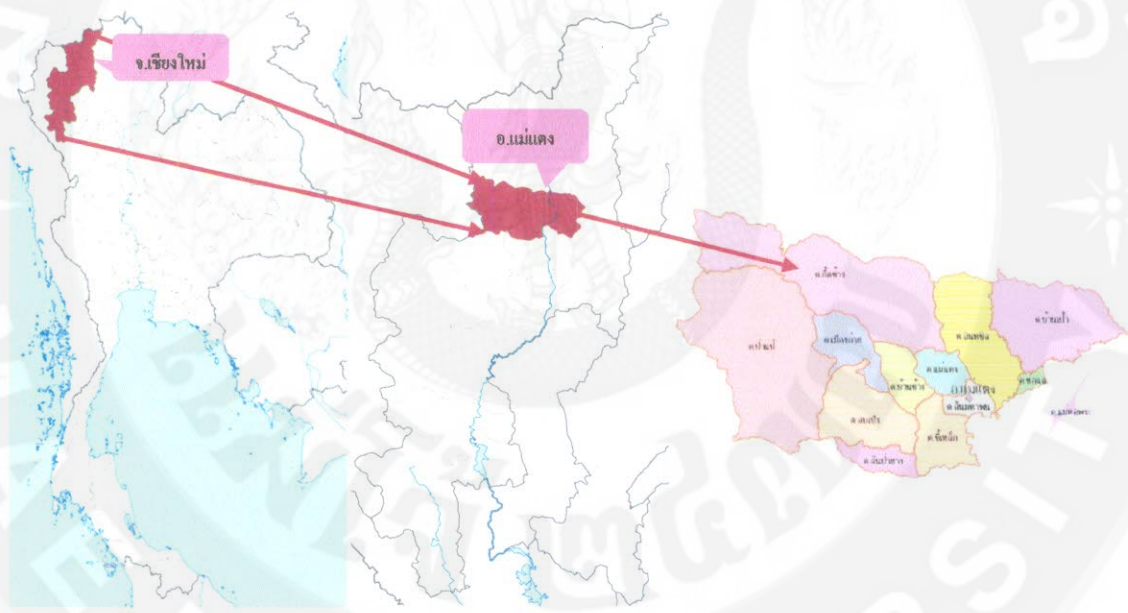

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่บ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาอยู่ในเขตป่าสงวน และอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีแม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำแตง ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเวียงแหง ไหลผ่านอำเภอเชียงดาว และอำเภอมะแตง ไหลผ่านเขตตำบลกีดช้าง รวมระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ก่อนลงสู่ลำน้ำปิง บ้านป่าจี้ ตำบลสันมหาพน (องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง, 2558, ออนไลน์)

ภาพที่ 2 พื้นที่เป้าหมายในการวิจัย
(ที่มา: <http://wikipedia.org>, <http://www.amphoe.com>)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุผล คือ ส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนา “คน” ให้เกิดองค์ความรู้ มีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวซึ่งเป็น

รายได้หลักของประเทศ โดยเน้นการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในพื้นที่ตำบลกีดช้างเป็นชุมชนที่เกิดการท่องเที่ยวมาได้ช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ 5 ประเภท (องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง, 2558, ออนไลน์) ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ น้ำตก แก่ง กัด แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ศูนย์อภิบาลช้าง ฯลฯ
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ชมวิถีชีวิตชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ วัด พระธาตุ รอยพระหัตถ์ อนุสาวรีย์พระนเรศวร
3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ไร่กะหล่ำปลี สวนผลไม้เมืองหนาว ไร่นา กาแฟ เมือง ฯลฯ
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและกีฬา เช่น ปางช้าง ช้างชมเส้นทางธรรมชาติ การแสดงช้าง ล่องแพ ไม้ไผ่ นั่งเกวียน ล่องแก่งเรือยาง กิจกรรมเดินป่า ปั่นจักรยานเสือภูเขา ขับรถ ATV ซิปไลน์
5. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น หมู่บ้านสมุนไพร นวดแผนไทย อบสมุนไพรไทย นอกจากนั้นยังมีสถานที่พัก รีสอร์ท เช่น วังน้ำหยาดรีสอร์ท สิบแสนรีสอร์ท บ้านอนัตตา และโฮมสเตย์ เช่น บ้านเมืองกีด บ้านป่าข้าวหลาม บ้านแม่ตะมาน บ้านทุ่งละคร เป็นต้น

ดังนั้น จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทั้งเชิงธรรมชาติและรวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ผ่านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
เมืองกีด (หมู่ที่ 1)	529
แม่ตะมาน (หมู่ที่ 2)	314
รวมทั้งสิ้น	843

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง (2558 : ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย โดยการเลือกตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกตัวอย่างที่มีตามความสอดคล้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

1. พิจารณาจากความต้องการ งานพัฒนาที่ดีจะต้องมาจากความต้องการของบุคคลที่มุ่งหวังจะแก้ปัญหาให้กับตนเอง ซึ่งการพูดคุยกลุ่มทำให้พบว่า แคนนำกลุ่มท่องเที่ยวรวมถึงปัญหาด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน 2 ด้าน คือ

1.1. ปัญหาปัจจุบัน คือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นต่างชาติ แคนนำไม่มีตัวแทนผู้ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ ทำให้เสียโอกาสและเสียเปรียบผู้ประกอบการที่พานักท่องเที่ยวมาใช้ทรัพยากรชุมชนโดยที่ชุมชนไม่ได้อะไร

1.2. ปัญหาในอนาคต คือ ชาวชนจำนวนมากไปเรียนโรงเรียนในตัวเมือง และไม่ยอมกลับมายังถิ่นฐานตนเอง ซึ่งพื้นฐานเป็นครอบครัวเกษตร ทำนาและสวนผลไม้ ดังนั้นอาจทำให้โอกาสในการขายที่ดินทำกินในอนาคตมีสูง เนื่องจากไม่มีความรู้สึกรักถิ่นฐานตนเอง ไม่ตระหนักว่าทรัพยากรในบ้านตนเองมีคุณค่าอย่างไร และจะใช้ประโยชน์มันได้อย่างไรหากไม่เป็นเกษตรกรรมเหมือนพ่อและ/หรือแม่ ปัญหาเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของพื้นที่ด้วย หากไม่มีเจ้าของถิ่นฐานอาศัยอยู่ การทำลาย/การใช้ทรัพยากรอย่างไม่รู้คุณค่าของคนในพื้นที่ก็จะทำได้ง่ายขึ้น

2. พิจารณาจากประเด็นการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ซึ่งความยั่งยืนจะต้องมีความต่อเนื่องและสามารถที่จะรักษาความเป็นสังคมที่มีความสุขและมีวัฒนธรรมอันดีงาม เศรษฐกิจในชุมชนหมุนเวียนและทั่วถึง และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรที่ส่งเสริมให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มในการเลือกตัวอย่างให้สอดคล้องตามความต้องการของชุมชน ดังนี้

2.1. ปัญหาด้านภาษา ชาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ดีในการพัฒนา เนื่องจากชาวชนเปิดรับและยอมรับความรู้และทักษะต่างๆ ได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่

2.2. ปัญหาการสูญเสียที่ดิน/ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ในอนาคต ข้อนี้ประเด็นหลักอยู่ที่ตัวชาวชนผู้ที่จะสืบทอดสมบัติจากรุ่นพ่อแม่ ซึ่งการพัฒนาชาวชนให้มีจิตสำนึกน่าจะเป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยจะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักให้กับชาวชน โดยสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว ที่ต้องใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นสินค้า

ในการบอกเล่าเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ โดยองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นควร จะถูกถ่ายทอดโดยผู้รู้ในท้องถิ่นเอง ดังนั้น ผู้รู้ในท้องถิ่นควรเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาด้วย

2.3. ปัญหาด้านความต่อเนื่อง การขยายผลการพัฒนาเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากการพัฒนาเพียงครั้งเดียวมีอาจบอกได้ว่างานนั้นสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผล จนกว่า ชุมชนจะมีกลุ่มที่เข้มแข็งมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน รู้ว่าต้องทำอะไรต่อไปและทำอย่างไร โดยไม่ ต้องการผู้สนับสนุน ซึ่งการเกิดกลุ่มนั้นอาจต้องอาศัยงบประมาณช่วยเหลือจากหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ในกระบวนการพัฒนาด้วย

ดังนั้น จำนวนกลุ่มประชากรที่นักวิจัยพิจารณาว่าเหมาะสม ควรประกอบไปด้วยคน 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วย

1. กลุ่มแกนนำการท่องเที่ยวชุมชน ที่สามารถชี้แนะองค์ความรู้หรือแนวปฏิบัติสำคัญ ที่ผู้ให้บริการท่องเที่ยวควรรู้และได้รับการพัฒนา
2. กลุ่มผู้รู้ในชุมชน ที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวประวัติความเป็นมาใน ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชนและการใช้ประโยชน์
3. กลุ่มเยาวชน ที่จะสามารถยอมรับ/รับรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในด้านการ ท่องเที่ยว ความเป็นมาและทรัพยากรท้องถิ่น รวมถึงภาษา
4. กลุ่มผู้สนับสนุน ที่จะเข้าร่วมรับรู้สถานการณ์และความต้องการในการพัฒนา ของชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

ตามการพิจารณาอย่างเป็นเหตุเป็นผลข้างต้น ประกอบกับการรับรู้และการยอมรับนั้น จะมี ประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้ที่มีความเต็มใจที่จะรับรู้/ยอมรับ ผู้วิจัยจึงพิจารณาความสมัครใจ ประกอบด้วย การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการพูดคุยทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของงานก่อน จากนั้นจึงมีกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 21 ราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้รู้ในชุมชนบ้านแม่ตะมาน	จำนวน 2 ราย
2. ตัวแทนกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว (บ้านแม่ตะมาน)	จำนวน 1 ราย
3. กลุ่มเยาวชนบ้านแม่ตะมาน (สมัครใจเข้าร่วม)	จำนวน 8 ราย
4. ผู้รู้ในชุมชนบ้านเมืองกีด	จำนวน 2 ราย
5. กลุ่มเยาวชนบ้านเมืองกีด (สมัครใจเข้าร่วม)	จำนวน 6 ราย
6. ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.กีดช้าง)	จำนวน 2 ราย

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ดังนี้
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาและสร้างเยาวชนและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำ
 ทีมของผู้นำที่เกี่ยวท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยในการศึกษาและการพัฒนาดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของตัวแทนเยาวชนเป็นเยาวชน
 ท้องถิ่น เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การนำทีม เป็นต้น ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด
 และปลายเปิด (Open-ended Question)

1.2. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน โดยให้ตอบคำถาม
 แบบให้คะแนนแบบเป็นระดับ (Rating scale) ตามระดับการมีส่วนร่วมดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
4	มากกว่า 10 ครั้ง
3	มากกว่า 5 ครั้ง
2	มากกว่า 1 ครั้ง
1	ไม่เคยเลย

จากนั้นนำช่วงคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ย คำนวณค่าพิสัยโดยแบ่งช่วง
 คะแนนออกเป็น 4 ช่วงเท่าๆกัน และใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.26 – 4.00	มาก
2.51 – 3.25	ปานกลาง
1.76 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.75	ไม่เคยเลย

1.3. การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของ
 ชุมชน โดยให้ตอบคำถามแบบให้คะแนนแบบเป็นระดับ (Rating scale) ตามการเห็นความสำคัญ
 ด้านการมีส่วนร่วมดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>การเห็นความสำคัญด้านการมี</u>
	<u>ส่วนร่วม</u>
4	สำคัญมาก
3	สำคัญปานกลาง
2	สำคัญน้อย
1	ไม่สำคัญ

จากนั้นนำช่วงคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ย คำนวณค่าพิสัย โดยแบ่งช่วงคะแนน ออกเป็น 4 ช่วงเท่าๆกัน และใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>การเห็นความสำคัญด้านการมี</u>
	<u>ส่วนร่วม</u>
3.26 – 4.00	สำคัญมาก
2.51 – 3.25	สำคัญปานกลาง
1.76 – 2.50	สำคัญน้อย
1.00 – 1.75	ไม่สำคัญ

2. แบบทดสอบก่อนและหลัง (Pre-test and Post-test) เพื่อทดสอบแบบอัตนัย เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับ การเป็นเจ้าของที่ดี บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว องค์ประกอบหลักของการนำเที่ยว โดยการให้ คะแนนข้อถูก 1 คะแนน หากตอบผิดเท่ากับ 0 คะแนน รวมคะแนนทั้งสิ้น 25 คะแนน จากนั้นนำ ช่วงคะแนนที่ได้มาจัดช่วงของระดับความรู้ให้เท่าๆ กัน โดยใช้ค่าพิสัยแบ่งออกเป็น 5 ช่วง และใช้ เกณฑ์การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้</u>
21 - 25	มีความรู้ดีเยี่ยม
16 - 20	มีความรู้มาก
11 - 15	มีความรู้ปานกลาง
6 - 10	มีความรู้น้อย
0 - 5	มีความรู้น้อยมาก

3. แบบวัดทักษะ (Skill Testing) เพื่อวัดทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย (การทดสอบการพูดเพื่อและบุคลิกภาพในการนำเที่ยว)

3.1. ทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย ประกอบไปด้วย 1) บุคลิกภาพ 2) การแนะนำตัว 3) ขั้นตอนนำชม และ 4) การสื่อความหมาย โดยกำหนดการให้ช่วงคะแนนด้านละ 5 คะแนน จากวิทยากรผู้ให้ความรู้จำนวน 3 ราย โดยให้คะแนนแบบเป็นระดับ (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>การให้คะแนนทักษะการนำเที่ยว โดยใช้ภาษาไทย</u>
5	ดีมาก
4	ดี
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	ควรปรับปรุง

จากนั้นนำคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ยและนำมาจัดช่วงของระดับทักษะการนำเที่ยวให้เท่าๆ กัน โดยใช้ค่าพิสัยแบ่งออกเป็น 5 ช่วง และใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย</u>
4.21 – 5.00	ดีเยี่ยม
3.41 – 4.20	ดี
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	ควรปรับปรุง
1.00 – 1.80	ไม่มีทักษะเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. แบบประเมิน (Assessment Form) เพื่อศึกษาทัศนคติต่อประโยชน์ของการนำไปใช้ โดยเนื้อหาประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ

(1) **ทัศนคติต่อหลักสูตรการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น** ในฐานะผู้ให้บริการท่องเที่ยว (Supply Side) โดยให้ตอบคำถามแบบให้คะแนนแบบเป็นระดับ (Rating scale) ที่มีการให้คะแนนซึ่งมีการแทนค่าดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ทัศนคติต่อประโยชน์ของ หลักสูตร</u>
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	ไม่เป็นประโยชน์เลย

(2) ทัศนคติต่อคู่มือแนะนำวิทยุชุมชน 2 ภาษา (ฉบับร่าง) โดยสอบถามผู้ให้บริการท่องเที่ยว (Supply Side) ใช้กลุ่มเป้าหมายทดลองที่มีการให้บริการท่องเที่ยวที่คล้ายกันคือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย ชุมชนบ้านโป่ง บ้านเสาดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น โดยสุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลชุมชนละ 5 คน ที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้ตอบคำถามแบบให้คะแนนแบบเป็นระดับ (Rating scale) ที่มีการให้คะแนนซึ่งมีการแทนค่าดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ทัศนคติต่อประโยชน์ของคู่มือ นำเที่ยว</u>
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	ไม่เป็นประโยชน์เลย

จากนั้นนำคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ยและนำมาจัดช่วงของระดับความเป็นประโยชน์ ทั้งด้านหลักสูตรและด้านคู่มือแนะนำวิทยุชุมชน 2 ภาษาให้เท่าๆ กัน โดยใช้ค่าพิสัยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง และใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบค่านำหน้าคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>	<u>ทัศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตร ภาษาอังกฤษและคู่มือแนะนำวิทยุชุมชน 2 ภาษา</u>
3.26 – 4.00	มาก
2.51 – 3.25	ปานกลาง
1.76 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.75	ไม่เป็นประโยชน์เลย

2. แบบวัดทักษะ (Skill Testing) เพื่อวัดทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ (การทดลองนำเที่ยว) ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะเกี่ยวกับ (1) ด้านการให้บริการ (การต้อนรับ/การส่งแขกและอำลา) (2) ด้านการสื่อความหมาย (การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว/เทคนิค) โดยกำหนดการให้ช่วงคะแนนจากนักท่องเที่ยวทดลองจำนวน 6 ราย โดยให้ตอบคำถามแบบให้คะแนนแบบเป็นระดับ (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ทักษะการนำเที่ยว</u>
5	ดีมาก
4	ดี
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	ควรปรับปรุง

จากนั้นนำคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ยและนำมาจัดช่วงของระดับทักษะการนำเที่ยวให้เท่าๆ กันโดยใช้ค่าพิสัยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง และใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ทักษะการนำเที่ยว</u>
4.21 – 5.00	ดีเยี่ยม
3.41 – 4.20	ดี
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	ควรปรับปรุง
1.00 – 1.80	ไม่มีทักษะเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การศึกษาและพัฒนาระบบสื่อความหมายแบบ 2 ภาษาเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. การระดมสมอง (Brain Storming) ใช้เป็นเครื่องมือในการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เสนอความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ นักสื่อความหมาย/ผู้นำเที่ยว ระบบสื่อความหมาย และการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวเพื่อเป้าหมายในการสำรวจและรวบรวมสิ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นกิจกรรมและบริการทางการท่องเที่ยวได้ รวมถึงการระดมสมองเพื่อการวาดรูปและออกแบบคำศัพท์ที่ได้ใช้จริงในการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

2. แบบสำรวจข้อมูล (Survey Form) ใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญแบบมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ) โดยมีการกำหนดแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลตามหลักการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ชื่อทรัพยากร ช่วงเวลาที่สามารถพบเห็นได้ และประโยชน์หรือคุณค่าของทรัพยากรนั้นๆ ต่อชุมชน ระบบข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อการออกแบบคู่มือเดินศึกษาธรรมชาติใช้แบบสำรวจข้อมูล (Survey Form) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากนั้นใช้พัฒนาเป็นคู่มือการนำเที่ยวสำหรับชุมชนแบบ 2 ภาษา

3. การบันทึกภาคสนาม คือ การจดบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ได้เห็น ได้ฟัง จากผู้ให้ข้อมูล และใช้การสังเกตร่วมเพื่อให้สามารถตีความข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่เหมาะสม จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรการใช้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนท่องเที่ยว รวมถึงการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) เพิ่มเติมบางส่วน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยจะดำเนินงานวิจัยและทำกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานเป็นหลัก เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมส่วนใหญ่ต้องเดินสำรวจพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ และรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติม อีกทั้งยังอำนวยความสะดวกให้กับเยาวชน ที่ไม่ต้องเดินทางไกล มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจเบื้องต้นเพื่อศึกษาปัญหาและวางแผนพัฒนา

คณะผู้วิจัยจะใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นเทคนิคประกอบในการดำเนินการวิจัย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสำรวจสถานที่สำคัญและกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างเหมาะสม โดยศึกษาประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาด้านการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ที่พบในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ประกอบไปด้วย ระบบสื่อความหมาย นักสื่อความหมาย/ผู้นำเที่ยว และการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

2) ศึกษาข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

3) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชนของผู้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 การร่วมลงมือปฏิบัติการตามแผนงาน

ในขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ การฝึกอบรมความรู้ การเรียนรู้ฐานทรัพยากรจากผู้รู้ในท้องถิ่น การออกแบบชุดความรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และการกำหนด โปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการทดสอบความรู้และทักษะในการให้บริการ

ระยะที่ 1 ฝึกอบรมความรู้เพื่อการเป็นผู้นำเที่ยวท้องถิ่น เยาวชนและนักสื่อความหมายท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพการให้บริการสำหรับผู้นำเที่ยวท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมและเยาวชนใหม่ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการให้บริการนักท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการดูแลนักท่องเที่ยว และความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการนำเที่ยว โดยมีประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องคือ

- 1) ศึกษาระดับความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรม
- 2) ศึกษาระดับทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการนำเที่ยวของเยาวชนก่อนรับทัวร์ทดลอง

ระยะที่ 2 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้โดยผู้รู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับฐานทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจในชุดความรู้ของกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงสร้างกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่นและผู้นำเที่ยวท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม

ระยะที่ 3 ระดมสมองเพื่อออกแบบระบบสื่อความหมายที่ต้องการตามรูปแบบกิจกรรมและการให้บริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความร่วมมือและสามัคคีในการทำงานร่วมกัน รวมถึงการสังเกตทักษะในการทำงานเพื่อนักวิชาการจะสามารถช่วยหนุนเสริมเป็นระยะๆ รวมถึงเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

- 1) วาดภาพทรัพยากรในท้องถิ่นทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
- 2) สัมภาษณ์และสัมภาษณ์ผู้รู้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพิ่มเติม
- 3) ร่วมกันกำหนดรูปแบบการสื่อความหมายเพื่อจัดทำคู่มือผู้นำเที่ยว 2 ภาษาสำหรับชุมชน

ระยะที่ 4 ระดมสมองเพื่อออกแบบโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อใช้ทดสอบความรู้และทักษะในการให้บริการท่องเที่ยว จากนั้นดำเนินการเผยแพร่เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อประเมินความรู้และทักษะตามที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมปฏิบัติการประเมินผล

ในขั้นนี้เป็นการทดสอบความรู้ทักษะในการให้บริการท่องเที่ยว และการทดลองใช้คู่มือนำเที่ยว 2 ภาษา โดยในขั้นนี้ได้เชิญนักท่องเที่ยวทดลองซึ่งเป็นทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการ (Supply Side and Demand Side) ดังนี้

ในฐานะผู้ให้บริการ (Supply Side) โดยให้กลุ่มการท่องเที่ยวยุคใหม่โดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ประเมินคู่มือการนำเที่ยวท้องถิ่น 2 ภาษา โดยผู้วิจัยจะนำ (1) หลักสูตรการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว โดยชุมชนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ประเมินโดยกลุ่มเยาวชนและตัวแทนผู้นำเที่ยวในชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในครั้งนี้ (2) คู่มือนำเที่ยวฉบับชุมชน 2 ภาษา (ฉบับร่าง) ให้สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวยุคใหม่โดยชุมชน จำนวน 4 ชุมชน ประเมินคู่มือนำเที่ยวฉบับชุมชน 2 ภาษา โดยมีประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ทักษะติดต่อประโยชน์ของหลักสูตรการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
- 2) ทักษะติดต่อประโยชน์ของคู่มือนำเที่ยวฉบับชุมชน 2 ภาษา

ในฐานะผู้ใช้บริการ (Demand Side) คือนักท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมทัวร์ทดลองเพื่อประเมินการใช้ระบบสื่อความหมายเพื่อการนำเที่ยวที่ชุมชนได้จัดทำในเบื้องต้น โดยมีเป้าหมายหลักในการจัดกิจกรรมครั้งนี้คือ เพื่อให้เยาวชนนำเที่ยวได้ทดลองใช้คู่มือในการนำเที่ยว และเพื่อให้นักท่องเที่ยวประเมินการนำเที่ยวของเยาวชน โดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยว ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ผู้วิจัยได้เลือกผู้ที่มีความสมัครใจ/สนใจ เข้าร่วมกิจกรรมทัวร์ทดลองโดยเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติและสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ จำนวน 6 ราย สามารถให้ข้อเสนอแนะกับเยาวชนเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวและการสื่อความหมายได้ เพื่อเยาวชนจะได้นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงระบบสื่อความหมาย และการให้บริการนำเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

- 1) ศึกษาทัศนคติของเยาวชนต่อความสำคัญในการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว
- 2) ศึกษาระดับทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษของเยาวชน โดยใช้กิจกรรมทัวร์ทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของข้อมูลไว้ 2 ประเภทคือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations: S.D.) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม
- 2) ระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชนของเยาวชน
- 3) ระดับความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมของเยาวชน
- 4) ระดับทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเที่ยวของเยาวชน
- 5) ระดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวของเยาวชน
- 6) ทักษะคิดของเยาวชนต่อการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน
- 7) ทักษะคิดในฐานะผู้ให้บริการ (Supply Side) ต่อประโยชน์ของหลักสูตรการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวโดยชุมชน
- 8) ทักษะคิดในฐานะผู้ให้บริการ (Supply Side) และผู้รับบริการ (Demand Side) ต่อประโยชน์ของกลุ่มผู้นำเที่ยวฉบับชุมชน 2 ภาษา

โดยตัวแปรข้อที่ 2 และ 6 ใช้วิธีการการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ (SPSS) โดยใช้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มยุวชนนำเที่ยวในอำเภอถลางพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งใช้กับเครื่องมือที่วัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อคำนวณความเชื่อมั่น (r) ผลการคำนวณมีค่าเท่ากับ 0.84 และ 0.86 ซึ่งผลอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้อาจจัดหมวดหมู่ และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานในบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive) ซึ่งชุดข้อมูลประกอบไปด้วย

- 1) ปัญหาด้านการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ที่พบในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- 2) หลักสูตรพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 3) คู่มือการสื่อความหมายสำหรับชุมชน 2 ภาษา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาและพัฒนาศักยภาพการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) การศึกษาและพัฒนาชุมชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว 2) การศึกษาและพัฒนาระบบสื่อความหมายแบบ 2 ภาษาเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม และ 3) การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยสามารถอธิบายจำแนกตามประเด็นสำคัญที่ตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

1. สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน
2. ศักยภาพชุมชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว
3. หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว
4. ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่หลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ ดังนั้น การวางแผนการท่องเที่ยวที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งหากมองในมุมธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องประกอบไปด้วย ผู้ให้บริการ (Supply) และผู้ใช้บริการ (Demand) ที่จะต้องหาจุดร่วมที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การให้บริการที่ดีของผู้ให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เหมาะสมและยอมรับได้ในฐานะเจ้าของพื้นที่ และความประทับใจของผู้ใช้บริการ/นักท่องเที่ยวในฐานะผู้รับบริการที่ทำให้อยากกลับมาใช้บริการอีก ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงการรับรู้ถึงปัญหาด้านการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตที่พบในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตของชุมชน และการประเมินสถานการณ์ต่างๆ ด้านการให้บริการการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับชุมชนต่อไป โดยผลจากการพูดคุยกลุ่มทำให้ทราบการรับรู้ถึงปัญหาของชุมชนดังนี้

ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในอดีต

การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยที่คนในชุมชนเองก็ไม่ทราบว่าเกิดขึ้นเมื่อไหร่ แต่สิ่งที่เห็นเชิงประจักษ์คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้า

มาท่องเที่ยวตั้งแต่เป็นกลุ่มเล็กๆ และชุมชนก็เริ่มมีรายได้เสริมเล็กๆ น้อยๆ จากการขายของให้กับนักท่องเที่ยว จนกระทั่งมีรายได้ในฐานะที่เป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการที่เข้ามาประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ จากนั้นชุมชนเริ่มมีปัญหาด้านขยะที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น จนกระทั่งชุมชนได้รับโอกาสโดยนักวิชาการเข้ามาสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเป็นระยะๆ จนกระทั่งได้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ก็ยังไม่อาจรับมือกับการสถานการณ์การท่องเที่ยวได้ อาจเนื่องมาจากความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนล่าช้ากว่าจึงทำให้ผู้ประกอบการเข้ามาคัดกรองผลประโยชน์ได้ก่อน ทำให้ชุมชนไม่สามารถรับมือได้ทันและยังเป็นเครื่องมือของการท่องเที่ยวไปโดยไม่รู้ตัวบางรายขายที่ดินให้กับผู้ประกอบการ บางรายทำการท่องเที่ยวในฐานะเป็นลูกจ้างของสถานประกอบการ

ปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่พบในปัจจุบัน

หากจะกล่าวถึงการท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบ้านเมืองกึ่งที่มีทำเลที่เหมาะสมและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก แต่กลับกลายเป็นผู้ประกอบการที่สามารถคัดกรองผลประโยชน์ไปได้มากที่สุดโดยที่ไม่ได้ใส่ใจหรือตอบแทนชุมชนเลยแม้แต่เล็กน้อย บางรายก็เป็นเพียงลูกจ้างเพราะหวังเพียงได้รับเงินเดือนประจำ ส่วนชุมชนบ้านแม่ตะมานยังได้รับการสนับสนุนจากผู้ประกอบการที่เข้ามาหาประโยชน์ในพื้นที่อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามการได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ก็ยังเป็นเพียงรายได้ที่ได้จากการเป็นผู้รับจ้างในธุรกิจการท่องเที่ยวเท่านั้น จนกระทั่งบางรายที่อาชีพทำเกษตรกรรมหันมาทำการท่องเที่ยวเต็มตัว

จากการมองปัญหาในฐานะกลุ่มการท่องเที่ยวที่มาจากชุมชน พบว่าเม็ดเงินที่หมุนเวียนเข้ามาในชุมชนจากการท่องเที่ยวนั้น ผู้ที่ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่คือผู้ประกอบการ เนื่องจากจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ จึงทำให้ชุมชนเสียโอกาสที่จะได้รายได้จากการท่องเที่ยวเพราะไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ ทำให้เสียเปรียบผู้ประกอบการที่พานักท่องเที่ยวมาใช้ทรัพยากร โดยที่ชุมชนไม่ได้อะไรจากการท่องเที่ยวต่างๆ ที่เป็นเจ้าของพื้นที่กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุมชนขาดศักยภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลที่ว่านักท่องเที่ยวที่นำเม็ดเงินส่วนใหญ่เข้ามานั้นเป็นต่างชาติ เมื่อชุมชนไม่สามารถรับมือได้แม้กระทั่งการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว จึงทำให้โอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวแทบจะไม่มี

ส่วนตัวแทนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่ตะมานนั้น ยังมีผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษและต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ แต่มีเพียงแค่ 1 ราย อีกทั้งเยาวชนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญกับการเรียนภาษา ถึงแม้ว่าจะมาอาสาสมัครสอนภาษาเข้ามาในพื้นที่บ่อยๆ ซึ่งเป็น

ปัญหาที่ทำให้ชุมชนเป็นห่วงว่าอนาคตนั้น การท่องเที่ยวในชุมชนจะเป็นอย่างไร คนในชุมชนจะอยู่
อย่างไรในฐานะอะไร

ปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

หากมองปัญหาที่อาจเกิดในอนาคต ซึ่งเป็นประเด็นสืบเนื่องมาจากการที่ชุมชนสังเกตเห็น
การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันคือ เยาวชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบในระดับสูงสุดในชุมชนแล้ว
ก็มีมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เกือบทั้งหมดไปเรียนต่อในระดับที่สูงกว่าและส่วนน้อยที่จะกลับมาถิ่น
ฐานตนเอง ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วชุมชนเป็นครอบครัวเกษตร ทำนาและสวนผลไม้ เยาวชนส่วนใหญ่
จึงไม่ต้องการเป็นเกษตรกร อีกทั้งการเรียนของเยาวชนส่วนมากก็ไม่ได้เรียนเก่งอย่างโดดเด่นมาก
นัก โอกาสที่จะได้อาชีพที่ดีในเมืองคงจะมีน้อย ดังนั้นเมื่อไม่มีความรู้สึกรักถิ่นฐานตนเอง ไม่
ตระหนักว่าทรัพยากรในบ้านตนเองมีคุณค่าอย่างไร และจะใช้ประโยชน์มันได้อย่างไรหากไม่เป็น
เกษตรกรเหมือนพ่อและ/หรือแม่ ปัญหาเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของพื้นที่ด้วย อาจ
เกิดการขายที่ดินทำกินในอนาคต

ตัวแทนชุมชนเชื่อว่าการมีที่ดินทำกินเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต เพราะชุมชนสามารถหา
ประโยชน์จากที่ดินได้ไม่มีสิ้นสุด แต่สำหรับคนที่ไปทำงานในเมืองส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนจริงอยู่
แต่ก็ต้องแบกรับค่าเช่าบ้านต้องซื้อข้าวปลาอาหาร หากอาชีพไม่มั่นคงถูกเลิกจ้างแล้วจะทำอะไรกิน
ต่อไป ดังนั้นชุมชนจึงมองว่าเยาวชนเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเพื่อเอา
ผลประโยชน์กลับคืนมาสู่ชุมชนได้ ซึ่งน่าจะเริ่มต้นจากการปลูกฝังจิตสำนึกในหลายๆ ด้าน ให้
เยาวชนรักบ้านของตัวเองและอยากจะเรียนเพื่อนำความรู้กลับมาพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ซึ่งการ
ท่องเที่ยวนั้นก็ถือเป็นโอกาสของเยาวชนด้วยที่จะสามารถใช้ที่ดินทำกินของตนให้เกิดประโยชน์
ผ่านการท่องเที่ยวได้ โดยไม่ละทิ้งสมบัติที่พ่อแม่เคยให้ไว้ ไม่ว่าจะเป็นนาและที่สวนผลไม้ ซึ่ง
สามารถเก็บผลผลิตได้ไปอีกนาน เพียงแต่ต้องพัฒนาองค์ความรู้เยาวชนให้สามารถบริหารจัดการ
สิ่งที่ตนเองมีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ชุมชนจึงมองหาทางออกโดยมุ่งเป้าไปที่เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ดีในการพัฒนา
เนื่องจากเยาวชนเปิดรับและยอมรับความรู้และทักษะต่างๆ ได้ดีกว่า อีกทั้งการสร้างจิตสำนึก
เกี่ยวกับวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชนก็เป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเช่นกัน ดังนั้นน่าจะเป็นสิ่งที่ดี
หากจะให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่น โดยสร้างการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมท่องเที่ยว เรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเองเพื่อใช้เป็นสินค้าในการบอกเล่า
เรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ซึ่งน่าจะเป็นวิธีจูงใจให้เยาวชนเข้ามาเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

ศักยภาพเยาวชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

เบื้องหลังและศักยภาพในการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวของตัวแทนชุมชน ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเยาวชน ประสบการณ์ในการนำเที่ยว ระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงระดับความรู้ด้านการให้บริการและการสื่อความหมายเพื่อการนำเที่ยว โดยมีเป้าหมายเพื่อทราบถึงศักยภาพของตัวแทนชุมชนในปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบรูปแบบการพัฒนาศักยภาพตัวแทนที่เหมาะสม ผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของเยาวชน

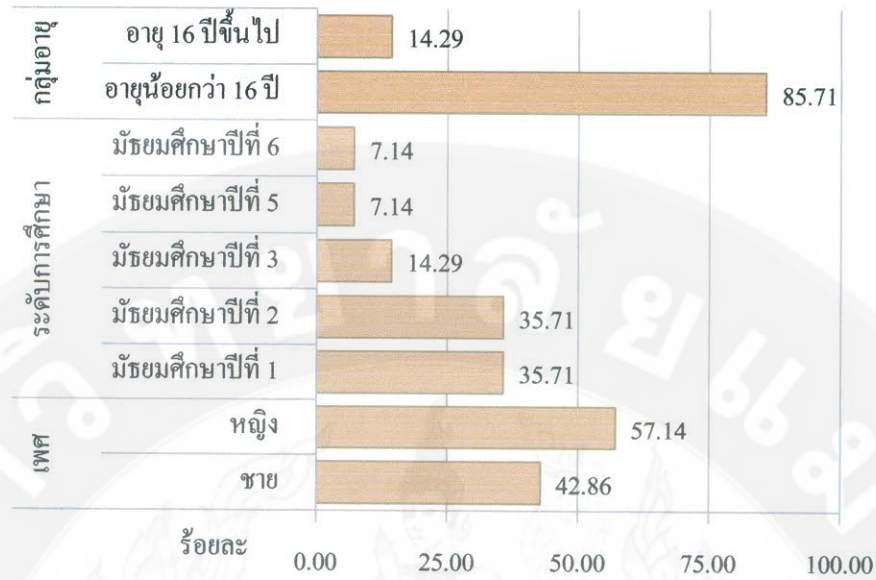
การคัดเลือกเยาวชนได้มาจากการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านโรงเรียนในชุมชน ด้วยผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมทราบถึงกิจกรรมที่จะทำร่วมกันก่อน ซึ่งจะทำให้ได้เยาวชนที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ มีเยาวชนต้องการพัฒนาความรู้และทักษะการให้บริการท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น 14 ราย เป็นตัวแทนจากบ้านเมืองกีดจำนวน 6 ราย และบ้านแม่ตะมานจำนวน 8 ราย ผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ในภาพรวมตามแผนภาพที่ 1 พบว่า เยาวชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.14) เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 42.86) และเกินกว่าครึ่งกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 (ร้อยละ 35.71) รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้เข้าร่วมมีอายุสูงสุด 18 ปี อายุต่ำสุด 13 ปี มีค่าเฉลี่ย 14.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.50 ซึ่งส่วนมาก (ร้อยละ 85.71) อายุน้อยกว่า 16 ปี ส่วนที่เหลืออายุ 16 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 14.29)

หากพิจารณาแยกตามชุมชน 2 ชุมชน สามารถอภิปรายผลตามตารางที่ 2 ได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด

ภาพรวมเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมีอายุสูงสุด 16 ปี และต่ำสุด 13 ปี ค่าเฉลี่ย 14.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 ทั้งหมด (ร้อยละ 100) อายุต่ำกว่า 16 ปี เยาวชนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รองลงมาคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ร้อยละ 33.33 และ 16.67) ตามลำดับ

แผนภาพที่ 1 ภาพรวมลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชน

ตารางที่ 2 ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชนจำแนกตามชุมชน

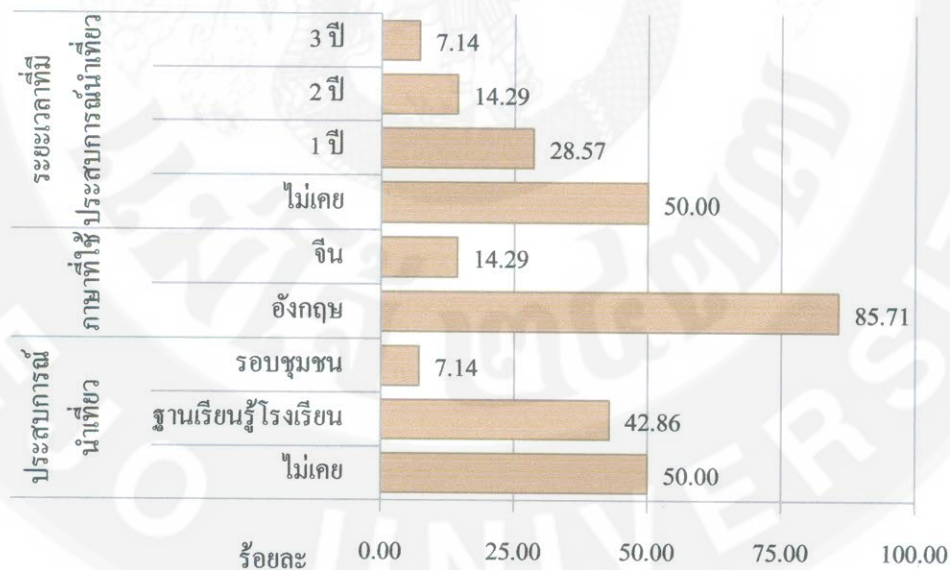
ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชน	เมืองกัก	แม่ตะมาน
	(n = 6)	(n = 8)
	ร้อยละ	ร้อยละ
กลุ่มอายุ		
อายุน้อยกว่า 16 ปี	100	75.00
อายุ 16 ปีขึ้นไป	-	25.00
	สูงสุด-ต่ำสุด	13 - 18
	ค่าเฉลี่ย	14.50
	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.05
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 1	16.67	50.00
มัธยมศึกษาปีที่ 2	50.00	25.00
มัธยมศึกษาปีที่ 3	33.33	-
มัธยมศึกษาปีที่ 5	-	12.50
มัธยมศึกษาปีที่ 6	-	12.50

บ้านแม่ตะมาน

ภาพรวมมีอายุสูงสุด 18 ปี และต่ำสุด 13 ปี ค่าเฉลี่ย 14.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 75.00) อายุน้อยกว่า 16 ปี ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 25.00) อายุ 16 ปีขึ้นไป เยาวชนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รองลงมาคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 25.00 และ 12.50) ตามลำดับ

ประสบการณ์นำเที่ยวในชุมชน

ภาพรวมของผลการศึกษาด้านประสบการณ์การนำเที่ยวในชุมชนตามแผนภาพที่ 2 พบว่า ครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ไม่เคยมีประสบการณ์นำเที่ยว รองลงมาเคยนำเที่ยวฐานเรียนรู้ของโรงเรียนและรอบชุมชน (ร้อยละ 42.86 และ 7.14) ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.71) ใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยว ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 14.29) ใช้ภาษาจีน สำหรับเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการนำเที่ยวส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 28.57) มีประสบการณ์ 1 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ 2 ปี และ 3 ปี (ร้อยละ 14.29 และ 7.14) ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2 ภาพรวมประสบการณ์นำเที่ยวของเยาวชน

หากพิจารณาแยกตามชุมชน 2 ชุมชน สามารถอภิปรายผลตามตารางที่ 3 ได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด

ผลการศึกษาตามตารางที่ 3 พบว่าเยาวชนทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีประสบการณ์ในการนำเที่ยวในฐานะเรียนรู้ของโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.33) ใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยว ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 16.67) นำเที่ยวเป็นภาษาจีน ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) มีประสบการณ์มาแล้ว 1 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ 2 ปี และ 3 ปี (ร้อยละ 33.33 และ 16.67) ตามลำดับ

บ้านแม่ตะมาน

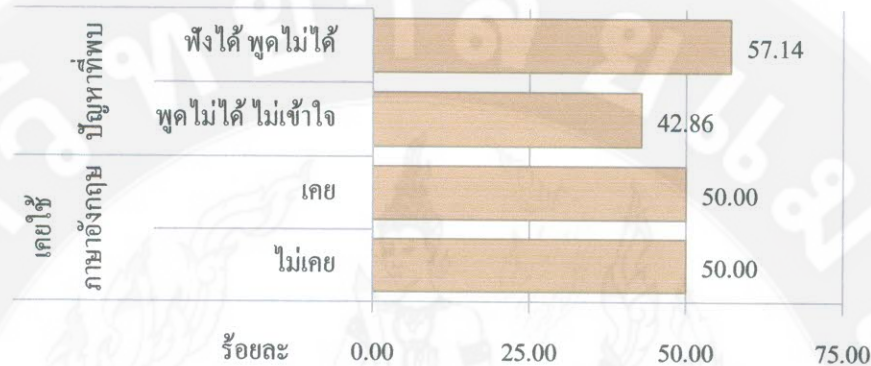
พบว่าส่วนใหญ่ (87.50) ไม่เคยมีประสบการณ์ในการนำเที่ยวในชุมชน มีเพียงส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 12.50) เคยได้รับประสบการณ์ในการนำเที่ยวในชุมชน ซึ่งเยาวชนผู้ที่มีประสบการณ์นำเที่ยวนั้นทั้งหมด (ร้อยละ 100) ใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยว และมีประสบการณ์เพียง 1 ปี (ร้อยละ 12.50)

ตารางที่ 3 ประสบการณ์การนำเที่ยวในชุมชน

ประสบการณ์นำเที่ยว	เมืองกีด	แม่ตะมาน
	(n = 6) ร้อยละ	(n = 8) ร้อยละ
ประสบการณ์นำเที่ยว		
ไม่เคย	-	87.50
ฐานเรียนรู้ในโรงเรียน	100	
รอบชุมชน	-	12.50
ภาษาที่ใช้		
อังกฤษ	83.33	100
จีน	16.67	-
ระยะเวลาที่มีประสบการณ์นำเที่ยว		
ไม่เคย	-	87.50
1 ปี	50.00	12.50
2 ปี	33.33	-
3 ปี	16.67	-

ปัญหาที่พบในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ

ภาพรวมของปัญหาที่พบในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษตามแผนภาพที่ 3 พบว่า ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ที่เคยนำเที่ยวประสบปัญหา ฟังได้ พูดไม่ได้ และพูดไม่ได้ ไม่เข้าใจ (ร้อยละ 57.14 และ 42.86) ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3 ภาพรวมปัญหาที่พบในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ

หากพิจารณาแยกตามชุมชน 2 ชุมชน สามารถอภิปรายผลตามตารางที่ 4 ได้ดังนี้

บ้านเมืองกุด

การนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษตามตารางที่ 4 พบว่า ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ฟังได้ พูดไม่ได้ และพูดไม่ได้ ไม่เข้าใจ

ตารางที่ 4 ปัญหาการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ

ปัญหาการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ	เมืองกุด	แม่ตะมาน
	(n = 6) ร้อยละ	(n = 8) ร้อยละ
เคยใช้ภาษาอังกฤษ		
ไม่เคย	-	87.50
เคย	100	12.50
ปัญหาที่พบ		
คุยไม่ได้ ไม่เข้าใจ	50.00	100
ฟังได้ แต่พูดไม่ค่อยได้	50.00	-

บ้านแม่ตะมาน

ผลการศึกษาพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) ประสบปัญหาคุยไม่ได้ ไม่เข้าใจภาษา

การมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว

ตัวแปรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในรอบ 1 ปี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

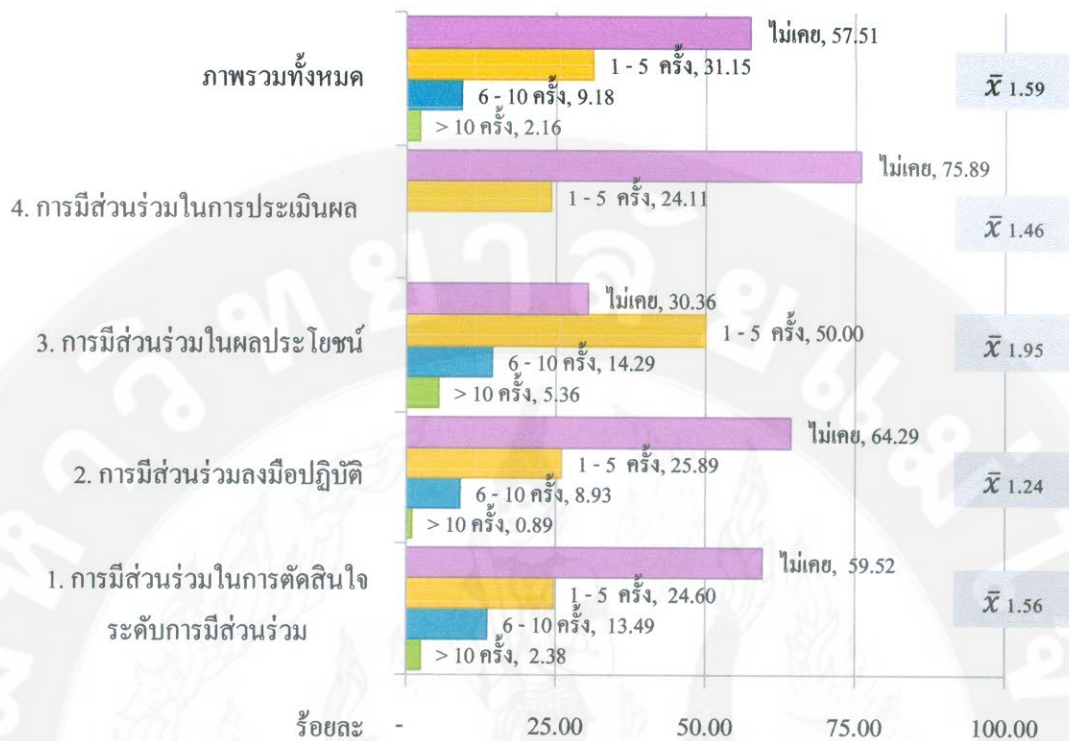
ผลการศึกษาตามแผนภาพที่ 4 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ชาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วมเลย (ค่าเฉลี่ย 1.59) โดยการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.95) ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับ “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 1.56, 1.46 และ 1.24) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 59.52) “ไม่เคย” เข้าร่วมหารือเกี่ยวกับการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยวเลย รองลงมาเคยเข้าร่วม “มากกว่า 1 ครั้ง” “มากกว่า 5 ครั้ง” และ “มากกว่า 10 ครั้ง” (ร้อยละ 24.60, 13.49 และ 2.38) ตามลำดับ

การร่วมลงมือปฏิบัติ พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 64.29) “ไม่เคย” เข้าร่วมปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเลย รองลงมาเคยเข้าร่วม “1 - 5 ครั้ง” “6 - 10 ครั้ง” และ “มากกว่า 10 ครั้ง” (ร้อยละ 25.89, 8.93 และ 0.89) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) เคยมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว “1 - 5 ครั้ง” รองลงมาคือ “ไม่เคย” “6 - 10 ครั้ง” และ “มากกว่า 10 ครั้ง” (ร้อยละ 30.36, 14.29 และ 5.36) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าส่วนมาก (ร้อยละ 75.89) “ไม่เคย” เข้าร่วมประเมินผลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเลย ส่วนที่เหลือเคยเข้าร่วม “1 - 5 ครั้ง” (ร้อยละ 24.11)

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.26 – 4.00	มาก
2.51 – 3.25	ปานกลาง
1.76 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.75	ไม่เคยเลย

แผนภาพที่ 4 ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว

หากพิจารณาแยกตามชุมชน 2 ชุมชน สามารถอภิปรายผลตามตารางที่ 5 ได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด

ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.78) โดยการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 2.25 และ 2.04) ส่วนที่เหลือคือ การร่วมลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับ “ไม่เคย” มีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 1.56 และ 1.27) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 37.04) “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว รองลงมาได้แก่ “6 - 10 ครั้ง” “1 - 5 ครั้ง” และ “มากกว่า 10 ครั้ง” (ร้อยละ 29.63, 27.78 และ 5.56) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว

ระดับการมีส่วนร่วม	เมืองกัต				ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	แม่ตะมาน			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	(n = 6)							(n = 8)					
	> 10 ครั้ง	6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย				6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย			
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ													
1) พுகคุดด้านปัญหาในการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต	50.00	16.67	16.67	16.67	3.00	ปานกลาง	1.26	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
2) เคยเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการบริการท่องเที่ยว	-	50.00	50.00	-	2.50	น้อย	0.55	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
3) เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการบริการท่องเที่ยว	-	-	66.67	33.33	1.67	ไม่เคย	0.52	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
4) เคยร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	83.33	16.67	-	2.83	ปานกลาง	0.41	-	37.50	62.50	1.38	ไม่เคย	0.52
5) เคยร่วมปรึกษาหารือ/พูกคุดปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	33.33	16.67	50.00	1.83	น้อย	0.98	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
6) เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	33.33	16.67	50.00	1.83	น้อย	0.98	-	12.50	87.50	1.13	ไม่เคย	0.35
7) เคยร่วมปรึกษาหารือ/พูกคุดปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว	-	16.67	50.00	33.33	1.83	น้อย	0.75	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
8) เคยเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	-	16.67	16.67	66.67	1.50	ไม่เคย	0.84	-	12.50	87.50	1.13	ไม่เคย	0.35
9) เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	-	16.67	-	83.33	1.33	ไม่เคย	0.82	12.50	12.50	75.00	1.38	ไม่เคย	0.74
ภาพรวม	5.56	29.63	27.78	37.04	2.04	น้อย	0.95	1.39	22.22	76.39	1.25	ไม่เคย	0.47

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม	เมืองกุด				ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	แม่ตะมาน			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	(n = 6)							(n = 8)					
	> 10 ครั้ง	6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย				6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย			
2. การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ													
1) เคยร่วมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว	-	66.67	33.33	-	2.67	ปานกลาง	0.52	-	100	-	2.00	น้อย	0.00
2) เคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	16.67	33.33	50.00	-	2.67	ปานกลาง	0.82	12.50	50.00	37.50	1.75	ไม่เคย	0.71
3) เคยติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ	-	33.33	-	66.67	1.67	ไม่เคย	1.03	-	-	100	1.00	ไม่เคย	0.00
4) เคยเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	-	16.67	-	83.33	1.33	ไม่เคย	0.82	-	50.00	50.00	1.50	ไม่เคย	0.53
5) เคยร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	-	-	100	1.00	ไม่เคย	0.00	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
6) เคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	12.50	87.50	1.13	ไม่เคย	0.35
7) เคยติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน	-	-	-	100	1.00	ไม่เคย	0.00	-	-	100	1.00	ไม่เคย	0.00
8) เคยเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	-	-	-	100	1.00	ไม่เคย	0.00	-	50.00	50.00	1.50	ไม่เคย	0.53
ภาพรวม	2.08	18.75	12.50	66.67	1.56	ไม่เคย	0.87	1.56	35.94	62.50	1.39	ไม่เคย	0.52

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม	เมืองกีด (n = 6)				ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	แม่ตะมาน (n = 8)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	> 10 ครั้ง	6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย				6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย			
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์													
1) ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	-	-	100	-	2.00	น้อย	0.00	37.50	62.50	-	2.38	น้อย	0.52
2) ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม	16.67	-	83.33	-	2.33	น้อย	0.82	-	87.50	12.50	1.88	น้อย	0.35
3) เกิดรายได้โดยตรงจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว	16.67	83.33	-	-	3.17	ปานกลาง	0.41	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
4) ได้ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กองทุนสำหรับพัฒนาหมู่บ้าน	16.67	-	-	83.33	1.50	ไม่เคย	1.22	-	37.50	62.50	1.38	ไม่เคย	0.52
ภาพรวม	12.50	20.83	45.83	20.83	2.25	น้อย	0.94	9.38	53.13	37.50	1.72	ไม่เคย	0.63
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล													
1) เคยร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	62.50	37.50	1.63	ไม่เคย	0.52
2) เคยร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	37.50	62.50	1.38	ไม่เคย	0.52
3) เคยร่วมติดตามและควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	-	100	-	2.00	น้อย	0.00	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
4) เคยร่วมพิจารณาปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	12.50	87.50	1.13	ไม่เคย	0.35

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม	เมืองกุด				ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	แม่ตะมาน			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	(n = 6)							(n = 8)					
	> 10 ครั้ง	6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย				6 - 10 ครั้ง	1 - 5 ครั้ง	ไม่เคย			
5) เคยร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	12.50	87.50	1.13	ไม่เคย	0.35
6) เคยร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	25.00	75.00	1.25	ไม่เคย	0.46
7) เคยร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	-	100	1.00	ไม่เคย	0.00
8) เคยร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	-	-	16.67	83.33	1.17	ไม่เคย	0.41	-	-	100	1.00	ไม่เคย	0.00
ภาพรวม	-	-	27.08	72.92	1.27	ไม่เคย	0.45	-	21.88	78.13	1.22	ไม่เคย	0.42
ภาพรวมทั้งหมด	5.03	17.30	28.30	49.36	1.78	น้อย	0.89	3.08	33.29	63.63	1.39	ไม่เคย	0.52

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.25 - 4.00	มาก
2.51 - 3.25	ปานกลาง
1.76 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.75	ไม่เคยเลย

การมีส่วนร่วมในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) การพูดคุยด้านปัญหาในการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต และ 2) เคยร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.00 และ 2.83) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในระดับ “น้อย” ได้แก่ 1) เคยเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการบริการท่องเที่ยว 2) เคยร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว และ 4) เคยร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.50 และ 1.83) ตามลำดับ

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการบริการท่องเที่ยว 2) เสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และ 3) ร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.50 และ 1.33) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ พบว่า เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) “ไม่เคย” มีส่วนร่วม รองลงมาได้แก่ เคยมีส่วนร่วม “6 - 10 ครั้ง” “1 - 5 ครั้ง” และ “มากกว่า 10 ครั้ง” (ร้อยละ 18.75, 12.50 และ 20.8) ตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) เคยร่วมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว และ 2) เคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.67) ตามลำดับ

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ 2) เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3) เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 4) ร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 5) ติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน 6) เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 1.67, 1.33, 1.17 และ 1.00) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.83) มีส่วนร่วม “1 - 5 ครั้ง” รองลงมาได้แก่ “ไม่เคย” “6 - 10 ครั้ง” และ “มากกว่า 10 ครั้ง” (ร้อยละ 20.83 และ 12.50) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) เกิดรายได้โดยตรงจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.17) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในระดับ “น้อย” ได้แก่ 1) ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมอย่างเหมาะสม และ 2) ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.33 และ 2.00) ตามลำดับ

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการใช้ ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กองทุนสำหรับพัฒนาหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.50)

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 72.92) “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในการประเมินผลเลย ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 27.08) เคยมีส่วนร่วม “1 - 5 ครั้ง”

การมีส่วนร่วมในระดับ “น้อย” ได้แก่ 1) เคยร่วมติดตามและควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.00)

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว 2) ร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) ร่วมพิจารณาปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 4) ร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเพณี วัฒนธรรมในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว 5) ร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน 6) ร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้าน ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 7) ร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรม ของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.17)

บ้านแม่ตะมาน

ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 1.39) ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 1.72, 1.39, 1.25 และ 1.22) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าส่วนมาก (ร้อยละ 76.39) “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว รองลงมาได้แก่ “6 - 10 ครั้ง” และ “1 - 5 ครั้ง” (ร้อยละ 22.22 และ 1.39) ตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 2) ร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้าน ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 3) พูดคุยด้านปัญหาในการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบันและในอนาคต 4) เสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการบริการท่องเที่ยว 5) ร่วม

ลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการบริการท่องเที่ยว 6) ร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 7) ร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 8) ร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 9) เสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.38, 1.25 และ 1.13) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ พบว่า เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 62.50) “ไม่เคย” มีส่วนร่วม รองลงมาได้แก่ เคยมีส่วนร่วม “6 - 10 ครั้ง” และ “1 - 5 ครั้ง” (ร้อยละ 35.94 และ 1.56) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในระดับ “น้อย” ได้แก่ 1) เคยร่วมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.00)

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ได้แก่ 1) เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 2) เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3) เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) ทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 5) อบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 6) ติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรธรรมชาติ 7) ติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.75, 1.50, 1.25, 1.13 และ 1.00) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 53.13) มีส่วนร่วม “1 - 5 ครั้ง” รองลงมาได้แก่ “ไม่เคย” และ “6 - 10 ครั้ง” (ร้อยละ 37.50 และ 9.38) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในระดับ “น้อย” ได้แก่ 1) ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม 2) ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.38 และ 1.88) ตามลำดับ

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กองทุนสำหรับพัฒนาหมู่บ้าน 2) รายได้โดยตรงจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 1.38 และ 1.25) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 78.13) “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในการประเมินผลเลย ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 21.88) เคยมีส่วนร่วม “1 - 5 ครั้ง”

กิจกรรมที่เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วม ในทุกกิจกรรม ได้แก่ 1) ร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว 2) ร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) ร่วมติดตามและควบคุม

กิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 4) ร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน 5) ร่วมพิจารณาปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 6) ร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว 7 ร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 8) ร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.63, 1.38, 1.25, 1.13 และ 1.00) ตามลำดับ

ความรู้ด้านการบริการท่องเที่ยวก่อนการพัฒนาศักยภาพ

การศึกษาความรู้ของเยาวชนก่อนการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบความรู้แบบอัตนัยเกี่ยวกับ การเป็นเจ้าของที่ดี บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว และองค์ประกอบหลักของการนำเที่ยว โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 25 คะแนน

ผลการทดสอบพบว่า ภาพรวมทดสอบความรู้ “ไม่ผ่าน” (ร้อยละ 100) ซึ่งหากพิจารณารายประเด็นพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) ทดสอบ “ไม่ผ่าน” ในความรู้ด้าน 1) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และ 2) องค์ประกอบหลักของการนำเที่ยวในชุมชน

ประเด็นที่สอบผ่านพบว่า เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.86) ทดสอบ “ผ่าน” ในความรู้เกี่ยวกับ 1) เจ้าของที่ดี 2) บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว 3) ขั้นตอนการนำเที่ยว และ 4) บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว (ร้อยละ 35.71 และ 7.14) ตามลำดับ

แผนภาพที่ 5 ภาพรวมความรู้ของเยาวชนก่อนการพัฒนาศักยภาพ

บ้านเมืองกีด

ผลการศึกษารวมตามตารางที่ 6 พบว่า เยาวชนเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีความรู้ในระดับ “น้อย” ส่วนที่เหลือ “มีความรู้น้อยมาก” (ร้อยละ 33.33) หากพิจารณาตามเพศ สามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศชาย พบว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) มีความรู้ในระดับ “น้อย” ส่วนที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งมีความรู้ในระดับ “น้อยมาก”

เพศหญิง พบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ในระดับ “น้อย”

ตารางที่ 6 ร้อยละของระดับความรู้ก่อนการพัฒนาศักยภาพจำแนกตามเพศ

ระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	บ้านเมืองกีด		บ้านแม่ตะมาน		ภาพรวม ร้อยละ
	(n = 6)		(n = 8)		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มีความรู้น้อยมาก	50.00		50.00	16.67	25.00
มีความรู้น้อย	50.00	100	50.00	83.33	75.00

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้
21 - 25 คะแนน	มีความรู้ดีเยี่ยม
16 - 20 คะแนน	มีความรู้มาก
11 - 15 คะแนน	มีความรู้ปานกลาง
6 - 10 คะแนน	มีความรู้น้อย
0 - 5 คะแนน	มีความรู้น้อยมาก

บ้านแม่ตะมาน

ผลการศึกษารวมพบว่า เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 75.00) มีความรู้ในระดับ “น้อย” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “น้อยมาก” (ร้อยละ 25.00) หากพิจารณาตามเพศ สามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศชาย พบว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) มีความรู้ในระดับ “น้อย” ส่วนที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งมีความรู้ในระดับ “น้อยมาก”

เพศหญิง พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.33) มีความรู้ในระดับ “น้อย” ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 16.67) มีความรู้ในระดับ “น้อยมาก”

หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

กระบวนการพัฒนาศักยภาพได้พิจารณาจากประสบการณ์ด้านการนำเที่ยว การมีส่วนร่วม ด้านให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน และความรู้เกี่ยวกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผล การศึกษาข้างต้น ทำให้ทราบว่า เยาวชนส่วนมาก มีโอกาสในการนำเที่ยวในท้องถิ่น แต่ขาดทักษะ ในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ ขาดการมีส่วนร่วมในด้านการหารือในประเด็นต่างๆ ด้านการ ท่องเที่ยวในท้องถิ่น และขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบชุดความรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนา โดย เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เยาวชนได้ร่วมคิดและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน โดยมี สารสำคัญดังนี้

ตารางที่ 7 หลักสูตรความรู้ด้านกระบวนการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย

หัวข้อความรู้	ระยะเวลาที่ใช้
1. การฝึกอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการในหัวข้อ	(2 วัน)
1.1. บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว	1½ ชั่วโมง
1.2. ขั้นตอนการนำเที่ยวและการดูแลนักท่องเที่ยว	3 ชั่วโมง
1.3. การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	1½ ชั่วโมง
1.4. การทดสอบทักษะการนำเที่ยวใช้ภาษาไทย	6 ชั่วโมง
2. การพัฒนาระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา (ไทย-อังกฤษ) แบบมีส่วนร่วม	(5 วัน)
2.1. ระดมสมองเพื่อเรียนรู้และสืบค้นข้อมูลของแหล่ง/ทรัพยากร ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนตนเอง	15 ชั่วโมง
2.2. พัฒนาคู่มือสื่อความหมายสำหรับชุมชนและเรียนรู้ภาษาอังกฤษ	9 ชั่วโมง
2.3. การทดสอบทักษะการบริการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมทัวร์ทดลอง	6 ชั่วโมง

การฝึกอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการ

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อความรู้จากการทดสอบความรู้ เบื้องต้นในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผลการศึกษาภาพรวมนั้นพบว่า เยาวชนยังขาด ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในทุกประเด็น ดังนั้น จึงได้กำหนดให้มีการอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ 1) บทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว 2) ขั้นตอนการนำเที่ยวและการดูแล นักท่องเที่ยว และ 3) การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้เวลาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

หัวข้อ 1 บทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว

เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับบทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว ใช้เวลาในการบรรยายความรู้ $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 2 ชุดความรู้หลัก ได้แก่ 1) การเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2) บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีทัศน และ 2) การบรรยายหลักความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1. กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีทัศน โดยผู้บรรยายเปิดวิธีทัศนให้ผู้เข้าร่วมชมก่อนการบรรยายเนื้อหาความรู้ ซึ่งเป็นวิธีทัศนเรื่อง “เกรียนไทย VS นักท่องเที่ยวจีน” (แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=V4WOxdITxhY>) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กไทยไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ แต่เมื่อพบเห็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้พยายามสื่อสารกับนักท่องเที่ยว รวมถึงการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในหลายๆ ด้าน ที่แสดงถึงความมีไมตรีจิตในการดูแลนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ภาพที่ 3 กระบวนการเรียนรู้เยาวชนด้วยวิธีทัศน

หลังจากชมวิธีทัศนแล้ว ผู้บรรยายถามเยาวชนว่า “พวกเราเห็นอะไรที่ดีในวิธีทัศนบ้าง” เพื่อทดสอบความเข้าใจในการชมวิธีทัศนและเพื่อประโยชน์ในการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้าสู่ชุดความรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ซึ่งเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในสิ่งที่สังเกตเห็นในหลายประเด็น ทำให้สามารถสรุปได้ว่าเยาวชนรู้ เข้าใจและมองเห็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวจากวิธีทัศนที่ได้ชมว่าควรปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง จากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่เนื้อหาการบรรยายความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในขั้นต่อไป

1.2. การบรรยายเนื้อหาด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับความหมาย คุณลักษณะของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี องค์ประกอบของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และบทบาทในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหา

พอสมควรและมีภาพประกอบเล็กน้อยเพื่อช่วยทำให้เข้าใจมากขึ้น พร้อมยกตัวอย่างประกอบ (ดังแสดงในภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 แสดงเนื้อหาการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

2. บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ 1) การบรรยายหลักความรู้ และ 2) กระตุ้นการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมุติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1. การบรรยายเนื้อหาด้านบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว เป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอก คุณสมบัติของผู้นำเที่ยว และสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติ โดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาสำคัญและมีภาพประกอบเล็กน้อย พร้อมพุดยกตัวอย่างประกอบ (แสดงในภาพที่ 5)

2.2. กระตุ้นการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมุติ โดยหลังจากบรรยายเนื้อหาความรู้แล้ว ได้กำหนดให้เยาวชนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งให้แสดงละครบทบาทสมมุติเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว โดยให้แสดงบทบาทในด้านไม่ดี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งให้แสดงแต่ในด้านที่ดีเท่านั้น ซึ่งจากการสังเกตพบว่า เยาวชนสามารถจับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติได้เป็นอย่างดี (แสดงในภาพที่ 6)

บุคลิกภาพ ผู้นำเที่ยวในชุมชน

บุคลิกภายนอก

1. ร่างกาย - มั่น - หน้าตา - สุขุม - พิน - เรียบ	3. การพูดจา - คำพูด - น่าเชื่อถือ
2. การแต่งกาย - เลือกใส่กางเกง - รองเท้า ถูกแล้ว	4. กิริยามารยาท - ท่าทาง

คุณสมบัติที่ดีของผู้นำเที่ยวในชุมชน

- มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี**
- มองโลกในแง่ดี มีความสุขจริงใจ
- สดชื่นแจ่มใส
- มีน้ำใจพร้อมให้ความช่วยเหลือ ยินดีที่ได้เป็นผู้ช่วย
- ความสุข
- มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปัน
- มีอัธยาศัยดี ไม่ก้าวร้าว ไม่ลำค้ำผู้คนที่อ่อนแอ

มีบุคลิกภาพดี

- มีร่างกายแข็งแรง
- มีความคล่องแคล่วว่องไว
- มีความมั่นใจ
- แต่งกายเหมาะสมกาลเทศะ
- มีกิริยามารยาทอันดี
- วาจาสุภาพอ่อนหวานไพเราะ

มีความรู้ดี

- สนใจใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา
- ช่างสังเกต
- รักการเรียนรู้ ค้นคว้า
- เป็นนักอ่าน

อย่าลืมสังเกตปฏิกริยาของนักท่องเที่ยว

สิ่งที่ผู้นำเที่ยวในชุมชนพึงปฏิบัติ

1. ต้องรู้จักตัวของตัวเองและรอบคน
2. หน้าที่มีเต็มใจช่วยเหลือ
3. ต้องให้ความสนใจและช่วยเหลือแก่ คนพิการ เด็ก ขยายโอกาส
4. ก่อนที่จะพูดต้องสำรวจความพร้อมในการรับฟังนักท่องเที่ยว
5. รักษาการียมารยาทที่ดีงามของคนไทย

สิ่งที่ผู้นำเที่ยวในชุมชนพึงปฏิบัติ(ต่อ)

6. ต้องเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนและได้เกียรติกับนักท่องเที่ยว
7. ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีข้อสงสัย อย่าน้อยใจหรือรำคาญใจ
8. ให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวในเรื่องต่างๆ
9. ถ้านักท่องเที่ยวต้องการถ่ายรูป ควรให้อีกการโดยอาจจะกำหนดเวลาให้แล้วว่าจะให้เวลาถ่ายรูปนานเท่าใด

สิ่งที่มักคุกคามไม่พึงปฏิบัติ

1. ไม่ตะโกน ตบมือดังๆเพื่อเรียกนักท่องเที่ยวให้เข้ามาหา
2. ไม่พูดจาดูว่าเมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงสถานที่นัดหมายช้า
3. ไม่ทำตัวเป็นครู คั่งหน้าเคร่งขรึม
4. ไม่ควรสูบบุหรี่ หรือดื่มสุราขณะปฏิบัติงาน
5. ไม่ควรนั่งรวมโต๊ะ เครื่องดื่มหรือรับประทานอาหารกับนักท่องเที่ยว นอกจากจะถูกร้อง

สิ่งที่มักคุกคามไม่พึงปฏิบัติ

6. ไม่แสดงความรำคาญ เมื่อนักท่องเที่ยวซักถาม
7. ในกรณีที่นักท่องเที่ยวถาม และมักคุกคามไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆให้ตอบว่า เสียใจที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ แต่จะไปค้นคว้าคำตอบมาให้ทีหลัง

อย่าตอบคำถามที่ไมทราบ

ภาพที่ 5 แสดงเนื้อหาบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว

ภาพที่ 6 กระตุ้นการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมติ

หัวข้อ 2 ขั้นตอนการนำเที่ยวและการดูแลนักท่องเที่ยว

เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับบทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว ใช้เวลาในการบรรยายความรู้ 3 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 2 ชุดความรู้หลัก ได้แก่ 1) ขั้นตอนในการนำเที่ยว และ 2) การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการนำเที่ยว มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการระดมสมองก่อนการบรรยาย และ 2) การบรรยายหลักความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการระดมสมอง โดยผู้บรรยายกำหนดให้เยาวชนร่วมกันคิดว่า “หากเราจะนำเที่ยว จะต้องเตรียมตัวและมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง” ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้สามารถดึงความสนใจของเยาวชนเข้าสู่บทเรียนได้ โดยธรรมชาติของการทำกิจกรรมลักษณะนี้ หากมีการให้คะแนนเกิดขึ้น โดยธรรมชาติบุคคลมักนำคำตอบที่ตนเองตอบไปเปรียบเทียบกับคำตอบของผู้อื่น เพื่อที่จะทราบว่าตนเองตอบถูกกี่ข้อ (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการระดมสมองก่อนการบรรยาย

ดังนั้น การทำกิจกรรมการระดมสมองก่อนการบรรยายเนื้อหา ซึ่งเหมือนกับเป็นการเฉลยคำตอบในลักษณะนี้ จึงมีส่วนช่วยกระตุ้นความสนใจและติดตามเนื้อหาในบทเรียนให้กับผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี

1.2. การบรรยายเนื้อหาด้านขั้นตอนในการนำเที่ยว เป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนอย่างง่ายในการนำเที่ยว ประกอบไปด้วย การต้อนรับ การนำเที่ยว และการส่งแขกโดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาสั้นกระชับเพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าใจขั้นตอนหลักๆ ของการนำเที่ยวได้ พร้อมพูดคุยตัวอย่างประกอบ (แสดงในภาพที่ 8)

ภาพที่ 8 แสดงเนื้อหาขั้นตอนการนำเที่ยว

2. การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ 1) การกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการวาดภาพรูปร่างคน และ 2) การบรรยายหลักความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1. กระตุ้นการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมุติ โดยก่อนบรรยายเนื้อหาได้กำหนดให้เยาวชนจับกลุ่ม 2 – 3 คน โดยให้วาดภาพรูปร่างของเพื่อน (ให้เห็นส่วนต่างๆของร่างกายให้มากที่สุด) ลงในกระดาษขรุขระ และหลังจากนั้น ให้ระบุว่า “ส่วนต่างๆของร่างกายนั้น อาจเกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บปวดในขณะที่มาท่องเที่ยวได้อย่างไรบ้าง” ซึ่งจากการสังเกตพบว่า เยาวชนสามารถระบุถึงปัญหาสุขภาพและร่างกายที่อาจเกิดจากการท่องเที่ยวได้ระดับหนึ่ง ด้วยการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว และผนวกความคิดเกี่ยวกับอุบัติเหตุหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว จนเกิดเป็นอาการบาดเจ็บต่างๆ ได้อย่างเข้าใจ (แสดงในภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการระดมสมองก่อนการบรรยาย

กิจกรรมนี้ทำให้เยาวชนได้รับความผ่อนคลายในการฝึกรวมความรู้ในช่วงบ่าย และได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานเข้มข้น ในระหว่างที่ให้เพื่อนนอนลงไปบนกระดาษในท่าต่างๆ แล้วให้เพื่อนลากเส้นวาดรูปร่างที่นอนอยู่บนกระดาษลงไป รวมถึงได้ฝึกคิดวิเคราะห์ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว จนทำให้นักท่องเที่ยวอาจบาดเจ็บตามส่วนต่างๆ ของร่างกายในจุดต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

2.2. การบรรยายเนื้อหาด้านการดูแลความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอก คุณสมบัติของผู้นำเที่ยว และสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติ โดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาสำคัญและมีภาพประกอบเล็กน้อย พร้อมพุดยกตัวอย่างประกอบ (แสดงในภาพที่ 10) ซึ่งในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลผู้ป่วยสำหรับเยาวชนนั้น อาจมีข้อจำกัดในเชิงปฏิบัติ ดังนั้นจึงได้เน้นการให้ข้อมูลในด้านการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความช่วยเหลือมากกว่า

ภาพที่ 10 แสดงเนื้อหาขั้นตอนการนำเที่ยว

หัวข้อ: การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว

เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย ใช้เวลาในการบรรยายความรู้ 1 1/2 ชั่วโมง กระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ 1) กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยแสดงไหวพริบในการพูดชวนเชื่อ และ 2) การบรรยายหลักความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการแสดงไหวพริบในการพูดชวนเชื่อ โดยผู้บรรยายกำหนดให้เยาวชนเตรียมตัวออกมาหน้าห้องเป็นรายบุคคล เพื่อเสนอขายสินค้าอะไรก็ได้ (หรือสิ่งของต่างๆ ที่มีอยู่ในมือ) ด้วยการคิดคำโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้ลูกค้าสนใจสินค้าและอยากซื้อสินค้าให้ได้ โดยมีทีมวิทยากรเป็นผู้ตัดสินใจ (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการแสดงไหวพริบในการพูดชวนเชื่อ

หลังจากการกิจกรรมนี้ ทีมวิทยากรได้กำหนดให้เยาวชนสรุปผลว่าตนเองทำได้ดีหรือไม่ หากทำได้ไม่ดีเป็นเพราะเหตุใด และหากจะทำให้ดีต้องเตรียมตัวอย่างไรบ้าง ซึ่งผลการระดมความคิดทำให้ทราบได้ว่า เยาวชนเห็นความสำคัญในการศึกษาหาข้อมูล เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นคือไม่รู้ข้อมูลของสิ่งของต่างๆ จึงทำให้พูดไม่ได้ ขายไม่เป็น นำเสนอไม่โดนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมนี้ สามารถทำให้เยาวชนเห็นความสำคัญของข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบรรยายชุดความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวต่อไป

2. การบรรยายเนื้อหาด้านการสื่อความหมาย เป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบในการสื่อความหมายอย่างง่าย โดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาสั้น กระชับเพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าใจขั้นตอนหลักๆ พร้อมตัวอย่างประกอบในการสื่อความหมาย ธรรมชาติ และการสื่อความหมายวัฒนธรรม (แสดงในภาพที่ 12)

<p>องค์ประกอบหลักของการนำเที่ยวในชุมชน</p> <p>1. การพูด</p> <p>2. สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว</p> <p>วัตถุประสงค์: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>ผู้ดำเนิน: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>เนื้อหา: <input type="text"/></p>	<p>1. การพูด สำหรับ การนำเที่ยว</p> 	<p>เป้าหมายของการพูดเพื่อนำเที่ยว</p> <p>วัตถุประสงค์ (วัตถุประสงค์ของผู้พูด)</p> <p>ผู้นำเที่ยว → สื่อ → นักท่องเที่ยว</p> <p>การบอกเล่าเรื่องราว</p> <p>ปฏิริยาตอบสนอง</p>
<p>เนื้อหาสาระในการพูดเพื่อนำเที่ยว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น - บอกชื่อเป็นภาษาท้องถิ่น 2. สัมพันธ์ - บอกเล่าเรื่องราว/ความเป็นมา อุปกรณ์/วัสดุที่ใช้ ใช้กิน/ทำอะไร 3. เปิดเผยความสำคัญ - บอกประโยชน์/คุณค่าต่อชุมชน เกี่ยวข้องกับความเชื่อ/นับถือ 	<p>การใช้ภาษา</p> <p>สุภาพ</p> <p>ใช้คำง่าย ๆ</p> <p>ใช้สรรพนาม(คำแทนชื่อ)บ่อย ๆ</p> <p>ใช้คำพูดที่ทำให้เห็นภาพได้ง่าย</p>	<p>น้ำเสียง</p> <p>ดังและเร็วพอสมควร</p> <p>แจ่มใส นุ่มนวล</p> <p>เข้ากับกาลเทศะ</p> <p>เน้นหนักเบา</p>
<p>ทรัพยากรธรรมชาติ "พืชสมุนไพร"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "ขมิ้นขจร" 2. สัมพันธ์ ภาษาไทยเรียกว่า "ขมิ้น" มีรสขม รสเย็น มีกลิ่นหอม ใช้แก้อาการท้องอืดท้องเฟ้อ ขับลม ขับเสมหะ ขับพยาธิ 3. เปิดเผยความสำคัญ ใช้ทำยาสมุนไพร ใช้ทำสบู่ ใช้ทำแชมพู ใช้ทำสบู่ สบู่สมุนไพร 	<p>ทรัพยากรธรรมชาติ "พืชอาหาร"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "เงาะลิ้นปี่" 2. สัมพันธ์ ภาษาไทยเรียกว่า "เงาะ" มีรสหวาน รสเปรี้ยว ใช้รับประทานสด แช่ตู้เย็น แช่สุก ใช้ทำขนม 3. เปิดเผยความสำคัญ มีคุณค่าทางโภชนาการ การเลือกผลไม้ดี ๆ รับประทาน 	<p>ทรัพยากรธรรมชาติ "ดอกไม้/สัตว์"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "เงาะลิ้นปี่" 2. สัมพันธ์ ภาษาไทยเรียกว่า "ดอกกุหลาบ" มีกลิ่นหอม ใช้ทำสบู่ ใช้ทำแชมพู ใช้ทำสบู่ สบู่กุหลาบ 3. เปิดเผยความสำคัญ สามารถพบเห็นได้ที่จุดนี้แห่งเดียวเท่านั้น..... หรือไม่เคยพบเห็นที่ไหนมาก่อน
<p>ทรัพยากร "ประเพณีวัฒนธรรม"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "การละเล่น" 2. สัมพันธ์ ภาษาไทยเรียกว่า "การละเล่น" มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง การละเล่นพื้นบ้าน 3. เปิดเผยความสำคัญ เป็นของของคนในชุมชน ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง..... 	<p>ทรัพยากร "ชุดชนเผ่า"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "ชุดชนเผ่า" 2. สัมพันธ์ ภาษาไทยเรียกว่า "ชุดชนเผ่า" มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น ชุดชนเผ่าม้ง ชุดชนเผ่าเย้า ชุดชนเผ่ากะเหรี่ยง 3. เปิดเผยความสำคัญ ความงามของสิ่งนี้แล้วหลาย..... สิ่งนี้บอกถึงฐานะ..... ความเชื่อ..... 	<p>ทรัพยากร "อาหารท้องถิ่น"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "อาหารท้องถิ่น" 2. สัมพันธ์ ภาษาไทยเรียกว่า "อาหารท้องถิ่น" มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น ข้าวเหนียวผัดผัสดำ ข้าวเหนียวผัดผัสดำ ข้าวเหนียวผัดผัสดำ 3. เปิดเผยความสำคัญ อาหารในท้องถิ่นและปัจจุบัน... คุณค่าประโยชน์ของอาหาร.....อาหารท้องถิ่น.....ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง.....
<p>ทรัพยากร "สถานที่เคารพบูชา"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "วัด" 2. สัมพันธ์ ภาษาไทยเรียกว่า "วัด" มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น วัดพระแก้ว วัดอรุณราชวราราม วัดสุทัศน์เทพวราราม 3. เปิดเผยความสำคัญ ความเชื่อความศรัทธาที่เกี่ยวข้อง..... 	<p>2. การสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว</p> 	<p>วิธีการสร้างประสบการณ์</p> <p>ได้เห็นของจริง/สถานที่จริง</p> <p>ได้สัมผัส หยิบจับ</p> <p>ได้ลงมือทำเอง</p>

ภาพที่ 12 แสดงเนื้อหาความรู้การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว

การทดสอบทักษะการพูดเพื่อการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย

การทดสอบทักษะ ได้จัดขึ้นหลังจากการอบรมความรู้เรียบร้อยแล้ว เพื่อมุ่งหวังให้วิทยากร ได้ให้ข้อเสนอแนะกับเยาวชน เพื่อสะท้อนให้เยาวชนทราบถึงข้อบกพร่องและแนวทางในการปรับปรุงตนเองต่อไป เสมือนเป็นการบ้านที่เยาวชนจะต้องนำกลับไปทำ/พัฒนา และนำมาส่ง/เสนอ ในคราวถัดไป โดยใช้เวลาในชั้นตอนนี้ทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง กำหนดให้เยาวชนนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว

ที่ตนเองรู้จัก โดยใช้เวลาในการนำเสนอคนละ 10 นาที โดยมีวิทยากรให้คะแนนจำนวน 3 ท่าน หลังจากให้คะแนนวิทยากรได้ให้ข้อเสนอแนะ ชมเชย และให้กำลังใจเป็นรายบุคคล เพื่อให้เวลาเยาวชนหลังจากนี้ กลับไปพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง แล้วกลับมาพบกันใหม่ในคราวถัดไป (ให้เวลาฝึกฝนและค้นคว้าข้อมูลประมาณ 2 สัปดาห์ (เนื่องจากช่วงเวลาจัดกิจกรรมเป็นช่วงเวลาเปิดภาคการศึกษา จึงเว้นช่วงเวลาให้เยาวชนหลายวัน เพื่อให้ได้มีโอกาสค้นคว้าและรวมกลุ่มกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) โดยผลการทดสอบทักษะสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

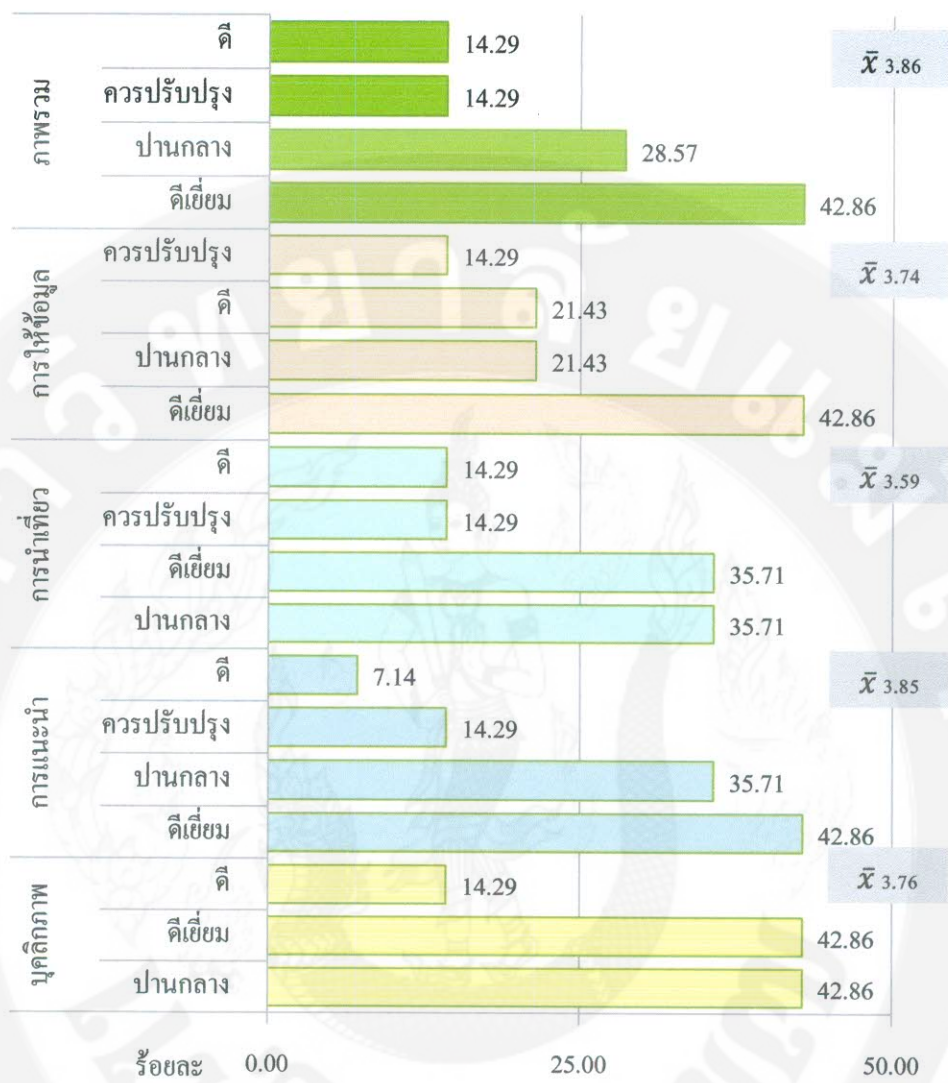
ในภาพรวมนั้นได้ทดสอบทักษะเกี่ยวกับด้านบุคลิกภาพ การแนะนำตัว การนำเที่ยว การให้ข้อมูล ซึ่งผลภาพรวมพบว่า มีทักษะการนำเที่ยวอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.86) โดยเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.86) มีทักษะอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” รองลงมาได้แก่ ระดับ “ปานกลาง” “ดี” และ “ควรปรับปรุง” (ร้อยละ 28.57, 14.29 และ 14.30) ตามลำดับ สามารถอภิปรายรายละเอียดได้ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ ภาพรวมพบว่า มีบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.74) โดยเยาวชนเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.86) มีบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ปานกลาง” และ “ดีเยี่ยม” ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับ “ดี” (ร้อยละ 14.29)

ด้านการแนะนำตนเอง ภาพรวมพบว่า มีวิธีการแนะนำตนเองอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.59) โดยเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.86) มีทักษะการแนะนำตนเองอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” รองลงมา มีทักษะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” “ควรปรับปรุง” และระดับ “ดี” (ร้อยละ 35.71, 14.29 และ 7.14) ตามลำดับ

ด้านการนำเที่ยว ภาพรวมพบว่า เยาวชนมีทักษะในการนำเที่ยวอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.59) โดยทักษะการนำเที่ยวส่วนหนึ่งอยู่ในระดับ “ปานกลาง” และ “ดีเยี่ยม” (ร้อยละ 35.71) ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” และ “ดี” (ร้อยละ 14.29) ตามลำดับ

ด้านการให้ข้อมูล ภาพรวมพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.85) โดยเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.86) มีทักษะการให้ข้อมูลอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” รองลงมาได้แก่ “ปานกลาง” “ดี” และ “ควรปรับปรุง” (ร้อยละ 21.43 และ 14.29) ตามลำดับ

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับทักษะ
4.21 - 5.00	ดีเยี่ยม
3.41 - 4.20	ดี
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	ควรปรับปรุง
1.00 - 1.80	ไม่มีทักษะเลย

แผนภาพที่ 6 ภาพรวมทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย

หากพิจารณาจำแนกตามชุมชน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด

ในภาพรวม พบว่า เยาวชนบ้านเมืองกีด มีทักษะในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีทักษะอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” รองลงมาได้แก่ ระดับ “ปานกลาง” และ “ดี” (ร้อยละ 16.67) ดังแสดงในตารางที่ 8

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า เยาวชนบ้านเมืองกีดมีบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.22) โดยมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับ “ดี” และ “ปานกลาง” (ร้อยละ 16.67)

ด้านการแนะนำตนเอง ภาพรวมพบว่า มีวิธีการแนะนำตนเองอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.22) โดยเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีทักษะการแนะนำตนเองอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” ส่วนที่เหลือมีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” และ “ปานกลาง” (ร้อยละ 16.67)

ด้านการนำเที่ยว ภาพรวมพบว่า เยาวชนมีทักษะในการนำเที่ยวอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 4.06) โดยทักษะการนำเที่ยวครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) อยู่ในระดับ “ดี” และ “ปานกลาง” (ร้อยละ 33.33 และ 16.67) ตามลำดับ

ด้านการให้ข้อมูล ภาพรวมพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.33) โดยเกือบเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีทักษะการให้ข้อมูลอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ร้อยละ 33.33)

บ้านแม่ตะมาน

ในภาพรวมพบว่า เยาวชนบ้านแม่ตะมานมีทักษะในการนำเที่ยวอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.31) โดยส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 37.50) มีทักษะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” รองลงมาได้แก่ ระดับ “ควรปรับปรุง” และ “ปานกลาง” (ร้อยละ 25.00 และ 12.50) ตามลำดับ สามารถอภิปรายรายละเอียดได้ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ ภาพรวมพบว่า มีบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.50) โดยเยาวชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 62.50) มีบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ปานกลาง” รองลงามีบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” และ “ดี” (ร้อยละ 25.00 และ 12.50) ตามลำดับ

ด้านการแนะนำตนเอง ภาพรวมพบว่า มีวิธีการแนะนำตนเองอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.25) โดยครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) มีทักษะการแนะนำตนเองอยู่ในระดับ “ปานกลาง” รองลงามีทักษะอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” และ “ควรปรับปรุง” (ร้อยละ 25.00)

ตารางที่ 8 การทดสอบระดับทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย

ทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยว	บ้านเมืองกิด			บ้านแม่ตะมาน		
	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
บุคลิกภาพ		4.22	ดีเยี่ยม		3.50	ดี
ดีเยี่ยม	66.67			25.00		
ปานกลาง	16.67			62.50		
ดี	16.67			12.50		
การแนะนำ		4.22	ดีเยี่ยม		3.25	ปานกลาง
ดีเยี่ยม	66.67			25.00		
ควรปรับปรุง				25.00		
ปานกลาง	16.67			50.00		
ดี	16.67			-		
การนำเที่ยว		4.06	ดี		3.13	ปานกลาง
ดีเยี่ยม	50.00			25.00		
ควรปรับปรุง	-			25.00		
ปานกลาง	16.67			50.00		
ดี	33.33			-		
การให้ข้อมูล		4.33	ดีเยี่ยม		3.38	ปานกลาง
ปานกลาง	66.67			37.50		
ควรปรับปรุง	33.33			25.00		
ดี				12.50		
ดีเยี่ยม				25.00		
ภาพรวม		4.21	ดี		3.31	ปานกลาง
ดีเยี่ยม	66.67			-		
ปานกลาง	16.67			37.50		
ดี	16.67			12.50		
ควรปรับปรุง	-			25.00		

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ระดับทักษะ
4.21 - 5.00	ดีเยี่ยม
3.41 - 4.20	ดี
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	ควรปรับปรุง
1.00 - 1.80	ไม่มีทักษะเลย

ด้านการนำเที่ยว ภาพรวมพบว่า เยาวชนมีทักษะในการนำเที่ยวอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.13) โดยทักษะการนำเที่ยวส่วนหนึ่งอยู่ในระดับ “ปานกลาง” รองลงมาได้แก่ “ดีเยี่ยม” และ “ควรปรับปรุง” (ร้อยละ 25.00)

ด้านการให้ข้อมูล ภาพรวมพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.38) โดยส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 37.50) มีทักษะการให้ข้อมูลอยู่ในระดับ “ปานกลาง” รองลงมาได้แก่ “ดีเยี่ยม” “ควรปรับปรุง” และ “ดี” (ร้อยละ 25.00 และ 12.50) ตามลำดับ

การพัฒนาทักษะด้านภาษาและระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา แบบมีส่วนร่วม

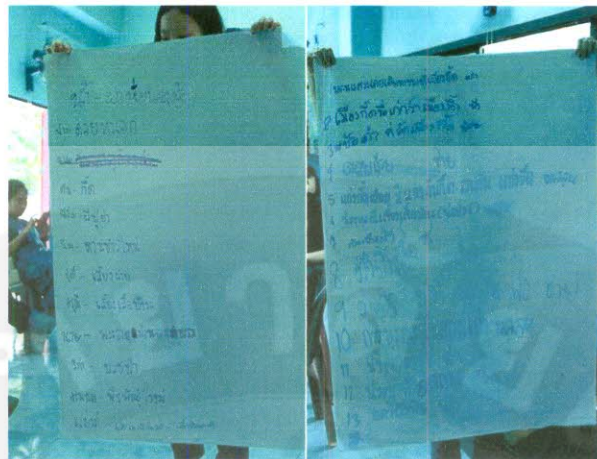
กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา (ไทย-อังกฤษ) แบบมีส่วนร่วม (ใช้เวลา 5 วัน) ซึ่งมีขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

ตารางที่ 9 หลักสูตรพัฒนาทักษะภาษาและระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา

หัวข้อความรู้	ระยะเวลาที่ใช้
1. ระดมสมองเกี่ยวกับแหล่ง/ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน	1½ ชั่วโมง
2. แบ่งการรับผิดชอบเพื่อร่วมกันค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรนั้นๆ ด้วยการวาดภาพและสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งทุติยภูมิ	4½ ชั่วโมง
3. สำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้รู้ในชุมชน	6 ชั่วโมง
4. นำเสนอหน้าห้อง เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ข้อมูลร่วมกัน	3 ชั่วโมง
5. ร่วมกันกำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในภาพ ตามความจำเป็นต้องใช้ในการบอกเล่าเรื่องราว	3 ชั่วโมง
6. กิจกรรมแข่งขันเป็นทีมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ในภาพวาด	3 ชั่วโมง
7. การฝึกทักษะการพูดเพื่อการนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ (ร่างคู่มือการสื่อความหมาย 1 ภาษา)	3 ชั่วโมง
8. การทดสอบทักษะการให้บริการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมทัวร์ทดลอง โดยใช้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั้งไทยและต่างชาติ จำนวน 5 ราย ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี	6 ชั่วโมง

ระดมสมองเกี่ยวกับแหล่ง/ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน

ในกิจกรรมนี้ต้องการสร้างการมีส่วนร่วมให้เยาวชนร่วมคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมถึงทรัพยากรทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนตนเอง เพื่อนำไปสู่การแบ่งงานในการค้นคว้าหาข้อมูลบ้านตนเองต่อไป

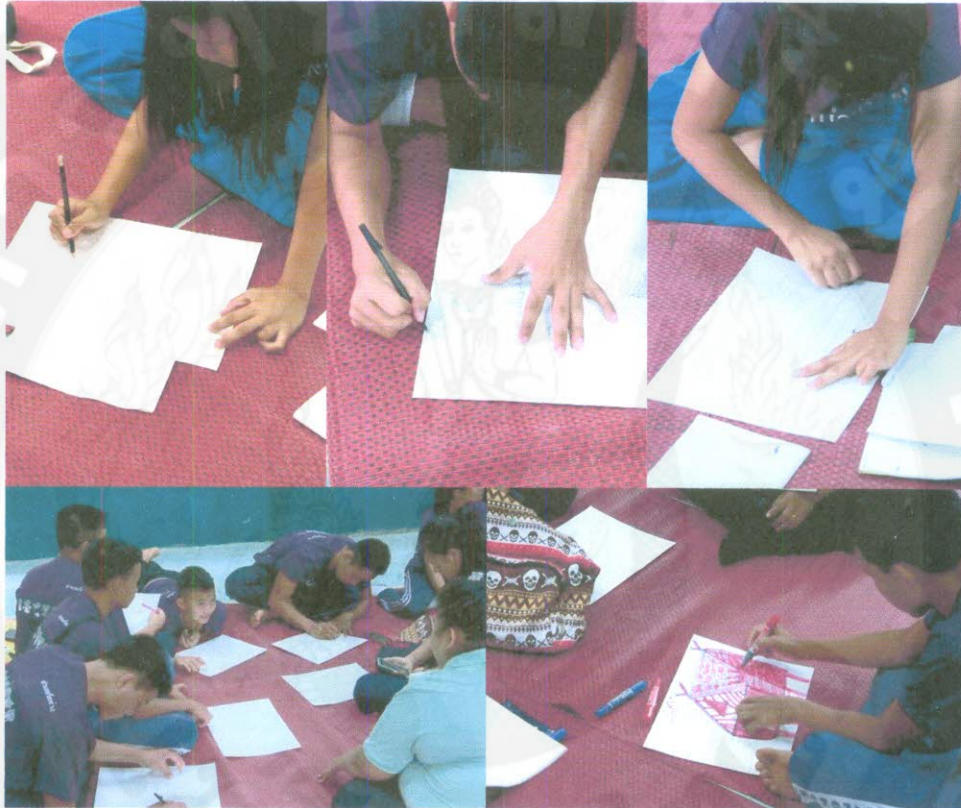
ภาพที่ 13 แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนจากการระดมความคิดเยาวชน
ซึ่งเยาวชนแต่ละชุมชนทั้งบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน ได้แบ่งหน้าที่ในการสำรวจข้อมูล
ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 หัวข้อทรัพยากรที่เยาวชนได้รับมอบหมายให้ค้นคว้าเพิ่มเติม

ทรัพยากรท้องถิ่น	ผู้รับผิดชอบ
บ้านเมืองกีด	
1. พระนเรศเคยเดินทางมาที่เมืองกีด , ดอกบัวหิน	หลิง
2. เมืองกีดชื่อเก่าว่าเมืองจืด, น้ำตกผาปู่จี้	ฟ้า
3. หอป้อดำวัดเมืองกีด	น้อย
4. คอยถั่วย, ต้นโพธิ์, ดอกกล้วยไม้ในต้นโพธิ์	ชาย
5. แก่งกีด, ประเพณีเลี้ยงเสื่อบ้าน, การบูรณะอุโบสถเก่า	บอลลูน
6. ก้อนหินม้า, น้ำตกห้วยสถาน	ตี
บ้านแม่ตะมาน	
1. คอยหนอก	ฟาง
2. กีด	ต้น
3. ผีปู่ย่า	ฟิล์ม
4. ดานข้าวใหม่	นัม
5. เลี้ยงฝาย	ปู่เป้
6. เลี้ยงเสื่อบ้าน	อรุณี
7. ประเพณีกินวอ, เลี้ยงข้าวพระเจ้า	แบงค์
8. พระธาตุม่อนจอมธรรม	นาย

ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรด้วยการวาดภาพและสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม

หลังจากระดมความคิดแล้ว ให้เยาวชนแบ่งหัวข้อเรื่องทรัพยากรที่ตนเองสนใจ เพื่อนำไปวาดภาพลงในกระดาษ สร้างกระบวนการคิดในการนึกถึงองค์ประกอบรอบๆ ทรัพยากรที่จะใช้ในการนำเสนอทรัพยากรที่น่าสนใจหน้าห้อง เพื่อใช้ประกอบการค้นคว้าข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้รู้ และเพื่อประโยชน์ในการกำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องต่อไป

ภาพที่ 14 เยาวชนวาดภาพทรัพยากรชุมชนที่ตนเองเลือกเพื่อนำเสนอ

สำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้รู้ในชุมชน

หลังจากวาดภาพแล้วเสร็จ ได้มอบหมายให้เยาวชนค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยให้ผู้รู้บรรยายความรู้ในท้องถิ่น และนำสำรวจสถานที่จริง รวมถึงเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ซักถามเพิ่มเติมหลังจากบรรยายความรู้และนำสำรวจสถานที่จริงแล้วเพิ่มเติมตลอดทั้งวัน

กิจกรรมนี้มีเยาวชนทั้งสิ้น 21 ราย ประกอบไปด้วย

1. ผู้รู้ในชุมชนบ้านแม่ตะมาน	จำนวน 2 ราย
2. ตัวแทนกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว (บ้านแม่ตะมาน)	จำนวน 1 ราย
3. กลุ่มเยาวชนบ้านแม่ตะมาน (สมัครใจเข้าร่วม)	จำนวน 6 ราย
4. ผู้รู้ในชุมชนบ้านเมืองกีด	จำนวน 2 ราย

5. กลุ่มเยาวชนบ้านเมืองกีด (สมัครใจเข้าร่วม) จำนวน 8 ราย
 6. ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.กีดช้าง) จำนวน 2 ราย

โดยตัวแทนจากชุมชนนั้นมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานและเป็นภาคีเครือข่ายท้องถิ่น ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเติมเต็มข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวให้กับเยาวชน ส่วนผู้รู้ในชุมชนบ้านเมืองกีด ได้สนับสนุนในด้านการถ่ายทอดความรู้ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชพรรณท้องถิ่น และยังมีตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมร่วมสังเกตการณ์ และสนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมบางส่วน อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยให้การสนับสนุนร่วมกับโรงเรียนบ้านเมืองกีด ซึ่งปัจจุบันผู้อำนวยการโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ประกอบการในพื้นที่ที่จะส่งนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาให้อย่างต่อเนื่อง มุ่งหวังให้เยาวชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยวโดยไม่ทิ้งถิ่นฐานหรือขายที่ดินของตนเองให้กับผู้ประกอบการ

ภาพที่ 15 ผู้รู้ในชุมชนบรรยายความรู้ด้านประวัติศาสตร์และความเป็นมาชุมชน

ภาพที่ 16 ผู้รู้ในชุมชนให้ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในสถานที่จริง

ภาพที่ 17 ผู้รู้ในชุมชนเปิดโอกาสให้ซักถามเพิ่มเติมตลอดทั้งวัน

หลังจากรับฟังการบรรยายและเรียนรู้ในสถานที่จริงแล้ว เยาวชนกลับมาวาดภาพเพิ่มเติมให้มีรายละเอียดครบถ้วนมากขึ้น เพื่อให้สามารถเล่าเรื่องราว และองค์ประกอบรอบๆ ทรัพยากรได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

ภาพที่ 18 เยาวชนซักถามและวาดภาพเพิ่มเติมให้มีรายละเอียดที่สมบูรณ์มากขึ้น

นำเสนอหน้าห้องเพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ข้อมูลร่วมกัน

หลังจากวาดภาพสมบูรณ์แล้ว เยาวชนได้นำเสนอข้อมูลของตนเองเพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ในหลายๆ เรื่องร่วมกัน

ภาพที่ 19 เยาวชนนำเสนอผลงานวาดภาพและข้อมูลทรัพยากร

กำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในภาพ

จากรูปภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่เขาวงกต ผู้วิจัยได้ให้ทีมงานวาดภาพร่างใหม่ให้จากภาพของเขาวงกตให้เสมือนจริงมากขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการทำกิจกรรมการกำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากภาพ ให้เขาวงกตได้เรียนรู้และทำกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์จากภาพ และนำไปสู่การจัดทำคู่มือสื่อความหมายภาษาอังกฤษฉบับชุมชน

ภาพที่ 20 ทีมงานร่างภาพวาดใหม่เพื่อใช้ในการจัดทำคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน

กิจกรรมแข่งขันเป็นทีมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ในภาพวาด

ผู้วิจัยได้สร้างกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านกิจกรรมการแข่งขันเป็นทีมเพื่อให้เรียนรู้คำศัพท์อย่างสนุกสนาน โดยกิจกรรมแบ่งออกเป็น 4 กิจกรรมย่อย ได้แก่

รอบที่ 1 หัดอ่านออกเสียงคำศัพท์จากภาพ โดยทีมวิจัยใช้บัตรคำภาษาอังกฤษที่คัดลอกคำศัพท์ทั้งหมดมาจากภาพที่ได้ จากนั้นอ่านนำด้วยการอ่านออกเสียง-สะกดคำ-อ่านออกเสียง-อ่านคำแปล ทีละคำจากภาพแต่ละภาพ จากนั้นให้เขาวงกตทำตามคือ อ่านออกเสียง-สะกดคำ-อ่านออกเสียง-อ่านคำแปล อย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งหมดบัตรคำ 1 รอบ

ภาพที่ 21 เขาวงกตอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษตามบัตรคำ

รอบที่ 2 จดจำคำศัพท์จากภาพ ในรอบนี้ทีมวิจัยได้ติดภาพวาดที่มีคำศัพท์ ติดไว้ที่ฝาผนังห้อง จากนั้นให้เวลาเขาวงกตในการอ่านและจดจำคำศัพท์เป็นเวลา 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะเข้าสู่กิจกรรมแข่งขันเพื่อตรวจสอบการจดจำคำศัพท์

ภาพที่ 22 เยาวชนใช้เวลา 1 ชั่วโมงในการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์จากภาพ

รอบที่ 3 แข่งขันจัดหมวดหมู่คำศัพท์ ทีมวิจัยได้แบ่งเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยมีกระบวนการดำเนินกิจกรรม คือ แจกบัตรคำให้ทั้ง 2 ทีม เท่าๆ กัน โดยมีคำศัพท์ครบตามรูปภาพทุกรูปภาพ จากนั้นให้แต่ละทีมจัดคำศัพท์ให้เป็นหมวดหมู่ตามรูปภาพที่ถูกต้อง ซึ่งกิจกรรมนี้ช่วยสร้างการจดจำแบบเป็นหมวดหมู่ให้กับเยาวชน

ภาพที่ 23 กิจกรรมจัดหมวดหมู่บัตรคำศัพท์ตามภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน

รอบที่ 4 แข่งขันจดจำและแต่งประโยคจากคำศัพท์ ในรอบนี้ทีมวิจัยได้แบ่งเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยมีกระบวนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) **อ่านออกเสียงคำศัพท์-บอกความหมาย** การแข่งขันแต่ละรอบจะใช้บัตรคำในการทำกิจกรรม คือ เมื่อผู้นำกิจกรรมยกบัตรคำขึ้นมา ให้ทีมเยาวชน (ซึ่งจะสลับกันเล่นคนละ 1 รอบ หากตอบไม่ได้ ก็จะไม่มีแต้ม) จากนั้นให้ทีมเยาวชน อ่านออกเสียงคำศัพท์-ตอบว่าคำศัพท์นี้แปลว่าอะไร (หากตอบไม่ได้ให้ตัวแทนวิ่งไปหาที่ภาพได้ โดยให้เวลา 15 วินาที)

2) **แต่งประโยคภาษาอังกฤษจากบัตรคำศัพท์ที่ได้** หากตอบได้ให้แต่งประโยคภาษาอังกฤษเกี่ยวกับคำศัพท์คำนั้น (หากแต่งประโยคไม่ได้ ผู้นำกิจกรรมจะช่วยสร้างประโยคภาษาอังกฤษจากประโยคภาษาไทยที่เยาวชนต้องการจะใช้สื่อสารออกมา) จากนั้น ให้เยาวชนหัดดูตาม 2 รอบ

3) **การนับแต้ม** ทีมไหนตอบได้ ก็จะยกบัตรคำให้ ถือว่าได้ 1 แต้มต่อ 1 บัตรคำ กิจกรรมจะทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ จนกว่าบัตรคำจะหมด

ภาพที่ 24 เยาวชนแต่งประโยคจากบัตรคำศัพท์

การฝึกทักษะการพูดเพื่อการนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ร่างโปรแกรมนำเที่ยว ให้เยาวชนระดมความคิดเพื่อออกแบบเส้นทางนำเที่ยวในหมู่บ้านของตนเอง โดยการวาดแผนที่ และกำหนดจุดท่องเที่ยว ร่างโปรแกรมนำเที่ยวสำหรับ 2 วัน 1 คืน เพื่อใช้ในการทดสอบทักษะการนำเที่ยวและการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ

ระยะที่ 2 ฝึกพูดสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยได้นำร่างโปรแกรมท่องเที่ยวของเยาวชนนำไปออกแบบการสนทนาและการสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษ จากนั้น ฝึกพูดให้กับเยาวชนจำนวน 2 ครั้ง (ทั้งระยะเวลา 1 สัปดาห์) เพื่อให้เวลาเยาวชนได้เรียนรู้และฝึกพูดก่อนทดสอบทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในกิจกรรมทัวร์ทดสอบ

ระยะที่ 3 ประชุมนัดหมายกิจกรรมทัวร์ทดสอบ ก่อนกิจกรรมทัวร์ ผู้วิจัยได้เข้านัดหมายกับเยาวชน เพื่อร่วมกันวางแผนการต้อนรับและการให้บริการท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดบทบาทและการมอบหมายหน้าที่แต่ละบุคคลเพื่อเตรียมพร้อมรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 25 เยาวชนร่วมกันร่างแผนที่และกำหนดจุดท่องเที่ยวพร้อมร่าง โปรแกรมนำเที่ยว

ภาพที่ 26 เยาวชนทบทวนและฝึกซ้อมภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวตาม โปรแกรมที่กำหนด

การทดสอบทักษะการให้บริการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมทัวร์ทดลอง

หลังจากการฝึกซ้อมการพูดแล้ว ได้นัดหมายเพื่อจัดกิจกรรมทดสอบทักษะนำเที่ยว โดยกิจกรรมนี้ได้ใช้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั้งไทยและต่างชาติ จำนวน 5 ราย ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี และมอบหมายให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครเป็นผู้ประเมินทักษะการนำเที่ยวและการสื่อความหมายตลอด โปรแกรมตามทัศนคติของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 27 ตัวแทนเยาวชนบ้านแม่ตะมานต้อนรับ ณ จุดนัดพบและแนะนำตัว

ภาพที่ 28 กิจกรรมนำชมสถานที่เคารพบูชาหอพ้อบ้าน

ภาพที่ 29 กิจกรรมเรียนรู้พืชพรรณและปลูกต้นไม้

ภาพที่ 30 เดินเยี่ยมชมช้างที่บ้านช้างไทย

ภาพที่ 31 คู่มืออาหารกลางวันให้นักท่องเที่ยว

ภาพที่ 32 ทีมเยาวชนบ้านเมืองกีดต้อนรับนักท่องเที่ยว ณ วัดเมืองกีด

ภาพที่ 33 จุดนำชมต้นไม้โพธิ์กว่า 400 ปี

ภาพที่ 34 ตัวแทนเยาวชนมาต้อนรับ ณ จุดนัดพบและกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 35 เยาวชนดูแลความปลอดภัยในการเดินทาง ณ จุดน้ำตก

ภาพที่ 36 เยาวชนนำทางเดินเท้าออกจากน้ำตกเพื่อไปกิจกรรมสุดท้ายล่องแก่ง

ผลการพัฒนาศักยภาพยุวชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

หลังจากกระบวนการพัฒนาความรู้และทักษะของยุวชนนำเที่ยวแล้ว ผู้วิจัยได้วัดผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยวัดระดับความรู้ใช้แบบทดสอบความรู้ และวัดทักษะโดยใช้กิจกรรมทัวร์ทดลองที่มีอาสาสมัครนักท่องเที่ยวที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เป็นอย่างดีเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการท่องเที่ยวในชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ความรู้ด้านการให้บริการท่องเที่ยวหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

จากการศึกษาตามตารางที่ 11 ในภาพรวมพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) ผ่านการทดสอบความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นบ้านเมืองก๊ิดหรือบ้านแม่ตะมาน ซึ่งประเด็นความรู้ประกอบไปด้วย หลักการเป็นเจ้าบ้านที่ดี บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว บุคลิกภาพของผู้นำ

เที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว และองค์ประกอบหลักของการนำเที่ยวในชุมชน

ตารางที่ 11 ร้อยละของความรู้รายประเด็นหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรม	บ้านเมืองกีด (n = 6)		บ้านแม่ตะมาน (n = 8)	
	< 50%	50% ขึ้นไป	< 50%	50% ขึ้นไป
	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน
เจ้าบ้านที่ดี	-	100	-	100
บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	-	100	-	100
บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว	-	100	-	100
ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	-	100	-	100
ขั้นตอนการนำเที่ยว	-	100	-	100
องค์ประกอบหลักของการนำเที่ยวในชุมชน	-	100	-	100

หากพิจารณาระดับความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งจำแนกตามลักษณะเพศของแต่ละชุมชน (ตารางที่ 12) ในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่เยาวชนในบ้านเมืองกีดมีความรู้ในระดับ “มาก” (ร้อยละ 83.33) ส่วนที่เหลือมีความรู้อยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ร้อยละ 16.67) ส่วนบ้านแม่ตะมานพบว่า เกินกว่าครึ่งมีความรู้ในระดับ “มาก” (ร้อยละ 62.50) ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ร้อยละ 37.50) ซึ่งหากพิจารณารายชุมชนตามลักษณะเพศ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด พบว่า เยาวชนที่เป็นเพศชายทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ในระดับ “มาก” ส่วนเพศหญิงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) มีความรู้ในระดับ “มาก” และ “ดีเยี่ยม” ในสัดส่วนเท่าๆ กัน

บ้านแม่ตะมาน พบว่า เยาวชนที่เป็นเพศชายทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ในระดับ “มาก” ส่วนเพศหญิงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) มีความรู้ในระดับ “มาก” และ “ดีเยี่ยม” ในสัดส่วนเท่าๆ กัน

ตารางที่ 12 ร้อยละของระดับความรู้จำแนกตามเพศหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ระดับความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรม	บ้านเมืองกีด		ภาพรวม	บ้านแม่ตะมาน		ภาพรวม
	(n = 6)			(n = 8)		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
มีความรู้มาก	100	50.00	83.33	100	50.00	62.50
มีความรู้ดีเยี่ยม		50.00	16.67		50.00	37.50

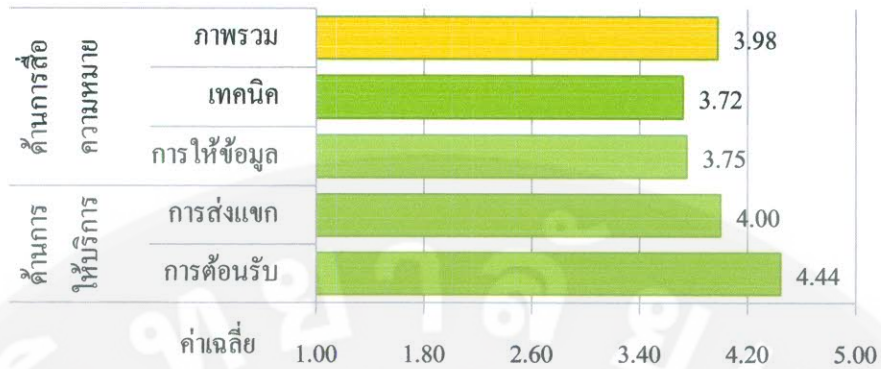
หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้
21 - 25 คะแนน	มีความรู้ดีเยี่ยม
16 - 20 คะแนน	มีความรู้มาก
11 - 15 คะแนน	มีความรู้ปานกลาง
6 - 10 คะแนน	มีความรู้่น้อย
0 - 5 คะแนน	มีความรู้่น้อยมาก

ทักษะด้านการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษหลังการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ผลการศึกษาด้านการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยว ซึ่งเป็นกิจกรรมทดสอบทักษะโดยใช้ทัวร์ทดลอง ประเมินโดยอาสาสมัครนักท่องเที่ยวจำนวน 6 ราย ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี จากนั้นให้คะแนนเขวชนนำเที่ยวในลักษณะทีม คือ ทีมบ้านเมืองกีด และทีมบ้านแม่ตะมาน โดยเขวชนแต่ละคนได้แบ่งหน้าที่กันสื่อความหมายในจุดที่ตนเองถนัด

ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า เขวชนมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.98) โดยด้านการให้บริการพบว่า เขวชนมีทักษะในการต้อนรับในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.44) รองลงมาได้แก่ การส่งแขก (ค่าเฉลี่ย 4.00) ส่วนด้านการสื่อความหมายพบว่า เขวชนมีทักษะในการสื่อความหมายอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ การให้ข้อมูลเฉพาะ และด้านเทคนิคในการสื่อความหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.75 และ 3.72) ตามลำดับ

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ระดับทักษะ
4.21 - 5.00	ดีเยี่ยม
3.41 - 4.20	ดีเยี่ยม
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	พอใช้
1.00 - 1.80	ควรปรับปรุง

แผนภาพที่ 7 ทักษะการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษหลังการพัฒนา

ทักษะการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษหลังการพัฒนารายประเด็น

ทักษะการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษรายประเด็นจำแนกตามชุมชน (ตารางที่ 13) ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ด้านการให้บริการ และด้านการสื่อความหมาย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมพบว่า ทั้ง 2 ชุมชนมีทักษะการใช้ภาษาอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน (ค่าเฉลี่ย 4.08 และ 3.88) ตามลำดับ

ด้านการให้บริการ

การต้อนรับ ภาพรวมพบว่า บ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานมีทักษะในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.56 และ 4.33) ตามลำดับ

บ้านเมืองกีด ด้านการต้อนรับพบว่า ชุมชนมีทักษะนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในระดับ “ดีเยี่ยม” ประกอบไปด้วย ชาวชนสามารถแนะนำห้องน้ำ และการอำนวยความสะดวก สามารถแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว และสามารถการทักทาย สวัสดิ์ และแนะนำตัวเอง (ค่าเฉลี่ย 4.83, 4.50, และ 4.33) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 ทักษะการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษรายประเด็น

ทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ	เมืองกีด			แม่ตะมาน		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
ด้านการให้บริการ						
การต้อนรับ						
1) สามารถการทักทาย สวัสดี และ แนะนำตัวเอง	4.33	ดีเยี่ยม	0.52	4.17	ดี	0.75
2) สามารถแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว	4.50	ดีเยี่ยม	0.55	4.33	ดีเยี่ยม	0.82
3) สามารถแนะนำห้องน้ำ และการ อำนวยความสะดวก	4.83	ดีเยี่ยม	0.41	4.50	ดีเยี่ยม	0.55
ภาพรวม	4.56	ดีเยี่ยม	0.51	4.33	ดีเยี่ยม	0.69
การส่งแขกและอำลา						
1) สามารถถามความพึงพอใจ นักท่องเที่ยว	3.83	ดี	0.41	4.17	ดี	0.75
2) สามารถกล่าวขอบคุณ นักท่องเที่ยว อำลา/มอบของที่ ระลึก/ถ่ายภาพร่วมกัน	4.17	ดี	0.98	3.83	ดี	0.75
ภาพรวม	4.00	ดี	0.75	4.00	ดี	0.71
ด้านการสื่อความหมาย						
การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว						
1) บอกชื่อทรัพยากรด้วยภาษา ท้องถิ่น	4.17	ดี	0.98	3.67	ดี	0.52
2) บอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ วิถีชีวิต	3.33	ปานกลาง	0.52	3.67	ดี	0.52
3) สามารถบอกคุณค่าและ ความสำคัญต่อชุมชนได้	3.83	ดี	0.75	3.83	ดี	0.41
ภาพรวม	3.78	ดี	0.81	3.72	ดี	0.46
เทคนิค						
1) สามารถใช้ภาษาได้/ใช้คู่มือช่วย ในการสื่อสารได้เข้าใจง่าย	4.50	ดีเยี่ยม	0.55	3.67	ดี	0.52
2) สามารถใช้ท่าทางประกอบการ พูดได้	4.83	ดีเยี่ยม	0.41	4.00	ดี	0.00

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษ	เมืองกีด			แม่ตะมาน		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
3) การสื่อสารของชุมชน สนุกสนาน/น่าสนใจ/ไม่น่าเบื่อ	2.67	ปานกลาง	0.52	2.67	ปานกลาง	0.82
ภาพรวม	4.00	ดี	1.08	3.44	ดี	0.78
ภาพรวม	4.08	ดี	0.85	3.88	ดี	0.74

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ระดับทักษะการให้บริการท่องเที่ยว
4.21 - 5.00	ดีเยี่ยม
3.41 - 4.20	ดี
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	ควรปรับปรุง
1.00 - 1.80	ไม่มีทักษะเลย

บ้านแม่ตะมาน ด้านการต้อนรับพบว่า ชุมชนมีทักษะนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.50, 4.33) ประกอบไปด้วย สามารถแนะนำห้องน้ำ และการอำนวยความสะดวก สามารถแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว รองลงมา มีระดับทักษะอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 4.17) ได้แก่ สามารถการทักทาย สวัสดิ์ และแนะนำตัวเอง

การส่งแขกและการอำลา ภาพรวมพบว่า ระดับทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน (ค่าเฉลี่ย 4.00)

บ้านเมืองกีด ด้านการส่งแขกและการอำลาพบว่า ชาวชนมีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งในด้าน สามารถกล่าวขอบคุณนักท่องเที่ยว อำลา/มอบของที่ระลึก/ถ่ายภาพร่วมกัน และสามารถถามความพึงพอใจนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.17 และ 3.83)

บ้านแม่ตะมาน จากการศึกษาพบว่า ชาวชนมีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” สามารถถามความพึงพอใจนักท่องเที่ยว และสามารถกล่าวขอบคุณนักท่องเที่ยว อำลา/มอบของที่ระลึก/ถ่ายภาพร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 4.17 และ 3.83)

ด้านการสื่อความหมาย

การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว ระดับทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน (3.78 และ 3.72)

บ้านเมืองกีด มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ บอกชื่อทรัพยากรด้วยภาษาท้องถิ่น สามารถบอกคุณค่าและความสำคัญต่อชุมชนได้ (ค่าเฉลี่ย 4.17 และ 3.83) รองลงมา มีทักษะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ บอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต (ค่าเฉลี่ย 3.33)

บ้านแม่ตะมาน การศึกษาพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทุกประเด็น ได้แก่ สามารถบอกคุณค่าและความสำคัญต่อชุมชนได้ บอกชื่อทรัพยากรด้วยภาษาท้องถิ่น และบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต (ค่าเฉลี่ย 3.83 และ 3.67)

เทคนิคการนำท่องเที่ยว ระดับทักษะของเทคนิคการนำเที่ยว โดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน (4.00 และ 3.44)

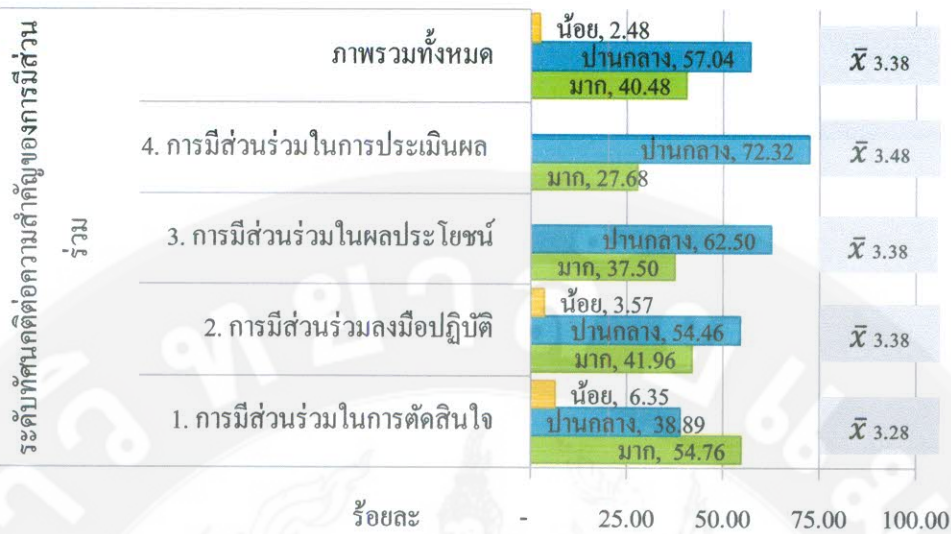
บ้านเมืองกีด มีทักษะอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” ได้แก่ สามารถใช้ท่าทางประกอบการพูดได้ และสามารถใช้ภาษาได้/ใช้คู่มือช่วยในการสื่อสารได้เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.83 และ 4.50) รองลงมา ได้แก่ การสื่อสารของชุมชนสนุกสนาน/น่าสนใจ/ไม่น่าเบื่อ (ค่าเฉลี่ย 2.67)

บ้านแม่ตะมาน การศึกษาพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทุกประเด็น ได้แก่ สามารถใช้ท่าทางประกอบการพูดได้ และสามารถใช้ภาษาได้/ใช้คู่มือช่วยในการสื่อสารได้เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.67) รองลงมา มีทักษะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ การสื่อสารของชุมชนสนุกสนาน/น่าสนใจ/ไม่น่าเบื่อ (ค่าเฉลี่ย 2.67)

ระดับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ภาพรวมของระดับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ (แผนภาพที่ 8) พบว่า เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.38) เยาวชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.04) เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” รองลงมาให้ความสำคัญในระดับ “มาก” และ “น้อย” (ร้อยละ 40.48 และ 2.48) ตามลำดับ หากพิจารณารายประเด็นสามารถอภิปรายได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.48) เยาวชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.76) ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” รองลงมาให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” และ “น้อย” (ร้อยละ 38.89 และ 6.35) ตามลำดับ

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	การเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วม
3.25 – 4.00	สำคัญมาก
2.51 – 3.25	สำคัญปานกลาง
1.76 – 2.50	สำคัญน้อย
1.00 – 1.75	ไม่สำคัญ

แผนภาพที่ 8 ระดับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการลงมือปฏิบัติในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.38) เยาวชนเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.46) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” รองลงมาให้ความสำคัญในระดับ “มาก” และ “น้อย” (ร้อยละ 41.96 และ 3.57) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.38) เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 62.50) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ร้อยละ 37.50)

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.28) เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 72.32) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ร้อยละ 27.68)

หากพิจารณารายชุมชนสามารถอภิปรายทัศนคติจำแนกตามชุมชนได้ต่อไปนี้ (ตารางที่ 14)

บ้านเมืองกีด ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.31) เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 60.36) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” และ “น้อย” (ร้อยละ 35.36 และ 4.28) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ระดับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม	บ้านเมืองกืด					บ้านแม่ตะมาน							
	ร้อยละ (n = 6)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ร้อยละ (n = 8)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	
	มาก	ปานกลาง	น้อย				มาก	ปานกลาง	น้อย				
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ													
พูดคุยด้านปัญหาในการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.55	50.00	37.50	12.50	3.38	มาก	0.74	
เคยเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการบริการท่องเที่ยว	66.67	33.33	-	3.67	มาก	0.52	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.53	
เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการบริการท่องเที่ยว	33.33	50.00	16.67	3.17	ปานกลาง	0.75	37.50	62.50	-	3.38	มาก	0.52	
เคยร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	50.00	33.33	16.67	3.33	มาก	0.82	75.00	25.00	-	3.75	มาก	0.46	
เคยร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	66.67	33.33	-	3.67	มาก	0.52	62.50	37.50	-	3.63	มาก	0.52	
เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	16.67	50.00	33.33	2.83	ปานกลาง	0.75	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.53	
เคยร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว	83.33	16.67	-	3.83	มาก	0.41	62.50	37.50	-	3.63	มาก	0.52	

ตารางที่ 14 (ต่อ)

การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม	บ้านเมือกิด						บ้านแม่ตะมาน					
	ร้อยละ (n = 6)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ร้อยละ (n = 8)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	มาก	ปานกลาง	น้อย				มาก	ปานกลาง	น้อย			
เคยเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้าน ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.55	62.50	37.50	-	3.63	มาก	0.52
เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้าน ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	50.00	-	50.00	3.00	ปานกลาง	1.10	62.50	37.50	-	3.63	มาก	0.52
ภาพรวม	51.85	35.19	12.96	3.39	มาก	0.71	56.94	41.67	1.39	3.56	มาก	0.53
2. การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ												
เคยร่วมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อ การท่องเที่ยว	100	-	-	4.00	มาก	0.00	62.50	37.50	-	3.63	มาก	0.52
เคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	100	-	-	4.00	มาก	0.00	87.50	12.50	-	3.88	มาก	0.35
เคยติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.55	37.50	62.50	-	3.38	มาก	0.52
เคยเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์/ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	33.33	33.33	33.33	3.00	ปานกลาง	0.89	37.50	50.00	12.50	3.25	มาก	0.71
เคยร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.53

ตารางที่ 14 (ต่อ)

การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม	บ้านเมือกิด						บ้านแม่ตะมาน					
	ร้อยละ (n = 6)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ร้อยละ (n = 8)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	มาก	ปานกลาง	น้อย				มาก	ปานกลาง	น้อย			
เคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	75.00	25.00	-	3.75	มาก	0.46
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	12.50	75.00	12.50	3.00	ปานกลาง	0.53
เคยติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมมือกันแก้ไข	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35
ปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35
เคยเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35
ภาพรวม	35.42	60.42	4.17	3.31	มาก	0.55	46.88	50.00	3.13	3.44	มาก	0.56
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์												
ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการ	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.53
ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.53
ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	75.00	25.00	-	3.75	มาก	0.46
อย่างเหมาะสม	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	75.00	25.00	-	3.75	มาก	0.46
เกิดรายได้โดยตรงจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.55	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35
และวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.55	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35

ตารางที่ 14 (ต่อ)

การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม	บ้านเมือกิด			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	บ้านแม่ตะมาน			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	ร้อยละ (n = 6)						ร้อยละ (n = 8)					
	มาก	ปานกลาง	น้อย				มาก	ปานกลาง	น้อย			
ได้ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการใช้ทรัพยากรทาง ธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กองทุนสำหรับพัฒนาหมู่บ้าน	66.67	33.33	-	3.67	มาก	0.52	37.50	62.50	-	3.38	มาก	0.52
ภาพรวม	29.17	70.83	-	3.29	มาก	0.46	43.75	56.25	-	3.44	มาก	0.50
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล												
เข้าร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของ ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	50.00	50.00	-	3.50	มาก	0.53
เข้าร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจาก การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	62.50	37.50	-	3.63	มาก	0.52
เข้าร่วมติดตามและควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	37.50	62.50	-	3.38	มาก	0.52
เข้าร่วมพิจารณาปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการ ใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35
เข้าร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเพณี วัฒนธรรมในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว	100	-	-	4.00	มาก	0.00	25.00	75.00	-	3.25	มาก	0.46
เข้าร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจาก การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน	100	-	-	4.00	มาก	0.00	37.50	62.50	-	3.38	มาก	0.52

ตารางที่ 14 (ต่อ)

การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม	บ้านเมือกกัด						บ้านแม่ตะมาน					
	ร้อยละ (n = 6)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ร้อยละ (n = 8)			ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
	มาก	ปานกลาง	น้อย				มาก	ปานกลาง	น้อย			
เคยร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	12.50	87.50	-	3.13	ปานกลาง	0.35
เคยร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00	-	100	-	3.00	ปานกลาง	0.00
ภาพรวม	25.00	75.00	0.00	3.25	มาก	0.44	29.69	70.31	-	3.30	มาก	0.46
ภาพรวมทั้งหมด	35.36	60.36	4.28	3.31	มาก	0.57	44.31	54.56	1.13	3.43	มาก	0.52

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน การเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วม

3.25 – 4.00	สำคัญมาก
2.51 – 3.25	สำคัญปานกลาง
1.76 – 2.50	สำคัญน้อย
1.00 – 1.75	ไม่สำคัญ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมพบว่า เยาวชนให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.39) เยาวชนเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51.85) ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” และ “น้อย” (ร้อยละ 35.19 และ 12.96) ตามลำดับ

ในรายประเด็นด้านการตัดสินใจพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.83, 3.67, 3.67, 3.50, 3.50 และ 3.33) ได้แก่ 1) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 2) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการบริการท่องเที่ยว 3) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 4) การพูดคุยด้านปัญหาในการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต 5) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และ 5) การร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว ตามลำดับ

ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการบริการท่องเที่ยว 2) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และ 3) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.17, 3.00 และ 2.83) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการลงมือปฏิบัติในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.31) เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 60.42) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” และ “น้อย” (ร้อยละ 35.42 และ 4.17) ตามลำดับ

ในรายประเด็นการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.50) ได้แก่ 1) การร่วมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว 2) การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) การติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ

ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) การเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2) การร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 4) การติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน 5) การเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.00) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.29) เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 70.83) ให้

ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ร้อยละ 29.17) ตามลำดับ

ในรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.67 และ 3.50) ได้แก่ 1) ได้ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กองทุนสำหรับพัฒนาหมู่บ้าน 2) เกิดรายได้โดยตรงจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว ตามลำดับ

ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม 2) ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.00) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.25) เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 75.00) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ร้อยละ 25.00) ตามลำดับ

ในรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.00) ได้แก่ 1) การร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว 2) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน ตามลำดับ

ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) การร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว 2) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) การร่วมติดตามและควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 4) การร่วมพิจารณาปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 5) ร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 6) การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.00) ตามลำดับ

บ้านแม่ตะมาน ภาพรวมพบว่าเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.43) เยาวชนเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.56) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” และ “น้อย” (ร้อยละ 44.31 และ 1.13) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมพบว่าให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.56) เยาวชนเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.94) ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” และ “น้อย” (ร้อยละ 41.67 และ 1.39) ตามลำดับ

ในรายประเด็นด้านการตัดสินใจพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” ทุกประเด็น (ค่าเฉลี่ย 3.75, 3.63, 3.50 และ 3.38) ได้แก่ 1) การร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 2) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 4) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 5) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 5) เสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการบริการท่องเที่ยว 6) การร่วมลงมติสนับสนุนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 7) การคุยด้านปัญหาในการให้บริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต และ 8) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหการบริการท่องเที่ยว ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ ภาพรวมพบว่าเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการลงมือปฏิบัติในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.44) เยาวชนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” และ “น้อย” (ร้อยละ 46.88 และ 3.13) ตามลำดับ

ในรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.88, 3.75, 3.63, 3.50, 3.38 และ 3.25) ได้แก่ 1) เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 2) เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 3) ร่วมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว 4) ร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 5) การติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ 6) การเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ

ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) การเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.13 และ 3.00) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ภาพรวมพบว่าเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.44) เยาวชนเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.25) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ร้อยละ 43.75) ตามลำดับ

ในรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.75, 3.50 และ 3.38) ได้แก่ 1) ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม 2) ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และ 3) ได้

ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กองทุนสำหรับพัฒนาหมู่บ้าน ตามลำดับ

ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ เกิดรายได้โดยตรงจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.13) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมพบว่าเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.30) เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 70.31) ให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ร้อยละ 29.69) ตามลำดับ

ในรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติพบว่า ให้ความสำคัญในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.63, 3.50, 3.38 และ 3.25) ได้แก่ 1) ร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 2) ร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว 3) การร่วมติดตามและควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 4) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน 5) ร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ตามลำดับ

ส่วนที่เหลือให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ 1) การร่วมพิจารณาปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 2) การร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และ 3) การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.13 และ 3.00) ตามลำดับ

ผลผลิตจากกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน

ร่างคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา

จากกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม ทำให้ได้ผลผลิตจากกิจกรรมคือ คู่มือสื่อความหมายทรัพยากรท่องเที่ยวฉบับชุมชน ซึ่งได้รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวใน 2 ชุมชน ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ในการนำเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เป็นต่างชาติในเบื้องต้น เนื้อหาและคำศัพท์ในคู่มือมาจากการบอกเล่าเป็นภาษาไทยของเยาวชนที่สัมภาษณ์ผู้ใหญ่และได้สรุปเป็นคำพูดที่จะใช้ในการบอกเล่าเรื่องราวอย่างสั้นกระชับ

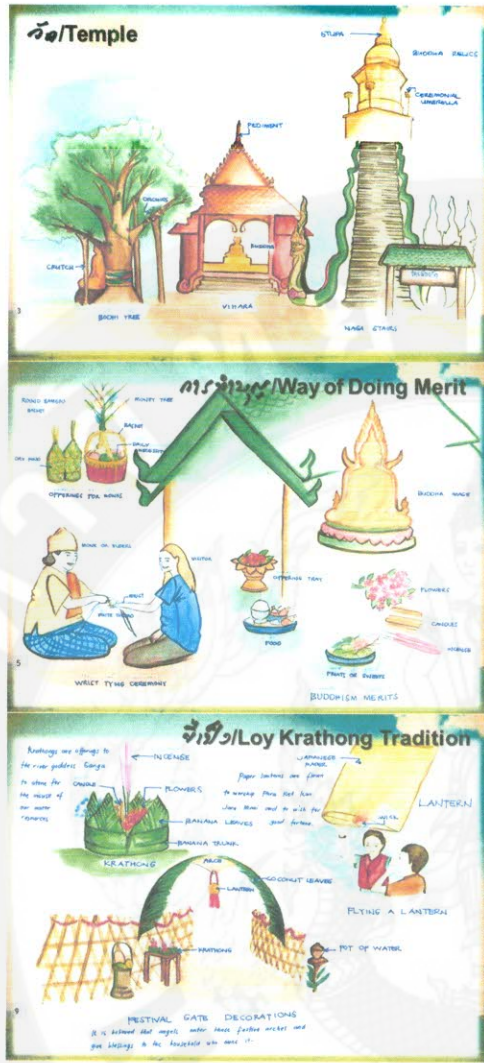
การสำรวจทัศนคติของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่เป็นชาวต่างชาติ พบว่าชาวต่างชาติมีทัศนคติที่ดีต่อเยาวชน ในความพยายามนำเที่ยวโดยฝึกใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ถึงแม้ว่าจะยัง

ต้องใช้การอ่านจากกระดาษแผ่นเล็กๆ ที่เตรียมไว้สำหรับท่องจำ แต่เมื่อต้องนำเที่ยวจริงเขาวงกตก็ยังถือติดมือมาเพื่ออ่าน ซึ่งประเด็นนี้นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความเห็นว่า ไม่มีปัญหาหากเขาวงกตจะพยายามสื่อสาร โดยพยายามจะอ่านข้อความที่จดบันทึกเป็นภาษาอังกฤษไว้ให้ฟัง ซึ่งเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่จะสร้างความมั่นใจให้กับยุวชนนำเที่ยว ที่ไม่ต้องกลัวฝรั่งอีกต่อไป อีกทั้งยังให้ความเห็นว่า การจดบันทึกใส่กระดาษโน้ตมาจะช่วยให้เป็นสื่อกลางได้กรณีทีอ่านออกเสียงไม่ชัด ไม่ถูก หรือไม่เข้าใจ เขาก็จะสามารถช่วยเขาวงกตให้อ่านได้อย่างถูกต้องด้วย โดยที่เขาวงกตเองก็จะรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวยังเชื่อว่าเขาวงกตจะไม่ถือกระดาษโน้ตอ่านแบบนี้ตลอดไป

จึงทำให้เกิดคู่มือฉบับนี้มา จากความต้องการสื่อสาร/สื่อความหมายเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ตามทัศนคติของเขาวงกต ที่ได้รวบรวม เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จนกระทั่ง สรุปใจความสำคัญเป็นประโยคสั้นๆ เพื่อเอาไว้สำหรับใช้ในการเล่าเรื่องราว ทีมวิจัยจึงได้ช่วยแปลและเสริมประโยคคำพูดภาษาอังกฤษให้ โดยเน้นเฉพาะเนื้อหาสาระสำคัญของแต่ละจุดท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งคู่มือฉบับนี้ผู้วิจัยจะมอบให้ชุมชน โดยอาจต้องตรวจสอบอีกหลายครั้งจนกว่าจะเสร็จสิ้น ครบถ้วนสมบูรณ์และตรงกับความต้องการของชุมชนเป้าหมายจริง จึงจะมีแผนผลิตเพื่อให้เขาวงกตได้ใช้ต่อไป ซึ่งระหว่างนี้เขาวงกตจะทดลองใช้เพื่อเติมเต็มสิ่งที่จำเป็นจะต้องใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ และจะร่วมกันพัฒนาจนกว่าจะสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงจะนำไปเผยแพร่ได้ ตัวอย่างบางส่วนของร่างคู่มือสื่อความหมาย 2 ภาษาฉบับชุมชน สามารถแสดงได้ตามภาพด้านล่าง

ภาพที่ 37 ร่างรูปแบบคู่มือสื่อความหมาย 2 ภาษา (ปกหน้า – ปกหลัง)

วัด

สถานที่เคารพบูชาของชุมชน

Worship place

- วัด Wat Long Kuet is assumed to have been built the same time as Chang Mai, but was founded by King Narai in 1652 AD.
- Bodhi tree in front of the temple, planted by King Narai in 1652 AD.
- Another Bodhi tree behind the Vihara, planted by abbot one the same age as the Bodhi tree in front.
- If you observe you will see the Bodhi tree in front is covered with much more than the one behind. It is believed that the tree in front greatly has a merit.
- Also it is a stupa which contained the Buddha.
- Wat Mae Ta-Mee was built in 1977.
- The architecture is mixed between Lanna and Burma style.
- Vihara is the important place of worship.
- Buddhist often go to make a merit at the temple in holy days and every year, monks will receive food offering by community in the village.
- To make a merit, we prepare food, drinking water, especially flowers, candle and incense when we worship Buddha.

การทำบุญ

ประเพณีและการทำบุญของชุมชน

Tradition and doing merit

- Buddhists believe that helping monks for their daily necessities like food is a way to have merit.
- Philanthropy is measured by what we offer to give others.
- Flowers and candles are meant for service.
- Offerings to monks are believed to be sent to loved ones in the other dimension.
- The tying ceremony is done by monks or elders from the community.
- Offerings for monks after harvesting has been a practice after a good harvest.

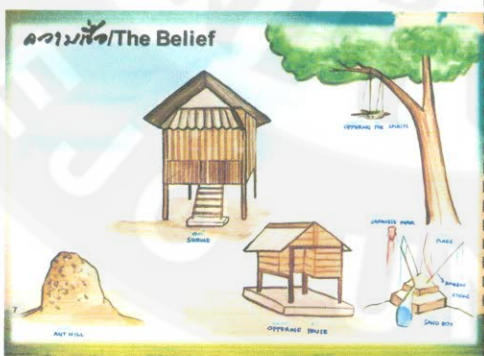
จี่เรือ

ประเพณีลอยกระทง

Loy Krathong Tradition

- ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีที่กระทำกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยจะลอยกระทงลงไปในแม่น้ำเพื่อขอขมาพระแม่คงคา
- ลอยกระทงมี 15 คำ คือ ขมิ้นดอก
- ประเพณีลอยกระทงมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย 700 กว่าปีมาแล้ว
- คนโบราณจะลอยกระทงลงไปในแม่น้ำเพื่อขอขมาพระแม่คงคา
- ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีที่กระทำกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยจะลอยกระทงลงไปในแม่น้ำเพื่อขอขมาพระแม่คงคา
- ประเพณีลอยกระทงมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย 700 กว่าปีมาแล้ว
- Loy Krathong is one of the most celebrated Thai festival honoring the Phra Mae Kongka, the goddess of the river.
- It happens every full moon of November.
- Tradition since the Sukhothai period about 700 years ago.
- People here make festive gader to welcome omph for good luck.
- Krathongs are floated in rivers as offerings for Kongka for using the water but on the other hand, ask for forgiveness as well.
- Floating lanterns are flown to the sky to fly the misfortunes and bad things away.

ภาพที่ 40 ร่างเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

หนองบัว

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชุมชน

The belief

- มีที่หนองบัว เป็นสถานที่เคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชุมชน
- มีการทำพิธีกรรมมาตั้งแต่ปี 1911
- พิธีกรรมนี้จะกระทำขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4
- พิธีกรรมนี้จะกระทำขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4
- พิธีกรรมนี้จะกระทำขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4
- This place we call "Hor-Por-Born" is the place of worship for sacred rites to protect the village.
- This worship will be held once a year on April.
- We believe that the spirits will protect the village and keep it peaceful.
- Every household will prepare flower, candles, incense and paper flag to worship, led by "Koo-Tang" who will be the leader in this ceremony. The leader will be chosen by community members.

ภาพที่ 41 ร่างเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านความเชื่อ

กิจกรรมล่องแพ Rafting

กิจกรรมล่องแพ

ความหลากหลายทางนิเวศวิทยาธรรมชาติ

กิจกรรมอาสาสมัคร Volunteering

กิจกรรมอาสาสมัครพัฒนาชุมชน

กิจกรรมขี่ช้าง Elephant Riding

กิจกรรมนั่งเกวียน Bullock Carts

กิจกรรมขี่ช้าง Elephant back riding

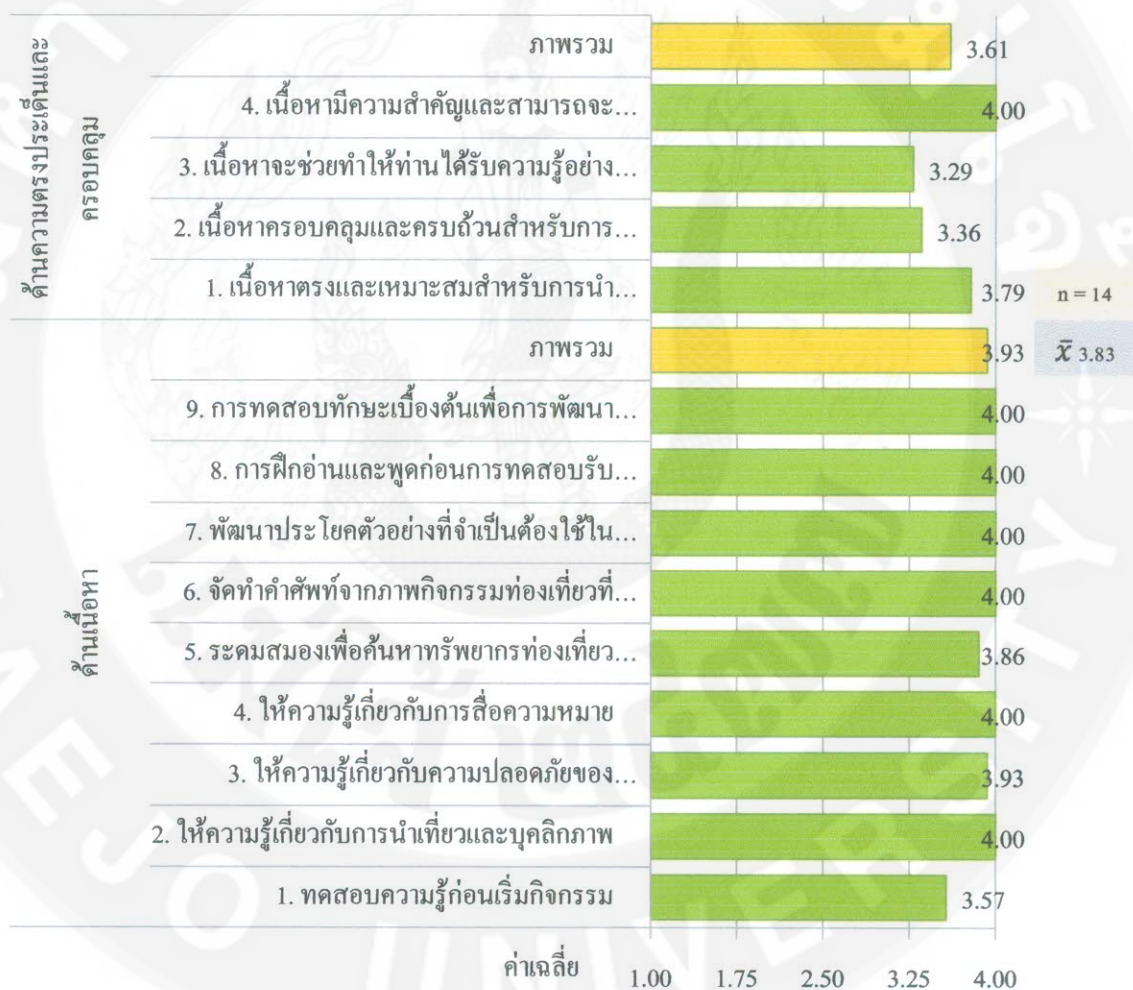
กิจกรรมนั่งเกวียน Elephant back riding and bullock carts

ภาพที่ 42 รวบรวมเนื้อหาในคู่มือสื่อความหมายด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

ทัศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการบริการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมนั้น เยาวชนมีทัศนคติต่อหลักสูตรใช้พัฒนาศักยภาพว่ามีความเป็นประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามแผนภาพที่ 9 ซึ่งเป็นการวัดทัศนคติของผู้เข้าร่วมรับการพัฒนาศักยภาพตามหลักสูตรที่ออกแบบไว้ ได้แก่ เยาวชนบ้านเมืองกึ่งและบ้านแม่ตะมาน

ด้านเนื้อหา ในภาพรวมเยาวชนมีทัศนคติต่อหลักสูตรใช้พัฒนาศักยภาพว่ามีความเป็นประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.93) ในทุกประเด็นย่อย ประกอบด้วย 1) การทดสอบทักษะเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาต่อไป 2) การฝึกอ่านและพูดก่อนการทดสอบรับนักท่องเที่ยวยุติ 3) พัฒนาประโยคตัวอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละภาพพร้อมคำอ่าน 4) จัดทำคำศัพท์จากภาพกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเสริมสร้างการจดจำ 5) ให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย 6) ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยวและบุคลิกภาพ 7) ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 8) ระดมสมองเพื่อค้นหาทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการวาดภาพ 9) ทดสอบความรู้ก่อนเริ่มกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.00, 3.93, 3.86 และ 3.57) ตามลำดับ

แผนภาพที่ 9 ทัศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการบริการท่องเที่ยว

ด้านความตรงประเด็นและครอบคลุม ในภาพรวมเยาวชนมีทัศนคติต่อหลักสูตรใช้พัฒนาศักยภาพว่ามีความเป็นประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.61) ในทุกประเด็นย่อย ประกอบไปด้วย 1) เนื้อหาที่มีความสำคัญและสามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2) เนื้อหาตรงและเหมาะสม

สำหรับการนำเที่ยวในชุมชน 3) เนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนสำหรับการนำเที่ยว และ 4) เนื้อหาจะช่วยให้ท่านได้รับความรู้อย่างมากในการใช้ภาษาเพื่อการนำเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.00, 3.79, 3.36 และ 3.29) ตามลำดับ

หากพิจารณารายชุมชนสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 15)

บ้านเมืองกืด ภาพรวมพบว่ามีทัศนคติต่อประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยแต่ละประเด็นสามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ด้านเนื้อหา ภาพรวมพบว่ามีทัศนคติต่อประโยชน์ในด้านเนื้อหาอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.94) ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยวและบุคลิกภาพ 2) ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 3) ให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย 4) จัดทำคำศัพท์จากภาพกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีและกิจกรรมเสริมสร้างการจดจำ 5) พัฒนาประโยชน์ตัวอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละภาพพร้อมคำอ่าน 6) การฝึกอ่านและพูดก่อนการทดสอบรับนักท่องเที่ยวจริง 7) การทดสอบทักษะเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาต่อไป 8) ระดมสมองเพื่อค้นหาทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการวาดภาพ และ 9) ทดสอบความรู้ก่อนเริ่มกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.00, 3.83 และ 3.67) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ทัศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรจำแนกตามชุมชน

ระดับทัศนคติต่อหลักสูตร	บ้านเมืองกืด			บ้านแม่ตะมาน		
	(n = 6)			(n = 8)		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
ด้านเนื้อหา						
1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยวและบุคลิกภาพ	4.00	มาก	0.00	4.00	มาก	0.00
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	4.00	มาก	0.00	3.88	มาก	0.35
3. ให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย	4.00	มาก	0.00	4.00	มาก	0.00
4. จัดทำคำศัพท์จากภาพกิจกรรมท่องเที่ยวที่มี+กิจกรรมเสริมสร้างการจดจำ	4.00	มาก	0.00	4.00	มาก	0.00
5. พัฒนาประโยชน์ตัวอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละภาพ+พร้อมคำอ่าน	4.00	มาก	0.00	4.00	มาก	0.00

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ระดับทัศนคติต่อหลักสูตร	บ้านเมืองกัก			บ้านแม่ตะมาน		
	(n = 6)			(n = 8)		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	S.D.
6. การฝึกอ่านและพูดก่อนการทดสอบ รับนักท่องเที่ยวจริง	4.00	มาก	0.00	4.00	มาก	0.00
7. การทดสอบทักษะเบื้องต้นเพื่อการ พัฒนาต่อไป	4.00	มาก	0.00	4.00	มาก	0.00
8. ระคมสมองเพื่อค้นหาทรัพยากร ท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการวาด ภาพ	3.83	มาก	0.41	3.88	มาก	0.35
9. ทดสอบความรู้ก่อนเริ่มกิจกรรม	3.67	มาก	0.52	3.50	มาก	0.53
ภาพรวม	3.94	มาก	0.23	4.00	มาก	0.28
ด้านความตรงประเด็นและครอบคลุม						
1. เนื้อหามีความสำคัญและสามารถจะ นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	4.00	มาก	0.00	4.00	มาก	0.00
2. เนื้อหาตรงและเหมาะสมสำหรับ การนำเที่ยวในชุมชน	3.83	มาก	0.41	3.75	มาก	0.46
3. เนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วน สำหรับการนำเที่ยว	3.50	มาก	0.55	3.25	มาก	0.46
4. เนื้อหาจะช่วยให้ท่านได้รับ ความรู้อย่างมากในการใช้ภาษาเพื่อ การนำเที่ยว	3.33	มาก	0.52	3.25	มาก	0.46
ภาพรวม	3.67	มาก	0.48	3.56	มาก	0.50
ภาพรวมทั้งสิ้น	4.00	มาก	0.35	3.81	มาก	0.40

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนน	ความเป็นประโยชน์
3.25 – 4.00	มาก
2.51 – 3.25	ปานกลาง
1.76 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.75	ไม่เป็นประโยชน์เลย

ด้านความตรงประเด็นและครอบคลุม ภาพรวมพบว่า มีทัศนคติต่อประโยชน์ในด้านเนื้อหาอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.00) ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) เนื้อหามีความสำคัญและสามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2) เนื้อหาตรงและเหมาะสมสำหรับการนำเที่ยวในชุมชน 3) เนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนสำหรับการนำเที่ยว และ 4) เนื้อหาจะช่วยทำให้ท่านได้รับความรู้อย่างมากในการใช้ภาษาเพื่อการนำเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.00, 3.83, 3.50 และ 3.33) ตามลำดับ

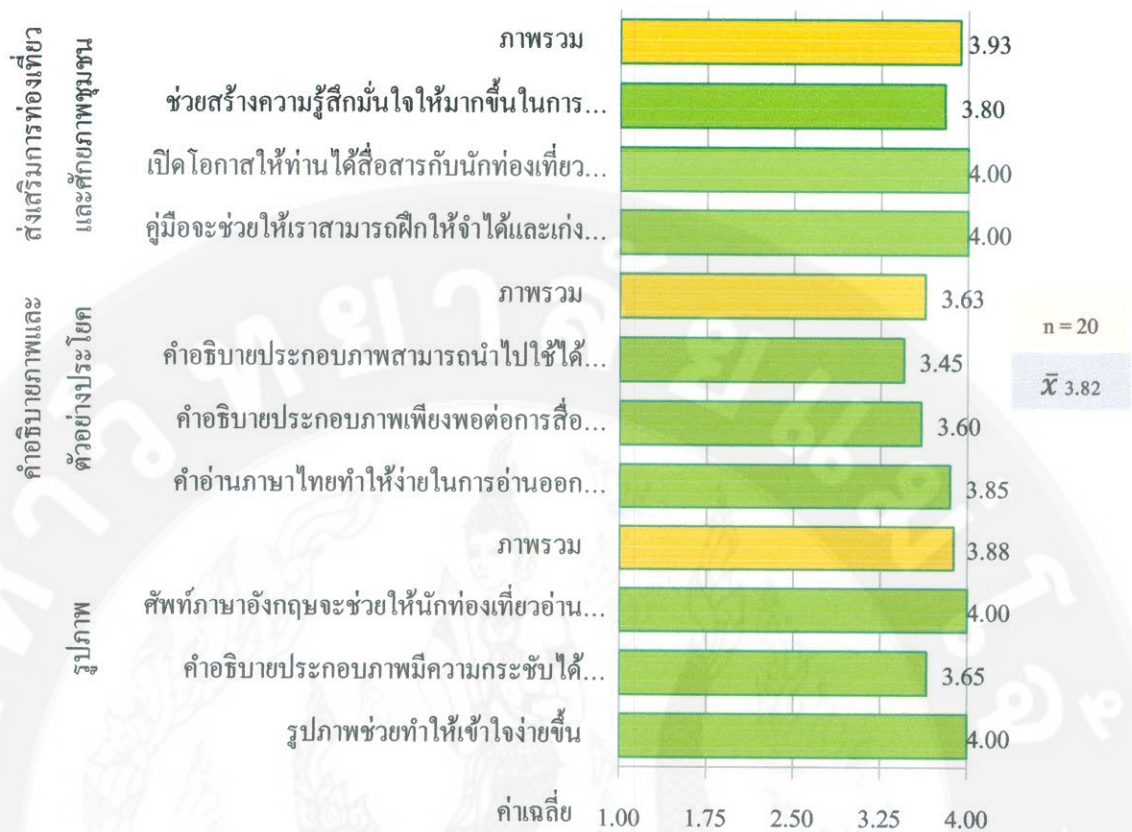
บ้านแม่ตะมาน ภาพรวมพบว่า มีทัศนคติต่อประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.81) โดยแต่ละประเด็นสามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ด้านเนื้อหา ภาพรวมพบว่า มีทัศนคติต่อประโยชน์ในด้านเนื้อหาอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.00) ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยวและบุคลิกภาพ 2) ให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย 3) จัดทำคำศัพท์จากภาพกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีและกิจกรรมเสริมสร้างการจดจำ 4) พัฒนาประโยชน์ตัวอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละภาพพร้อมคำอ่าน 5) การฝึกอ่านและพูดก่อนการทดสอบรับนักท่องเที่ยวจริง 6) การทดสอบทักษะเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาต่อไป 7) ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 8) ระดมสมองเพื่อค้นหาทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการวาดภาพ 9) ทดสอบความรู้ก่อนเริ่มกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.00, 3.88 และ 3.50) ตามลำดับ

ด้านความตรงประเด็นและครอบคลุม ภาพรวมพบว่า มีทัศนคติต่อประโยชน์ในด้านเนื้อหาอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.56) ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) เนื้อหามีความสำคัญและสามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2) เนื้อหาตรงและเหมาะสมสำหรับการนำเที่ยวในชุมชน 3) เนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนสำหรับการนำเที่ยว และ 4) เนื้อหาจะช่วยทำให้ท่านได้รับความรู้อย่างมากในการใช้ภาษาเพื่อการนำเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.00, 3.75 และ 3.25) ตามลำดับ

ทัศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรการพัฒนาและคู่มือสื่อความหมาย 2 ภาษา

เป็นการสำรวจทัศนคติในด้านของผู้ให้บริการท่องเที่ยว (Supply Side) ใช้กลุ่มเป้าหมายทดลองที่เป็นกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย ชุมชนบ้านโปง บ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น โดยเลือกตัวอย่างตามสะดวกและกำหนดผู้ให้ข้อมูลชุมชนละ 5 คน ที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 ราย ซึ่งในภาพรวมพบว่า ทัศนคติต่อประโยชน์ของกลุ่มสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามแผนภาพที่ 10 โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 10 ทศนคติต่อประโยชน์ของคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา

รูปภาพ ในภาพรวมพบว่า ทศนคติต่อประโยชน์ของคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.88) ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) รูปภาพช่วยทำให้่ง่ายยิ่งขึ้น 2) ศัพท์ภาษาอังกฤษจะช่วยให้นักท่องเที่ยวอ่านเสริมได้หากเราออกเสียงไม่ชัด/ไม่ถูก และ 3) คำอธิบายประกอบภาพมีความกระชับได้ใจความ ไม่ยากเกินที่จะฝึกพูด (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.65) ตามลำดับ

คำอธิบายภาพและตัวอย่างประโยค ภาพรวมพบว่า ทศนคติต่อประโยชน์ของคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.63) ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) คำอ่านภาษาไทยทำให้่ง่ายในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ 2) คำอธิบายประกอบภาพเพียงพอต่อการสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวฟัง และ 3) คำอธิบายประกอบภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงในชุมชนของเรา (ค่าเฉลี่ย 3.85, 3.60 และ 3.45) ตามลำดับ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวและศักยภาพชุมชน ภาพรวมพบว่า ทศนคติต่อประโยชน์ของคู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.93) ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) คู่มือจะช่วยให้เราสามารถฝึกให้จำได้และเก่งขึ้นได้ 2) เปิดโอกาสให้ท่านได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น และ 3) ช่วยสร้างความรู้สึกรับประกันให้มากขึ้นในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.80) ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ทดสอบความแตกต่าง

ความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามชุมชน

จากการทดสอบค่าความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะของเยาวชนจากบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน ผลการทดสอบในตารางที่ 16 พบว่า

ประสบการณ์การนำเที่ยว

เยาวชนจากบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน มีประสบการณ์นำเที่ยวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเยาวชนจากบ้านเมืองกีดมีประสบการณ์ในการนำเที่ยวมากกว่า (ค่าเฉลี่ย 1.00 และ 0.25)

ตารางที่ 16 ทดสอบความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามชุมชน

ตัวแปรทดสอบ	ชุมชน	n	\bar{x}	S.D.	Sig.	t
ประสบการณ์นำเที่ยว	เมืองกีด	6	1.00	-	0.020	3.00*
	แม่ตะมาน	8	0.25	0.71		
การมีส่วนร่วม	เมืองกีด	6	1.72	0.23	0.007	3.69*
	แม่ตะมาน	8	1.34	0.13		
การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม	เมืองกีด	6	3.32	0.12	0.249	-1.22
	แม่ตะมาน	8	3.44	0.24		
ความรู้ก่อน	เมืองกีด	6	5.67	1.86	0.400	-0.88
	แม่ตะมาน	8	6.50	1.60		
ความรู้หลัง	เมืองกีด	6	18.00	1.67	0.195	-1.37
	แม่ตะมาน	8	19.38	2.07		
ทักษะก่อน	เมืองกีด	6	4.21	0.56	0.048	2.21*
	แม่ตะมาน	8	3.31	0.95		
ทักษะหลัง	เมืองกีด	6	3.86	0.11	0.413	0.85
	แม่ตะมาน	8	3.81	0.11		

หมายเหตุ: *ทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

การมีส่วนร่วม

เยาวชนจากบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวในชุมชนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า เยาวชนจากบ้านเมืองกีดมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวมากกว่า (ค่าเฉลี่ย 1.72 และ 1.34) ในขณะที่การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวเหมือนกัน (ค่าเฉลี่ย 3.32 และ 3.44)

ความรู้ด้านการนำเที่ยว

เยาวชนจากบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานมีความรู้เกี่ยวกับการให้บริการท่องเที่ยวเหมือนกันทั้งก่อน (ค่าเฉลี่ย 5.67 และ 6.50) และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 18.00 และ 19.38)

ทักษะด้านการนำเที่ยว

เยาวชนจากบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานมีทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า เยาวชนบ้านเมืองกีดมีทักษะการนำเที่ยวที่ดีกว่า (ค่าเฉลี่ย 4.21 และ 3.31) ในขณะที่ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาไม่แตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ย 3.86 และ 3.81)

ความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามเพศ

จากการทดสอบค่าความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะของเยาวชนเพศชายและเพศหญิง (ตารางที่ 17) พบว่า

ประสบการณ์การนำเที่ยว

ประสบการณ์นำเที่ยวของเยาวชนทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 0.67 และ 0.50)

การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมด้านการให้บริการการท่องเที่ยวและการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการให้บริการท่องเที่ยวของเยาวชนเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ย 1.68 และ 1.38)

ตารางที่ 17 ทดสอบความแตกต่างของประสพการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามเพศ

ตัวแปรทดสอบ	เพศ	n	\bar{X}	S.D.	Sig.	t
ประสพการณ์นำเที่ยว	ชาย	6	0.67	0.52	0.633	0.49
	หญิง	8	0.50	0.76		
การมีส่วนร่วม	ชาย	6	1.68	0.29	0.055	2.33
	หญิง	8	1.38	0.14		
การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม	ชาย	6	3.32	0.18	0.319	-1.04
	หญิง	8	3.43	0.21		
ความรู้ก่อน	ชาย	6	5.00	1.55	0.029	-2.55*
	หญิง	8	7.00	1.31		
ความรู้หลัง	ชาย	6	17.33	0.82	0.007	-3.41*
	หญิง	8	19.88	1.89		
ทักษะก่อน	ชาย	6	3.67	0.98	0.922	-0.10
	หญิง	8	3.72	0.91		
ทักษะหลัง	ชาย	6	3.78	0.09	0.153	-1.53
	หญิง	8	3.87	S.D.		

หมายเหตุ: *ทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความรู้ด้านการนำเที่ยว

เยาวชนเพศชายและเพศหญิง มีความรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมและพัฒนา ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 จะเห็นว่าความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ของเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย (ค่าเฉลี่ยก่อนพัฒนา 5.00 และ 7.00) (ค่าเฉลี่ยหลังพัฒนา 17.33 และ 19.88)

ทักษะด้านการนำเที่ยว

เยาวชนเพศชายและเพศหญิง ไม่มีความแตกต่างทางด้านทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยว ก่อนการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.67 และ 3.72) และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.78 และ 3.87)

ความแตกต่างของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ผลการศึกษาในตารางที่ 18 ซึ่งทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ผลการศึกษาสามารถอภิปรายดังนี้

การมีส่วนร่วม

การศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวและการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งพบว่า เยาวชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ มากกว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในอดีต (ค่าเฉลี่ย 3.38 จาก 1.51)

ตารางที่ 18 ทดสอบการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ตัวแปรทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	t	Sig.
การมีส่วนร่วม	14	1.51	0.26		
การเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วม	14	3.38	0.20	- 18.13*	0.000
ความรู้ก่อน	14	6.14	1.70		
ความรู้หลัง	14	18.79	1.97	- 37.03*	0.000
ทักษะก่อน	14	3.70	0.90		
ทักษะหลัง	14	3.83	0.11	- 0.54	0.596

หมายเหตุ: *ทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความรู้ด้านการนำเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวพบว่า ความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งพบว่า เยาวชนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ยจาก 6.14 เพิ่มขึ้นเป็น 18.79)

ทักษะด้านการนำเที่ยว

ผลการศึกษาด้านทักษะการนำเที่ยวพบว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ค่าเฉลี่ย 3.70 และ 3.83)

สหสัมพันธ์ของตัวแปร

ผลการศึกษาในตารางที่ 19 ศึกษาสหสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วม

อายุ อายุของเยาวชน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในทุกประเด็น ทั้งในประเด็น มีส่วนร่วมวางแผน มีส่วนร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมประเมินผล

อายุ “มีความสัมพันธ์” กับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($r = 0.617$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า หากมีอายุมาก จะมีทัศนคติต่อการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมตัดสินใจมาก ส่วนการให้ความสำคัญด้านการวางแผน ด้านการใช้ประโยชน์ และด้านการประเมินผล “ไม่มีความสัมพันธ์” กับอายุ

ประสบการณ์ ระยะเวลาของประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวพบว่า “มีความสัมพันธ์” กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 ($r = 0.664$) ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 ($r = 0.588$) ซึ่งทั้ง 2 ประเด็น มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า หากมีประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวมาก ก็จะมีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนและการตัดสินใจมากด้วย ส่วนด้านการมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมประเมินผล “ไม่มีความสัมพันธ์” กับประสบการณ์ในการนำเที่ยว

การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการใช้ประโยชน์ และด้านการประเมินผล “ไม่มีความสัมพันธ์” กับประสบการณ์การนำเที่ยวของเยาวชน

ตารางที่ 19 สหสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะของเยาวชน

ตัวแปรทดสอบ	ลักษณะบุคคล		การมีส่วนร่วม				การเห็นความสำคัญการมีส่วนร่วม				ความรู้		ทักษะก่อน (ไทย)			ทักษะหลัง (อังกฤษ)		
	อายุ	ประสบการณ์	มีเส้นทางเข้าร่วมแล้ว	มีส่วนร่วมตัดสินใจ	มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	มีส่วนร่วมประเมินผล	ทัศนคติต่อการวางแผน	ทัศนคติต่อการตัดสินใจ	ทัศนคติต่อการอภิปราย	ทัศนคติต่อการประเมินผล	ความรู้ก่อน	ความรู้หลัง	บุคลิกภาพ	การแนะนำ	การแก้ไข	บุคลิกให้ระบบ	ระบบใหม่	ตามแนวคณศู
ลักษณะส่วนบุคคล																		
อายุ	1	.195	-.347	-.127	.171	-.160	.377	.617*	.489	.362	.326	.330	.400	.373	.344	.295	.334	-.284
ประสบการณ์		1	.664**	.588*	.525	.126	-.051	-.079	-.210	-.082	-.073	-.266	.639*	.719**	.643*	.638*	.258	-.185
การมีส่วนร่วม																		
มีส่วนร่วมวางแผน			1	.528	.157	-.082	-.269	-.331	-.230	-.062	-.015	-.086	.374	.432	.499	.495	.173	.119
มีส่วนร่วมตัดสินใจ				1	.346	.149	-.156	-.130	-.215	-.097	-.367	-.326	.336	.429	.326	.305	-.037	-.150
มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์					1	.725**	-.242	-.298	-.306	-.040	-.395	-.441	.386	.391	.160	.208	.186	-.057
มีส่วนร่วมประเมินผล						1	-.158	-.639*	-.432	-.193	-.340	-.334	.070	.012	-.187	-.159	.223	.040
การเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วม																		
ด้านการวางแผน							1	.399	.586*	.663**	.200	.248	.296	.382	.357	.130	.170	-.313
ด้านการตัดสินใจ								1	.622*	.522	.429	.269	.046	.079	.163	.112	-.298	-.428
ด้านการใช้ประโยชน์									1	.655*	.624*	.686**	.294	.267	.377	.151	.323	-.071
ด้านการประเมินผล										1	.364	.407	.416	.362	.431	.294	.086	-.470

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ตัวแปรทดสอบ	ลักษณะบุคคล		การมีส่วนร่วม		การเห็นความสำคัญการมีส่วนร่วม				ความรู้		ทักษะก่อน (ไทย)			ทักษะหลัง (อังกฤษ)		
	อายุ	ประสบการณ์ มีส่วนร่วมวางแผน	มีส่วนร่วมตัดสินใจ	มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์	มีส่วนร่วมประเมินผล	ทัศนคติต่อการวางแผน	ทัศนคติต่อการตัดสินใจ	ทัศนคติต่อการประเมินผล	ความรู้ก่อน	ความรู้หลัง	พฤติกรรมการ	การแนะนำ	การให้รับ	พฤติกรรม	บริการให้	ความหมาย
<u>ความรู้ด้านการนำเที่ยว</u>																
ความรู้ก่อน								1	.767**	.147	-.033	.206	.111	.306	-.111	
ความรู้หลัง									1	.129	.028	.267	.106	.436	-.058	
<u>ทักษะด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยก่อนการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ</u>																
บุคลิกภาพ											1	.918**	.898**	.877**	.671**	-.362
การแนะนำ												1	.934**	.856**	.531	-.364
การนำเที่ยว													1	.930**	.566*	-.361
การให้ข้อมูล														1	.498	-.427
<u>ทักษะด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษหลังการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ</u>																
การให้บริการ															1	.195
การสื่อความหมาย																1

หมายเหตุ:

*ทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

**ทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01

สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้ด้านการนำเที่ยว

อายุ อายุของเยาวชน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ประสบการณ์ ประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวของเยาวชนพบว่า “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับทักษะด้านการนำเที่ยว

อายุ อายุของเยาวชน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับทักษะการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในทุกประเด็น ได้แก่ บุคลิกภาพ การแนะนำ การนำเที่ยว และการให้ข้อมูล ส่วนทักษะการนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ การให้บริการ และการสื่อความหมาย

ประสบการณ์ ประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวของเยาวชนพบว่า “มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 คือด้านการแนะนำตัว ($r = 0.719$) ส่วนทักษะด้านการนำเที่ยว บุคลิกภาพ และการให้ข้อมูล มีความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($r = 0.643, 0.639$ และ 0.638) ตามลำดับ ซึ่งความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า หากมีประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวมาก จะมีระดับทักษะทั้งในด้าน บุคลิกภาพ การแนะนำ การนำเที่ยว และการให้ข้อมูล โดยใช้ภาษาไทยสูงขึ้น

ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาพบว่า “ไม่มีความสัมพันธ์” กับประสบการณ์ในการนำเที่ยว

สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม

มีส่วนร่วมวางแผน พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในทุกประเด็น

มีส่วนร่วมตัดสินใจ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในทุกประเด็น

มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในทุกประเด็น

มีส่วนร่วมประเมินผล พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการท่องเที่ยว “มีความสัมพันธ์” กับทัศนคติต่อการให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ($r = -0.639$) อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หาก

ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนมีมาก การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการตัดสินใจจะมีน้อย ส่วนทัศนคติต่อการให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ ประกอบไปด้วย ด้านการวางแผน ด้านการใช้ประโยชน์ และด้านการประเมินผล “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว

สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับระดับความรู้

มีส่วนร่วมวางแผน พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

มีส่วนร่วมตัดสินใจ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการร่วมใช้ผลประโยชน์ “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

มีส่วนร่วมประเมินผล พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับทักษะการนำเที่ยว

มีส่วนร่วมวางแผน พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

มีส่วนร่วมตัดสินใจ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

มีส่วนร่วมประเมินผล พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

สหสัมพันธ์ระหว่างการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยว

ทัศนคติต่อการวางแผน การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ทัศนคติต่อการตัดสินใจ การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจเพื่อการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์ การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว “มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ($r = 0.624$ และ 0.686)

ทัศนคติต่อการประเมินผล การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลจากการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

สหสัมพันธ์ระหว่างการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อทักษะการนำเที่ยว

ทัศนคติต่อการวางแผน การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ทัศนคติต่อการตัดสินใจ การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจเพื่อการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์ การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ทัศนคติต่อการประเมินผล การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลจากการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” กับระดับทักษะด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

สหสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้กับระดับทักษะการนำเที่ยว

ความรู้ก่อน ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ “มีความสัมพันธ์” กับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.767$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า หากมีระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนามาก ความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆก็จะมากด้วย

ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ “ไม่มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ความรู้หลัง ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา “ไม่มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

สหสัมพันธ์ระหว่างระดับทักษะนำเที่ยวก่อนกับหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

บุคลิกภาพ บุคลิกภาพการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย พบว่า “มีความสัมพันธ์” กับการใช้ภาษาไทยในการแนะนำตัว การนำเที่ยว และการให้ข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 ($r = 0.918, 0.898, 0.877$) ตามลำดับ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก แสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพที่ดีก็จะมีทักษะในด้านการแนะนำตัว การนำเที่ยว และการให้ข้อมูลที่ดียิ่งด้วย

ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ในด้านการให้บริการ พบว่า “มีความสัมพันธ์” กับบุคลิกภาพในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ($r = 0.671$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า หากมีบุคลิกภาพการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยที่ดีก็จะมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ที่ดียิ่งด้วย ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ในการสื่อความหมาย “ไม่มีความสัมพันธ์” กับบุคลิกภาพในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

การแนะนำ ทักษะการใช้ภาษาไทยในการแนะนำตัวก่อนเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า “มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเที่ยวและการให้ข้อมูล ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.934$ และ 0.856) ตามลำดับ มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยในการแนะนำตัวที่ดี ก็จะมีทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ดียิ่งด้วย

ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ทั้งในด้านการให้บริการ และการสื่อความหมาย “ไม่มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยในการแนะนำตัวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

การนำเที่ยว ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการนำเที่ยว “มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยในการให้ข้อมูลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ณ ระดับ

นัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.930$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเที่ยวที่ดี ก็จะมีทักษะการใช้ภาษาไทยในการให้ข้อมูลที่ดียิ่งด้วย

ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพบว่า “มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($r = 0.566$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวที่ดีก็จะมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้บริการที่ดีด้วย ส่วนการสื่อความหมาย “ไม่มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

การให้ข้อมูล ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการให้ข้อมูลนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆพบว่า “ไม่มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะ ทั้งในด้านการให้บริการและการสื่อความหมาย

สหสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ผลการศึกษาในตารางที่ 20 ศึกษาสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้

การมีส่วนร่วม พบว่าการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวและการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว “ไม่มีความสัมพันธ์” ($r = -0.42$) ทางสถิติ

ตารางที่ 20 สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ตัวแปรทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	r	Sig.
การมีส่วนร่วม & การเห็นความสำคัญด้านการมีส่วนร่วม	14	-1.88	0.39	-0.42	0.132
ความรู้ก่อน & ความรู้หลัง	14	-12.64	1.28	0.77*	0.001
ทักษะ (ไทย) ก่อน & ทักษะ (อังกฤษ) หลัง	14	-0.13	0.92	-0.06	0.837

หมายเหตุ: *ทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความรู้ด้านการนำเที่ยว พบว่า ความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา “มีความสัมพันธ์” ระดับปานกลาง ($r = 0.77$) ณ ระดับนัยทางสถิติ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ระดับความรู้ที่ดีด้านการนำเที่ยวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการ

พัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ก็จะมีความรู้ด้านการนำเที่ยวที่ดีหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาด้วย

ทักษะด้านการนำเที่ยว พบว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ “ไม่มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาและพัฒนาศักยภาพการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) การศึกษาและพัฒนา ยุวชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว 2) การศึกษาและพัฒนา ระบบสื่อ ความหมายแบบ 2 ภาษาเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม และ 3) การศึกษาและพัฒนา หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผล การศึกษาที่ตอบตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน
2. ศักยภาพยุวชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว
3. หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว
4. ผลการพัฒนาศักยภาพยุวชนนำเที่ยวและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

กระบวนการศึกษาชุมชน

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้ศึกษาถึงปัญหาด้านการให้บริการท่องเที่ยวที่ เกิดขึ้นทั้งในอดีต ที่พบในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การประเมินสถานการณ์ต่างๆ ด้าน การท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับชุมชน โดยผลจากการพูดคุยกลุ่มทำ ให้ทราบถึงปัญหาจากการรับรู้ของชุมชนดังนี้

ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในอดีต การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สิ่งที่เห็นเชิงประจักษ์ตามทัศนะของชุมชนคือ การได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น ขยะที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเลยแม้แต่หยดเดียว สาเหตุสำคัญ เนื่องมาจาก ขาดการรับรู้และความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวหลังจากการเกิดการท่องเที่ยวขึ้นใน พื้นที่ จึงทำให้ชุมชนตั้งรับไม่ทัน

ปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่พบในปัจจุบัน กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขาดความรู้และทักษะ ในการใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้สูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว เนื่องจาก นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นชาวต่างชาติ

ปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ชุมชนมีมุมมองด้านปัญหาในอนาคต ในด้านการสูญเสียพื้นที่ทำกินซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเกิดการขายเปลี่ยนมือไปค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้มีราคาสูง อีกทั้งความเสี่ยงด้านค่ามัธยการเรียนของเยาวชน ที่นับวันเยาวชนในพื้นที่เริ่มทิ้งถิ่นฐานของตนเอง มีแนวโน้มที่จะทิ้งไร้ สวน นา ที่บรรพบุรุษสร้างไว้ แล้วย้ายไปทำงานกินเงินเดือนอยู่ในเมืองแทน ดังนั้น ชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักให้กับเยาวชนในพื้นที่ ด้วยการให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ อันจะทำให้เยาวชนเห็นความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง มองเห็นโอกาสในการสร้างอาชีพในชุมชนตนเอง ไม่ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือน

เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า แกนนำชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ ฐู๋ เข้าใจและเห็นความสำคัญในการหาบุคลากร สร้างการรับรู้และความตระหนักให้เยาวชนเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น และสมบัติในที่ดินทำกินที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้ อย่างไม่คิดจะละทิ้งและขายให้กับนายทุนในอนาคต ซึ่งแนวคิดในการพัฒนานี้สอดคล้องกับแนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จะช่วยสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้กับคนในท้องถิ่น ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวในบ้านตนเองให้กับผู้มาเยือน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และยังช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของก่อให้เกิดการหวงแหนพื้นที่ของตนเอง (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ออนไลน์) แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีความรู้สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การวางแผนพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม

เบื้องหลังศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของตัวแทนชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเยาวชน ประสบการณ์ในการนำเที่ยว ระดับการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงระดับความรู้ด้านการให้บริการและการสื่อความหมายเพื่อการนำเที่ยว โดยมีเป้าหมายเพื่อทราบถึงศักยภาพของตัวแทนชุมชนในปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบรูปแบบการพัฒนาศักยภาพตัวแทนที่เหมาะสม ผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของเยาวชน การคัดเลือกเยาวชนได้มาจากการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านโรงเรียนในชุมชน ทำให้ได้เยาวชนด้วยความสมัครใจ จำนวนทั้งสิ้น 14 ราย เป็นตัวแทนจากบ้านเมืองกีดจำนวน 6 ราย และบ้านแม่ตะมานจำนวน 8 ราย ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.14) เป็นเพศชาย ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 42.86) เป็นเพศหญิง กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 (ร้อยละ 35.71) มีอายุสูงสุด 18 ปี อายุต่ำสุด 13 ปี มีค่าเฉลี่ย 14.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.50 ซึ่งส่วนมากอายุน้อยกว่า 16 ปี (ร้อยละ 85.71) หากพิจารณาแยกตามชุมชน 2 ชุมชน สามารถอภิปรายผลดังนี้

บ้านเมืองกีด มีอายุสูงสุด 16 ปี และต่ำสุด 13 ปี ค่าเฉลี่ย 14.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 ทั้งหมดอายุน้อยกว่า 16 ปี (ร้อยละ 100) กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ร้อยละ 50.00)

บ้านแม่ตะมาน มีอายุสูงสุด 18 ปี และต่ำสุด 13 ปี ค่าเฉลี่ย 14.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 เยาวชนส่วนมากอายุน้อยกว่า 16 ปี (ร้อยละ 75.00) กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ร้อยละ 50.00)

ประสบการณ์นำเที่ยวในชุมชน พบว่า ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ไม่เคยมีประสบการณ์นำเที่ยว รองลงมาเคยนำเที่ยวฐานเรียนรู้ของโรงเรียนและรอบชุมชน (ร้อยละ 42.86 และ 7.14) ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวมาแล้วประมาณ 1 ปีเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.71) และพบว่า ประสบปัญหา ฟังได้ พูดไม่ได้ และพูดไม่ได้ ไม่เข้าใจ (ร้อยละ 57.14 และ 42.86) หากพิจารณาแยกตามชุมชน 2 ชุมชน สามารถอภิปรายผลดังนี้

บ้านเมืองกีด พบว่าเยาวชนทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีประสบการณ์ในการนำเที่ยวในฐานเรียนรู้ของโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.33) ใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวมาแล้ว 1 ปี ซึ่งประสบปัญหาฟังได้ พูดไม่ได้ และพูดไม่ได้ ไม่เข้าใจ (ร้อยละ 50.00)

บ้านแม่ตะมาน พบว่าส่วนใหญ่ (87.50) ไม่เคยมีประสบการณ์ในการนำเที่ยวในชุมชน

การมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว ระดับการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการให้บริการการท่องเที่ยว การร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในรอบ 1 ปี พบว่า เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วมเลย (ค่าเฉลี่ย 1.56) โดยการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.95) ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับ “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 1.59, 1.46 และ 1.24) ตามลำดับ

บ้านเมืองกีด ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.78) โดยการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 2.25 และ 2.04) ส่วนที่เหลือคือ การร่วมลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับ “ไม่เคย” มีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 1.56 และ 1.27) ตามลำดับ

บ้านแม่ตะมาน ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า เยาวชน “ไม่เคย” มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 1.39) ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 1.72, 1.39, 1.25 และ 1.22) ตามลำดับ

ความรู้ด้านการบริการท่องเที่ยวก่อนการพัฒนาศักยภาพ การศึกษาความรู้ของเยาวชนก่อนการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบความรู้แบบอัตนัย เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว และองค์ประกอบหลักของการนำเที่ยว โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 25 คะแนน ผลการทดสอบพบว่า ภาพรวมทดสอบความรู้ “ไม่ผ่าน” (ร้อยละ 100) ซึ่งหากพิจารณารายประเด็นพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) ทดสอบ “ไม่ผ่าน” ในความรู้ด้าน 1) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และ 2) องค์ประกอบหลักของการนำเที่ยวในชุมชน ประเด็นที่สอบผ่านพบว่า เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.86) ทดสอบ “ผ่าน” ในความรู้ด้าน 1) เจ้าของบ้านที่ดี 2) บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว 3) ขั้นตอนการนำเที่ยว และ 4) บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว (ร้อยละ 35.71 และ 7.14) ตามลำดับ

บ้านเมืองกีด ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีความรู้ในระดับ “น้อย” ทั้งเพศเพศหญิงและเพศชาย มีความรู้ในระดับ “น้อย” (ร้อยละ 100 และ 50.00) ตามลำดับ

บ้านแม่ตะมาน ผลการศึกษารวมพบว่า เยาวชนส่วนมาก มีความรู้ในระดับ “น้อย” (ร้อยละ 75.00) ทั้งเพศเพศหญิงและเพศชาย มีความรู้ในระดับ “น้อย” (ร้อยละ 83.33 และ 50.00) ตามลำดับ

กระบวนการพัฒนาชุมชนด้านการให้บริการท่องเที่ยวและการสื่อความหมาย

หลักสูตรพัฒนาศักยภาพการให้บริการท่องเที่ยว

กระบวนการพัฒนาศักยภาพได้พิจารณาผลการศึกษาเบื้องต้นหลังชุมชนในด้านประสบการณ์ด้านการนำเที่ยว การมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน และความรู้เกี่ยวกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำมาออกแบบชุดความรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และร่วมคิด โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. **การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ** ได้กำหนดหัวข้อความรู้จากการทดสอบความรู้เบื้องต้นในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เนื้อหาจึงประกอบไปด้วย 1) บทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว 2) ขั้นตอนการนำเที่ยวและการดูแลนักท่องเที่ยว และ 3) การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้เวลาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

หัวข้อ 1 บทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับบทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว ใช้เวลาในการบรรยายความรู้ $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 2 ชุดความรู้หลัก ได้แก่ 1) การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1.1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิถี

ทัศน์ ชมก่อนการบรรยายเนื้อหาความรู้ ซึ่งเป็นวิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กไทยที่แสดงถึงความมี
 'โมตรีจิตในการดูแลนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อประโยชน์ในการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้าสู่ชุดความรู้ด้าน
 การเป็นเจ้าของที่ดี เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในสิ่งที่สังเกตเห็นในหลายประเด็น ทำให้
 สามารถสรุปได้ว่าเยาวชนรู้ เข้าใจและมองเห็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว 1.2) การ
 บรรยายหลักความรู้ เป็นความรู้เกี่ยวกับความหมาย คุณลักษณะของการเป็นเจ้าของที่ดี องค์ประกอบ
 ของการเป็นเจ้าของที่ดี และบทบาทในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยใช้ Power Point Presentation
 ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาพอสมควรและมีภาพประกอบเพื่อช่วยทำให้เข้าใจมากขึ้น พร้อมยกตัวอย่าง
 ประกอบ 2) **บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว** มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 2.1) **การบรรยายหลัก
 ความรู้** เป็นความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอก คุณสมบัติของผู้นำเที่ยว และสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติ
 และไม่พึงปฏิบัติ โดยใช้ Power Point Presentation ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาพอสมควรและมี
 ภาพประกอบเพื่อช่วยทำให้เข้าใจมากขึ้น พร้อมยกตัวอย่างประกอบ 2.2) **กระตุ้นการเรียนรู้โดยให้
 แสดงบทบาทสมมติ** กำหนดให้เยาวชนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งให้แสดงละครบทบาท
 สมมติเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว โดยให้แสดงบทบาทในด้านไม่ดี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งให้แสดง
 แต่ในด้านที่ดีเท่านั้น สังเกตพบว่า เยาวชนสามารถระดมความคิดและสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่
 ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

หัวข้อ 2 ขั้นตอนการนำเที่ยวและการดูแลนักท่องเที่ยว เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับ
 บทบาทและบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว ใช้เวลาในการบรรยายความรู้ 3 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 2
 ชุดความรู้หลัก ได้แก่ 1) **ขั้นตอนการนำเที่ยว** มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1.1) **กระตุ้นการ
 เรียนรู้ด้วยการระดมสมองก่อนการบรรยาย** กำหนดให้เยาวชนร่วมกันคิดว่า “หากเราจะนำเที่ยว
 จะต้องเตรียมตัวและมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง” ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้สามารถดึงความสนใจของเยาวชนเข้า
 สู่บทเรียนได้ โดยพบว่ากิจกรรมการระดมสมองก่อนการบรรยายเนื้อหา มีส่วนช่วยกระตุ้นความ
 สนใจและติดตามเนื้อหาในบทเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเยาวชนพยายามเชื่อมโยงสิ่งของหรือของ
 มีค่าที่ได้ร่วมกันคิดในตอนต้นว่าหากจะท่องเที่ยวจะนำอะไรติดตัวไปบ้าง โดยในทางกลับกันหาก
 เยาวชนต้องเป็นผู้ดูแลนักท่องเที่ยว สิ่งที่ต้องดูแลก็คือความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่
 นำติดตัวมานั่นเอง 1.2) **การบรรยายหลักความรู้** ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนอย่างง่ายในการนำเที่ยว
 ประกอบไปด้วย การต้อนรับ การนำเที่ยว และการส่งแขกโดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้
 ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาสั้นกระชับเพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าใจขั้นตอนหลักๆ ของการนำเที่ยวได้ 2)
การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 2.1) **การกระตุ้นการ
 เรียนรู้ด้วยการวาดภาพรูปร่างคน** กำหนดให้เยาวชนจับกลุ่ม 2 – 3 คน โดยให้วาดภาพรูปร่างของ
 เพื่อน (ให้เห็นส่วนต่างๆ ของร่างกายให้มากที่สุด) ลงในกระดาษรูปฟ จากนั้นให้ระบุว่า “ส่วนต่างๆ

ของร่างกายอาจเกิดการปวดเจ็บหรือเจ็บปวดในขณะที่มาท่องเที่ยวได้อย่างไรบ้าง” ซึ่งจากการสังเกตพบว่า เยาวชนสามารถฝึกคิดวิเคราะห์ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว จนทำให้นักท่องเที่ยวอาจบาดเจ็บตามส่วนต่างๆ ของร่างกายในจุดต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น 2.2) การบรรยายหลักความรู้ เป็นความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอก คุณสมบัติของผู้นำเที่ยว และสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติ โดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาสำคัญและมีภาพประกอบเล็กน้อย พร้อมพูดคุยตัวอย่างประกอบ

หัวข้อ 3 การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย ใช้เวลาในการบรรยายความรู้ $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง กระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ 1) **กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยแสดงไหวพริบในการพูดชวนเชื่อ** กำหนดให้เยาวชนเตรียมตัวออกมาหน้าห้องเป็นรายบุคคล เพื่อเสนอขายสินค้าอะไรก็ได้ (หรือสิ่งของต่างๆ ที่มีอยู่ในมือ) เพื่อให้ลูกค้าสนใจสินค้า และอยากซื้อสินค้าให้ได้ โดยมีทีมวิทยากรเป็นผู้ตัดสินใจ หลังจากการกิจกรรมนี้ ทีมวิทยากรได้กำหนดให้เยาวชนสรุปผลว่าตนเองทำได้ดีหรือไม่ หากทำได้ไม่ดีเป็นเพราะเหตุใด และหากจะทำให้ดีต้องเตรียมตัวอย่างไรบ้าง ซึ่งผลการระดมความคิดทำให้ทราบได้ว่า เยาวชนเห็นความสำคัญในการศึกษาหาข้อมูล เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ไม่รู้ข้อมูลของสิ่งของต่างๆ จึงทำให้พูดไม่ได้ ขายเป็น นำเสนอไม่โดนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมนี้ สามารถทำให้เยาวชนเห็นความสำคัญของข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบรรยายชุดความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวต่อไป 2) **การบรรยายหลักความรู้** เป็นความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบในการสื่อความหมายอย่างง่าย โดยใช้ Power Point Presentation ซึ่งได้ออกแบบสื่อให้มีเนื้อหาสั้นกระชับเพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าใจขั้นตอนหลักๆ พร้อมตัวอย่างประกอบในการสื่อความหมายธรรมชาติ และการสื่อความหมายวัฒนธรรม

การทดสอบทักษะการพูดเพื่อการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย การทดสอบทักษะนี้มุ่งหวังให้วิทยากรได้ให้ข้อเสนอแนะกับเยาวชน เพื่อสะท้อนให้เยาวชนทราบถึงข้อบกพร่องและแนวทางในการปรับปรุงตนเองต่อไป เสมือนเป็นการบ้านที่เยาวชนจะต้องนำกลับไปทำ/พัฒนา กำหนดให้เยาวชนนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองรู้จัก โดยให้เวลาในการนำเสนอคนละ 10 นาที โดยมีวิทยากรให้คะแนนจำนวน 3 ท่าน หลังจากให้คะแนนวิทยากรได้ให้ข้อเสนอแนะ ชมเชย และให้กำลังใจเป็นรายบุคคล เพื่อให้เวลาเยาวชนหลังจากนี้ กลับไปพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง แล้วกลับมาพบกันใหม่ในคราวถัดไป (ให้เวลาฝึกฝนและค้นคว้าข้อมูลประมาณ 2 สัปดาห์) โดยผลการทดสอบทักษะเกี่ยวกับด้านบุคลิกภาพ การแนะนำตัว การนำเที่ยว การให้ข้อมูล ภาพรวมพบว่า มีทักษะการนำเที่ยวอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.86) โดยเยาวชน มีทักษะการแนะนำตนเอง ทักษะการให้ข้อมูลและ

ทักษะการนำเสนออยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ร้อยละ 42.86 และ 35.71) ส่วนบุคลิกภาพอยู่ในระดับ “ดี” (ร้อยละ 42.86, ค่าเฉลี่ย 3.74)

หลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านภาษาและระบบสื่อความหมาย

กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา (ไทย-อังกฤษ) แบบมีส่วนร่วม กิจกรรมนี้มีเครือข่ายผู้ให้การสนับสนุนกิจกรรมประกอบไปด้วย 1) ผู้รู้ในชุมชน มีบทบาทในการสนับสนุนในด้านการถ่ายทอดความรู้ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชพรรณท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี พงศ์พิศ (2548) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบทบาทนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชน จะเป็นผู้ที่เชื่อมประสานให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Facilitator) คือ การไปสร้างการเรียนรู้ให้ชุมชนมีความรู้ในสิ่งอยากทำ และยังเป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Catalyst) ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เรียกว่า “นวัตกรรม” (Innovation) นั่นก็คือ ถ่ายทอดภูมิรู้เกี่ยวกับทรัพยากรของชุมชน ทำให้สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวได้ 2) ตัวแทนกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานและเป็นภาคีเครือข่ายท้องถิ่น ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเติมเต็มข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวให้กับเยาวชน 3) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมสังเกตการณ์และสนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมบางส่วน อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่องเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยให้การสนับสนุนร่วมกับโรงเรียนบ้านเมือกีด ซึ่งปัจจุบันผู้อำนวยการโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ประกอบการในพื้นที่ที่จะส่งนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาให้อย่างต่อเนื่อง มุ่งหวังให้เยาวชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยวโดยไม่ทิ้งถิ่นฐานหรือขายที่ดินของตนเอง

เนื้อหาในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาระบบสื่อความหมาย 2 ภาษา (ไทย-อังกฤษ) แบบมีส่วนร่วม (ใช้เวลา 5 วัน) ซึ่งมีขั้นตอนหลักๆ คือ 1) ระดมสมองเกี่ยวกับแหล่ง/ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ใช้เวลา $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง 2) แบ่งภาระรับผิดชอบเพื่อร่วมกันค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรนั้นๆ ด้วยการวาดภาพและสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งทุติยภูมิ ใช้เวลา $4\frac{1}{2}$ ชั่วโมง 3) สำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้รู้ในชุมชน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง 4) นำเสนอหน้าห้อง เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ข้อมูลร่วมกัน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง 5) ร่วมกันกำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในภาพ ตามความจำเป็นต้องการในการบอกเล่าเรื่องราว ใช้เวลา 3 ชั่วโมง 6) กิจกรรมแข่งขันเป็นทีมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ในภาพวาด ใช้เวลา 3 ชั่วโมง 7) การฝึกทักษะการพูดเพื่อการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ (ร่างคู่มือการสื่อความหมาย 1 ภาษา) ใช้เวลา 3 ชั่วโมง และ 8) การทดสอบทักษะการให้บริการท่องเที่ยว

ผ่านกิจกรรมทัวรต์ทดลอง ใช้เวลา 6 ชั่วโมง โดยใช้นักท่องเที่ยวนักอาสาสมัครทั้งไทยและต่างชาติ จำนวน 5 ราย ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เน้น กระบวนการเป็นส่วนใหญ่ซึ่งส่งผลต่อ พัฒนาการของทักษะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งวิธีศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรของ ชม พันธุ์ ฤกษ์จร ฌ อยุธา (2540) ที่กล่าวถึง คุณลักษณะของหลักสูตรที่ออกแบบตามสิ่งที่ผู้จัดทำ หลักสูตรต้องการเน้น หากหลักสูตรเน้นทักษะกระบวนการ (Process Skills) นั้นหมายถึง การเน้นใน เรื่องกระบวนการเรียนรู้และการสร้างทักษะของผู้เรียนรู้ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการจะ พัฒนา

ผลการเปลี่ยนแปลงหลังการพัฒนาศักยภาพชุมชน

หลังจากกระบวนการพัฒนาความรู้และทักษะของชุมชนนำเที่ยวแล้ว ผู้วิจัยได้วัดผลหลังการ เข้าร่วมกิจกรรม โดยวัดระดับความรู้ใช้แบบทดสอบความรู้ และวัดทักษะโดยใช้กิจกรรมทัวรต์ทดลอง ที่มีอาสาสมัครนักท่องเที่ยวที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เป็นอย่างดีเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อทำให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการ ท่องเที่ยวในชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ความรู้ด้านการให้บริการท่องเที่ยวหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้าน ต่างๆ ประเด็นความรู้ประกอบไปด้วย หลักการเป็นเจ้าบ้านที่ดี บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว และองค์ประกอบหลัก ของการนำเที่ยวในชุมชน ซึ่งภาพรวมพบว่า เยาวชนจากบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานทั้งหมด (ร้อยละ 100) ผ่านการทดสอบความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา โดยเยาวชนในบ้านเมืองกีดและ แม่ตะมานมีความรู้ในระดับ “มาก” (ร้อยละ 83.33 และ 62.50)

หากจำแนกตามเพศพบว่า เพศชายทั้งบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานทั้งหมด มีความรู้ใน ระดับ “มาก” (ร้อยละ 100) ส่วนเพศหญิงมีความรู้ในระดับ “มาก” และ “ดีเยี่ยม” ในสัดส่วนเท่าๆ กัน (ร้อยละ 50.00)

ทักษะด้านการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษหลังการพัฒนาความรู้และทักษะด้าน ต่างๆ ผลการศึกษาด้านการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยว ซึ่งเป็นกิจกรรม ทดสอบทักษะ โดยใช้ทัวรต์ทดลอง ประเมินโดยอาสาสมัครนักท่องเที่ยวจำนวน 6 ราย ที่สามารถใช้ ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี โดยให้คะแนนเยาวชนนำเที่ยวในลักษณะทีม คือ ทีม บ้านเมืองกีด และทีมบ้านแม่ตะมาน โดยเยาวชนแต่ละคนได้แบ่งหน้าที่กันสื่อความหมายในจุดที่ ตนเองถนัด ผลในภาพรวมพบว่า เยาวชนมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวในระดับ “ดี”

(ค่าเฉลี่ย 3.98) โดยด้านการให้บริการพบว่า เยาวชนมีทักษะในการต้อนรับและการส่งแขกอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.44 และ 4.00) ส่วนด้านทักษะการสื่อความหมายมีอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ การให้ข้อมูลเฉพาะ และด้านเทคนิคในการสื่อความหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.75 และ 3.72)

ด้านการให้บริการ

การต้อนรับ ภาพรวมพบว่า บ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมานมีทักษะในการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในระดับ “ดีเยี่ยม” (ค่าเฉลี่ย 4.56 และ 4.33) ตามลำดับ

การส่งแขกและการอำลา ภาพรวมพบว่า ระดับทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งบ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมาน (ค่าเฉลี่ย 4.00)

ด้านการสื่อความหมาย

การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว ระดับทักษะการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งบ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมาน (3.78 และ 3.72)

เทคนิคการนำท่องเที่ยว ระดับทักษะของเทคนิคการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งบ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมาน (4.00 และ 3.44)

เยาวชนบ้านเมืองกืดมีทักษะอยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” สามารถใช้ท่าทางประกอบการพูดได้ และสามารถใช้ภาษาได้/ใช้คู่มือช่วยในการสื่อสารได้เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.83 และ 4.50)

เยาวชนบ้านแม่ตะมานมีทักษะอยู่ในระดับ “ดี” สามารถใช้ท่าทางประกอบการพูดได้ และสามารถใช้ภาษาได้/ใช้คู่มือช่วยในการสื่อสารได้เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.67)

ระดับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยว ภาพรวมพบว่า หลังจากเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.38) โดยเยาวชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.04) เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ในทุกด้าน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เยาวชนบ้านแม่ตะมานเห็นความสำคัญในระดับ “มาก” ในทุกประเด็นด้านการตัดสินใจ ยกเว้นในประเด็นเกี่ยวกับ 1) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการบริการท่องเที่ยว 2) ร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว และ 3) ร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ที่เยาวชนบ้านเมืองกืดให้ความสำคัญในระดับ “ปานกลาง”

การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ เยาวชนทั้งบ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมานเห็นความสำคัญในระดับ “มาก” เหมือนกัน ได้แก่ 1) การร่วมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อ

การท่องเที่ยว 2) เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว 3) การติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ชาวชนบ้านแม่ตะมานและเมืองกืดเห็นความสำคัญเกี่ยวกับ การได้ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กองทุนสำหรับพัฒนาหมู่บ้าน ในระดับ “มาก” เท่ากัน

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชาวชนทั้งบ้านเมืองกืดและบ้านแม่ตะมานเห็นความสำคัญเกี่ยวกับ 1) การร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยว และ 2) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน ในระดับ “มาก” เท่ากัน

จากผลการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพข้างต้น จะเห็นว่า ชุมชนได้รับการพัฒนาทั้งในด้านความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อให้บริการการท่องเที่ยว และยังส่งผลให้เกิดความตระหนักต่อการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสัญญาณสำคัญที่บ่งบอกถึงความมีศักยภาพของชุมชนและความพร้อมในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นตน ดังที่ ดร.ชนิ เอ็มพันธ์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะและความรู้ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นก่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากรดังกล่าวด้วยตนเอง และสามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ผลผลิตจากกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน

คู่มือสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา จากกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม ทำให้ได้ผลผลิตจากกิจกรรมคือ คู่มือสื่อความหมายทรัพยากรท่องเที่ยวฉบับชุมชน ซึ่งได้รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวใน 2 ชุมชน ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ในการนำเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เป็นต่างชาติในเบื้องต้น ซึ่งเนื้อหาและคำศัพท์ในคู่มือนี้ มาจากการบอกเล่าเป็นภาษาไทยของชาวชนที่ได้สัมภาษณ์ผู้ใหญ่และได้สรุปเป็นคำพูดที่จะใช้ในการบอกเล่าเรื่องราวอย่างสั้นกระชับ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะใช้เป็นคู่มือในการนำเที่ยวเบื้องต้น สำหรับมือใหม่หัดใช้ภาษาอังกฤษ โดยคู่มือฉบับนี้ พัฒนาเนื้อหาขึ้นตามทักษะของชาวชน ที่ได้รวบรวมและเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จนกระทั่งสรุปใจความสำคัญเป็นประโยคสั้นๆ โดยเน้นเฉพาะเนื้อหาสาระสำคัญของแต่ละจุดท่องเที่ยวเท่านั้น และจะต้องมีการพัฒนาให้สมบูรณ์มากขึ้นเรื่อยๆ ตามความต้องการของชุมชนแต่จะต้องถูกนำไปใช้ในเวลาหนึ่งเพื่อให้ผู้ใช้คู่มือสามารถช่วยเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปได้ต่อไป

ทัศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการบริการท่องเที่ยว เป็นการวัดทัศนคติของผู้เข้าร่วมรับการพัฒนาศักยภาพตามหลักสูตรที่ออกแบบไว้ ได้แก่ เยาวชนบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน ผลการศึกษาภาพรวมพบว่า เยาวชนมีทัศนคติต่อหลักสูตรใช้พัฒนาศักยภาพว่ามีความเป็นประโยชน์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.83) ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่

ด้านเนื้อหา ประกอบไปด้วย 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยวและบุคลิกภาพ 2) ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 3) ให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย 4) จัดทำคำศัพท์จากภาพกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีและกิจกรรมเสริมสร้างการจดจำ 5) พัฒนาประโยชน์ตัวอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละภาพพร้อมคำอ่าน 6) การฝึกอ่านและพูดก่อนการทดสอบรับนักท่องเที่ยวจริง 7) การทดสอบทักษะเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาต่อไป 8) ระดมสมองเพื่อค้นหาทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการวาดภาพ และ 9) ทดสอบความรู้ก่อนเริ่มกิจกรรม

ด้านความตรงประเด็นและครอบคลุม ประกอบไปด้วย 1) เนื้อหามีความสำคัญและสามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2) เนื้อหาตรงและเหมาะสมสำหรับการนำเที่ยวในชุมชน 3) เนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนสำหรับการนำเที่ยว และ 4) เนื้อหาจะช่วยทำให้ท่านได้รับความรู้อย่างมากในการใช้ภาษาเพื่อการนำเที่ยว

ทัศนคติต่อประโยชน์ของกลุ่มสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา เป็นการสำรวจทัศนคติในด้านของผู้ให้บริการท่องเที่ยว (Supply Side) ใช้กลุ่มเป้าหมายทดลองที่มีการให้บริการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย ชุมชนบ้านโป่ง บ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น ที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 ราย ซึ่งภาพรวมพบว่า ทัศนคติต่อประโยชน์ของกลุ่มสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.82) ทั้ง 3 ประเด็นคือ

รูปภาพ ประกอบไปด้วย 1) รูปภาพช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น 2) ศัพท์ภาษาอังกฤษจะช่วยให้นักท่องเที่ยวอ่านเสริมได้หากเราออกเสียงไม่ชัด/ไม่ถูก และ 3) คำอธิบายประกอบภาพมีความกระชับได้ใจความ ไม่ยากเกินที่จะฝึกพูด ซึ่งสอดคล้องกับ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2542) กล่าวว่า คู่มือเป็นหนังสือเล่มเล็กที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีรายละเอียดที่ง่ายต่อการรับรู้เข้าใจ และมักมีภาพประกอบด้วยเสมอ

คำอธิบายภาพและตัวอย่างประโยค ประกอบไปด้วย 1) คำอ่านภาษาไทยทำให้ง่ายในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ 2) คำอธิบายประกอบภาพเพียงพอต่อการสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวฟัง และ 3) คำอธิบายประกอบภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงในชุมชนของเรา

ส่งเสริมการท่องเที่ยวและศักยภาพชุมชน ประกอบไปด้วย 1) คู่มือจะช่วยให้เราสามารถฝึกให้จำได้และเก่งขึ้นได้ 2) เปิดโอกาสให้ท่านได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น และ 3)

ช่วยสร้างความรู้สึกรับประกันใจให้มากขึ้นในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.80) ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

ความแตกต่างของตัวแปร

ประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามชุมชน จากการทดสอบค่าความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะของเยาวชนระหว่างบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน ผลการทดสอบพบความแตกต่างระหว่าง 2 ชุมชนได้แก่ 1) ประสบการณ์การนำเที่ยวของเยาวชน (ค่าเฉลี่ย 1.72 และ 1.34) 2) การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.00 และ 0.25) 3) ทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 4.21 และ 3.31) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05

ประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะจำแนกตามเพศ จากการทดสอบค่าความแตกต่างของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะของเยาวชนเพศชายและเพศหญิงพบว่ามีความแตกต่างระหว่างชายหญิงคือ 1) ความรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 5.00 และ 7.00) และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมและพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 17.33 และ 19.88) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05

การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ผลการศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ พบว่า 1) การมีส่วนร่วมด้านให้บริการการท่องเที่ยวและการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 1.51 และ 3.38) 2) **ระดับความรู้**ด้านการนำเที่ยวพบว่า ความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 6.14 และ 18.79) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

สหสัมพันธ์ของตัวแปร

ลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วม ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ พบว่า 1) **อายุ**ของเยาวชน “มีความสัมพันธ์” กับ (1) การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($r = 0.617$) แสดงให้เห็นว่า หากมีอายุมาก จะมีทัศนคติต่อการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากด้วย 2) **ประสบการณ์**ด้านการนำเที่ยว “มีความสัมพันธ์” กับ (1) การมีส่วนร่วมวางแผน (2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05

($r = 0.588$) แสดงให้เห็นว่า หากมีประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวมาก ก็จะมีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนและการตัดสินใจมากด้วย

ลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้ด้านการนำเที่ยว อายุของเยาวชน “ไม่มีความสัมพันธ์” กับ 1) ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ 2) ประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวของเยาวชนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ

ลักษณะส่วนบุคคลกับทักษะด้านการนำเที่ยว ประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวของเยาวชนพบว่า “มีความสัมพันธ์” กับ 1) ระดับทักษะด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 ด้านการแนะนำตัว ($r = 0.719$) แสดงให้เห็นว่า หากมีประสบการณ์ด้านการนำเที่ยวมาก จะมีระดับทักษะทั้งในด้าน บุคลิกภาพ การแนะนำ การนำเที่ยว และการให้ข้อมูลโดยใช้ภาษาไทยมาก

การมีส่วนร่วมกับการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม การศึกษาพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการท่องเที่ยว “มีความสัมพันธ์” กับทัศนคติต่อการให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ($r = -0.639$) อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า หากระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของเยาวชนมีมาก การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการตัดสินใจจะมีน้อย

การมีส่วนร่วมกับระดับความรู้ การศึกษาพบว่าระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา “ไม่มีความสัมพันธ์” กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในทุกประเด็น ทั้งในด้านด้านการวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผล

การมีส่วนร่วมกับทักษะการนำเที่ยว การศึกษาพบว่าระดับทักษะด้านการนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา “ไม่มีความสัมพันธ์” กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในทุกประเด็น ทั้งในด้านด้านการวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผล

การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับระดับความรู้ด้านการนำเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา “มีความสัมพันธ์” กับ การเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมด้านการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ($r = 0.624$ และ 0.686) แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวมากจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวมาก

การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อทักษะการนำเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าระดับทักษะด้านการนำเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา “ไม่มีความสัมพันธ์” กับการเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการใช้ประโยชน์ และด้านการประเมินผลจากการท่องเที่ยว

ระดับความรู้กับระดับทักษะการนำเที่ยว ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา “มีความสัมพันธ์” ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.767$) แสดงให้เห็นว่า หากมีระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนามาก ความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆก็จะมากด้วย

ระดับทักษะนำเที่ยวก่อนกับหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา บุคลิกภาพการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทย พบว่า “มีความสัมพันธ์” กับ 1) **การใช้ภาษาไทยในการแนะนำตัว** การนำเที่ยว และการให้ข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 ($r = 0.918, 0.898, 0.877$) แสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพที่ดีก็จะมีทักษะในด้านการแนะนำตัว การนำเที่ยว และการให้ข้อมูลที่ดีด้วย 2) **ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ** นำเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ($r = 0.671$) แสดงให้เห็นว่า หากมีบุคลิกภาพการนำเที่ยวโดยใช้ภาษาไทยที่ดีก็จะมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆที่ดีด้วย

ทักษะการใช้ภาษาไทยในการแนะนำตัวก่อนเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า “มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเที่ยวและการให้ข้อมูล ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.934$ และ 0.856) แสดงให้เห็นว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยในการแนะนำตัวที่ดี ก็จะมีทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ดีด้วย

ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการนำเที่ยว “มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยในการให้ข้อมูลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($r = 0.930$) แสดงให้เห็นว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเที่ยวที่ดี ก็จะมีทักษะการใช้ภาษาไทยในการให้ข้อมูลที่ดีด้วย

ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา พบว่า “มีความสัมพันธ์” กับทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($r = 0.566$) แสดงให้เห็นว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยนำเที่ยวที่ดี ก็จะมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการที่ดีด้วย

การมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม ความรู้และทักษะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่างๆ พบว่า 1) **ความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนและหลังการเข้า**

ร่วมกิจกรรมการพัฒนา “มีความสัมพันธ์” ระดับปานกลาง ($r = 0.77$) ณ ระดับนัยทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ก็จะมีรู้ด้านการนำเที่ยว หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

สรุปกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการให้บริการท่องเที่ยว

การฝึกอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการในหัวข้อต่างๆ ได้แก่ (ใช้เวลา 2 วัน)

1. หัวข้อ: บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว ($1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง) เนื้อหาความรู้ ประกอบไปด้วย 2 ชุดความรู้หลัก ได้แก่

1.1. การเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่

1.1.1. กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีทัศน์ เพื่อทดสอบความเข้าใจในการชมวิถีทัศน์ และเพื่อประโยชน์ในการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้าสู่ชุดความรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

1.1.2. การบรรยายหลักความรู้ในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย คุณลักษณะของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี องค์ประกอบของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และบทบาทในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยใช้ Power Point Presentation เป็นสื่อในการบรรยาย

1.2. บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่

1.2.1. การบรรยายหลักความรู้ เกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอก คุณสมบัติของผู้นำเที่ยว และสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติ โดยใช้ Power Point Presentation

1.2.2. กระบวนการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมุติ กำหนดให้เยาวชนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งให้แสดงละครบทบาทสมมุติเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว โดยให้แสดงบทบาทในด้านไม่ดี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งให้แสดงแต่ในด้านที่ดี ใช้การสังเกตบทบาทการแสดงออกที่ถูกต้องตามโจทย์ที่ได้รับมอบหมาย

2. หัวข้อ: ขั้นตอนการนำเที่ยวและการดูแลนักท่องเที่ยว (3 ชั่วโมง) ประกอบไปด้วย 2 ชุดความรู้หลัก ได้แก่

2.1. ขั้นตอนในการนำเที่ยว มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่

2.1.1. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการระดมสมองก่อนการบรรยาย กำหนดให้เยาวชนร่วมกันคิดว่า “หากเราจะนำเที่ยว จะต้องเตรียมตัวและมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง” ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้สามารถดึงความสนใจของเยาวชนเข้าสู่บทเรียนได้ โดยใช้หลักคิดว่าธรรมชาติบุคคลมักนำคำตอบที่ตนเองตอบไปเปรียบเทียบกับคำตอบเสมอ

2.1.2. การบรรยายหลักความรู้ ประกอบไปด้วย การต้อนรับ การนำเที่ยว และการส่งแขกโดยใช้ Power Point Presentation

2.2. การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่

2.2.1. การกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการวาดภาพรูปร่างคน กำหนดให้เยาวชนจับกลุ่ม 2 – 3 คน โดยให้วาดภาพรูปร่างของเพื่อน (ให้เห็นส่วนต่างๆของร่างกายให้มากที่สุด) ลงในกระดาษบรูฟ และหลังจากนั้น ให้ระบุว่า “ส่วนต่างๆของร่างกายนั้น อาจเกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บปวดในขณะที่มาท่องเที่ยวได้อย่างไรบ้าง”

2.2.2. การบรรยายหลักความรู้ เกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอก คุณสมบัติของผู้นำเที่ยว และสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติ โดยใช้ Power Point Presentation

3. หัวข้อ: การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว (1½ ชั่วโมง) กระบวนการมี 2 ขั้นตอนหลัก

3.1. กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยแสดงไหวพริบในการพูดชวนเชื่อ กำหนดให้เยาวชนเตรียมตัวออกมาหน้าห้องเป็นรายบุคคล เพื่อเสนอขายสินค้าอะไรก็ได้ (หรือสิ่งของต่างๆ ที่มีอยู่ในมือ) ด้วยการคิดคำโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้ลูกค้าสนใจสินค้าและอยากซื้อสินค้าให้ได้

3.2. การบรรยายหลักความรู้ เกี่ยวกับองค์ประกอบในการสื่อความหมายอย่างง่าย โดยใช้ Power Point Presentation

4. การทดสอบทักษะการนำเที่ยวใช้ภาษาไทย (6 ชั่วโมง) กำหนดให้เยาวชนนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองรู้จัก โดยให้เวลาในการนำเสนอคนละ 10 นาที โดยมีวิทยากรให้คะแนนจำนวน 3 ท่าน หลังจากให้คะแนนวิทยากรได้ให้ข้อเสนอแนะ ชมเชย และให้กำลังใจเป็นรายบุคคล เพื่อให้เวลาเยาวชนหลังจากนี้ กลับไปพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง แล้วกลับมาพบกันใหม่ในคราวถัดไป (ให้เวลาฝึกฝนและค้นคว้าข้อมูลประมาณ 2 สัปดาห์ โดยมีประเด็นที่ใช้ในการประเมินดังนี้

- 4.1. ด้านบุคลิกภาพ
- 4.2. การแนะนำตัว
- 4.3. การนำเที่ยว
- 4.4. การให้ข้อมูล

หลักสูตรการพัฒนากลุ่มมีสื่อความหมายฉบับชุมชน 2 ภาษา

การพัฒนากระบวนสื่อความหมาย 2 ภาษา (ไทย-อังกฤษ) แบบมีส่วนร่วม (ใช้เวลา 5 วัน) ซึ่งมีขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

1. ระดมสมองเพื่อเรียนรู้และสืบค้นข้อมูลของแหล่ง/ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนตนเอง (15 ชั่วโมง)

1.1. ระดมสมองเกี่ยวกับแหล่ง/ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน (1½ ชั่วโมง)

1.2. แบ่งภาระรับผิดชอบเพื่อร่วมกันค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรนั้นๆ ด้วยการวาดภาพและสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งทุติยภูมิ (4½ ชั่วโมง)

1.3. สำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้รู้ในชุมชน (6 ชั่วโมง)

1.4. นำเสนอหน้าห้อง เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ข้อมูลร่วมกัน (3 ชั่วโมง)

2. พัฒนากลุ่มมือสื่อความหมายสำหรับชุมชนและเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (9 ชั่วโมง)

2.1. ร่วมกันกำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในภาพ ตามความจำเป็นต้องการใช้ในการบอกเล่าเรื่องราว (3 ชั่วโมง)

2.2. กิจกรรมแข่งขันเป็นทีมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ในภาพวาด (3 ชั่วโมง)

2.3. การฝึกทักษะการพูดเพื่อนำเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ (ร่างคู่มือการสื่อความหมาย 1 ภาษา) (3 ชั่วโมง)

3. การทดสอบทักษะการบริการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมทัวร์ทดลอง โดยให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั้งไทยและต่างชาติ จำนวน 6 ราย ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี (6 ชั่วโมง)

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

จากกระบวนการศึกษาวิจัย พบว่า กระบวนการศึกษาและพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดผลผลิตจากงานวิจัยได้แก่

1. เกิดเยาวชนนำเที่ยว (สมัครใจ) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มคนเป้าหมายที่บ่งบอกถึง ความเป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาเพื่อการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ที่จะสามารถส่งเสริมการรักษาทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ต่อไปได้ ผ่านการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่นำไปสู่ความอย่างยั่งยืนได้

2. ขยายผลในการสร้างความตระหนักให้กับคนในท้องถิ่น โดยกระบวนการนี้ทำให้เยาวชนเกิดความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านท่องเที่ยวในชุมชนตนเองมากขึ้น

3. หลักสูตรพัฒนาศักยภาพการให้บริการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับชุมชนท่องเที่ยว ช่วยพัฒนาเยาวชนให้เยาวชนมีความรู้และทักษะการนำเที่ยวในท้องถิ่น รวมถึงการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้เยาวชนมีศักยภาพสามารถที่จะให้บริการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้

4. คู่มือสื่อความหมาย 2 ภาษาลับชุมชน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นๆ เพื่อการนำเที่ยวในท้องถิ่นที่มีลักษณะการท่องเที่ยวที่เหมือนหรือใกล้เคียงกันได้ เสริมสร้างทักษะการใช้ภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่เป็นต่างชาติได้มากขึ้น สร้างโอกาสในการได้

สื่อสารและใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี และเกิดความประทับใจได้มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 43 กระบวนการเรียนรู้ด้านการให้บริการท่องเที่ยวของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงศักยภาพและข้อจำกัดของเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความยั่งยืนในพื้นที่อย่างแท้จริง ในประเด็นที่ค้นพบดังนี้

สำหรับนักวิชาการ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นความยั่งยืนว่า งานวิจัยเชิงพัฒนาจะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ได้อย่างไร ซึ่งมีหลายประเด็นที่ผู้วิจัยเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะศึกษาต่อยอดในการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. **ด้านความรู้** ควรมีการศึกษาและเสริมองค์ความรู้ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนสามารถนำองค์ความรู้รอบด้าน ไปใช้กับการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริงต่อไป

2. **ด้านทักษะ** ควรมีการศึกษาทักษะด้านอื่นๆ เชิงลึกมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย สามารถก่อให้เกิดการประยุกต์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไปในอนาคต

3. **ด้านประสบการณ์** ควรมีการศึกษาเชิงลึกในด้านประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระดับทักษะ หากมีการศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาประสบการณ์เยาวชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง จะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่ชุมชนท้องถิ่น

4. **การส่งผ่านความรู้** การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งต่อหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คนที่พื้นที่กันเอง เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากนักวิจัยเป็นเพียงพี่เลี้ยงเบื้องต้นที่จะเข้าไปช่วยเสริมสร้างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ประเด็นด้านการส่งต่อความรู้จึงเป็นเรื่องน่าสนใจ เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งที่จะต้องอยู่กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนภายนอกได้อย่างไร

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

1. **การสนับสนุน** การให้การสนับสนุนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า สิ่งที่ชุมชนทำนั้น จะเกิดผลประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนมากน้อยเพียงใด หากหน่วยงานในพื้นที่ไม่

ตอบสนองต่อการท่องเที่ยว ก็อาจทำให้ชุมชนไม่เห็นความสำคัญที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองอีกต่อไป

2. **ความต่อเนื่อง** การส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจะเป็นกำลังใจที่สำคัญที่จะทำให้ชุมชนยืนหยัดที่จะทำการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองอย่างเข้มแข็ง เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนก็จะมีความคิดและจิตใจของสมาชิกชุมชนทั่วไปและแกนนำด้านการท่องเที่ยว ที่จะมั่นใจได้ว่าการท่องเที่ยวยังสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ยังมีจุดด้อยในการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนน้อย เนื่องจากการศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหวังมุ่งผลสำเร็จในการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้วิจัยจึงเน้นการศึกษาและพัฒนากลุ่มตัวอย่างที่จะสามารถนำองค์ความรู้ในการพัฒนาไปใช้ได้จริงในพื้นที่ ดังนั้น ผู้ที่สนใจจะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน ควรใช้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อจะสามารถใช้สถิติวิเคราะห์ขั้นสูงในประเด็นต่างๆ ที่จะสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปปรับใช้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นได้

2. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอายุ 13 – 16 ปี โดยใช้แบบสอบถาม (ภาคผนวก ข) เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการค่อนข้างซับซ้อนและเข้าใจยาก อาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อความหมายได้

การศึกษาในอนาคต

ควรสอบถามเรื่องการมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนจากกลุ่มอื่นๆ นอกเหนือจากเยาวชนด้วย แล้วนำผลการเปรียบเทียบกับกลุ่มเยาวชนเพื่อหาช่องว่างในการปรับปรุงแนวทางการทำงานเพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนให้มีศักยภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Dessler, G.. 2003. **Human Resource Management**. 9th ed. Upper Saddle River, N.J Prentice Hall.
- Freeman, T.. 1976. **Interpreting our heritage**. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Gibbs, Christopher, J. N. 1986. **"Institutional and Organizational Concern in Upper Watershed Management."** In K. W. Easter, J. A. Dixon and M. M. Hufschmidt (eds), *Atershed Resources Management: An Integrated Framework with Studies from Asia and the*. Boulder and London: Westview Press. pp. 145-156.
- Hoare, Peter, W.C.. 1986. **The Role of Extension : A Northern Thailand Watershed Case Study**. Watershed Resources Management. n.p.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, A. J.. 1981. **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. Holt Rinehart and Winston: New York.
- Sharpe, G. W.. 1982. **"An overview of interpretation."** *Interpreting the environment* . 2: 2 - 27.
- Sowell, E. J.. 1996. **Curriculum: An Integrative Introduction**. Upper Saddle River: Prentice-Hall Inc.
- Uphoff, N.. 1986. **Local Institutional Development: An Analytical sourcebook with cases**. West Harford, Conneticut: Kumarian Press.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526. **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เทิดชาย ชัยบำรุง. 2551. **วาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ปี 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เสรี พงศ์พิศ. 2548. **ฐานคิด : จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.
- โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ. 2540. **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ Mild Graphic.
- กมล สุคประเสริฐ. 2537. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. 2542. **การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรุงเทพมหานคร.

- ฉันทิช วรณณอม. 2546. **หลักการมัคคุเทศก์ (Tourist Guide)**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชมพันธุ์ กุณชร ณ อยุธยา. 2540. **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ.
- ณชพงศ จันจุฬา. 2549. **ศักยภาพของชุมชนเกาะศรีบอยาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติปากแม่น้ำกระบี่**. วารสารหาดใหญ่วิชาการ ปีที่ 3 ฉบับที่ 6 (ธ.ค.2548-พ.ค.2549): หน้า 24-36.
- ดรชรณี เอ็มพันธุ์. 2550. **การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2544. **“การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”** วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 2 : 7 (กรกฎาคม-ธันวาคม): หน้า 61-71.
- ประวิทย์ เรืองจำรัส. 2544. **“การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน :กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำจาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง”**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่.
- ปิยะทิพย์ พิพิชฉัตรธรรม. 2539. **นันทนาการกลางแจ้งและการสื่อความหมายธรรมชาติ**. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับผู้ทำหน้าที่ฝึกอบรม, 5 กุมภาพันธ์ 2539. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่: นครราชสีมา.
- พิชา พิทยขจรวุฒิ. 2533. **เป้าหมาย ใจความ วัตถุประสงค์ของการสื่อความหมายธรรมชาติ**. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการสื่อความหมายเบื้องต้น กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และสำนักงานยูเนสโกประจำประเทศไทย. กรกฎาคม 2533
- วีระพล ทองมา. 2553. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้**. จาก: <http://www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc>. (มิถุนายน 2553)
- วีระพล ทองมา. 2546. **การจัดการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ**. เอกสารประกอบการสอน สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว: เชียงใหม่.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2552. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน**. จาก: <http://www.cbt-i.org/travel.php>. (20 สิงหาคม 2556).
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย. 2540. **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :พิมพ์ครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย.

- สวัญญา สุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์. 2556. **แผนที่สีเขียวเพื่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน**. รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่.
- สวัญญา สุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์. 2556. **การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้แผนที่สีเขียว**. รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่.
- สวัญญา สุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์. 2558. **การพัฒนาทักษะชุมชนในการสร้างเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยวตามแนวคิด Green Tourism** อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่. รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่.
- สวัญญา สุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์. 2558. **การพัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในการสร้างช่องทางการสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. 2550. **คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สินธุ์ สโรบล (บรรณาธิการ). 2546. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ**. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2531. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ ท้วมสมบูรณ์ 2533. **การสื่อความหมายธรรมชาติ**. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการสื่อความหมายเบื้องต้น. กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และสำนักงานยูเนสโกประจำประเทศไทย. กรกฎาคม 2533.
- สุวารีย์ ศรีปฐมะ และคณะ. 2547. **การวิจัยการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย**. รายงานวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: เลย.
- หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์. 2545. **ความรู้ความเข้าใจของมัคคุเทศก์เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการนำไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- องค์การบริการส่วนตำบลกุดช้าง. 2558. **จำนวนหมู่บ้านและครัวเรือน**. จาก: <http://www.kuedchang.go.th/#post14-3>. (20 มิถุนายน 2558).
- อนันต์ธนา อังกินันท์. 2535. **การผลิตและการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์. 2556. **การฝึกอบรมในขณะทำงาน OJT**. จาก: http://www.hrcenter.co.th/column_detail.php?column_id=878%20&page=126. (15 กันยายน 2556)

อุทัย ดุลยเกษม. 2545. สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและการพัฒนา.

พระนครศรีอยุธยา: เทียนวัฒนา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเยาวชน

แบบสอบถาม (เยาวชนการพัฒนา)

โครงการ "พัฒนาศักยภาพชุมชนและเยาวชนท้องถิ่น"

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อ-สกุล _____
2. ชุมชน บ้านเมืองกุด บ้านแม่ตะมาน
3. เพศ ชาย หญิง
4. อายุ _____ ปี
5. ระดับการศึกษา _____
6. คนเมือง/ชนเผ่า _____

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการนำเที่ยว

1. ประสบการณ์นำเที่ยว _____
2. จำนวนปีที่มีประสบการณ์นำเที่ยว _____
3. เคยนำเที่ยวนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือไม่ ไม่เคย เคย ระบุเชื้อชาติ.....
4. ปัญหาที่พบจากประสบการณ์นำเที่ยวนักท่องเที่ยวต่างชาติ _____

ภาคผนวก ค แบบทดสอบความรู้ด้านการให้บริการท่องเที่ยวก่อนและหลัง

ชื่อ-สกุล.....

แบบทดสอบ (ก่อนเข้าร่วมโครงการ)

เรื่อง "การเป็นผู้นำเที่ยว"

คำแนะนำ : เติมคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้

A. เข้าบ้านที่ดีควรมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

B. บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยวมีอะไรบ้าง

1. _____
2. _____
3. _____

C. บุคลิกภาพภายนอกของผู้นำเที่ยวในชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

D. ความปลอดภัยด้านไหนบ้างที่เราควรจะต้องดูแลนักท่องเที่ยว

อันตรายจากพื้นที่

1. _____
2. _____
3. _____

อันตรายจากปัจจัยภายนอก

1. _____
2. _____

หากเกิดเหตุร้าย/อุบัติเหตุกับนักท่องเที่ยวควรทำอย่างไร

E. การนำเที่ยวมี 3 ขั้นตอนคืออะไรบ้าง

1. _____
2. _____
3. _____

F. องค์ประกอบหลักของการนำเที่ยวในชุมชนมีอะไรบ้าง

การพูดและเนื้อหาสาระในการพูด

1. _____
2. _____
3. _____

การสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว

1. _____
2. _____
3. _____

ขอบคุณในความร่วมมือ

แบบทดสอบนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว"

ดำเนินการโดยทีมนักวิจัย คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ภาคผนวก ง แบบวัดทักษะในการให้บริการ

สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

แบบประเมินการเตรียมความพร้อมการนำเที่ยวท้องถิ่น

ชื่อผู้นำเที่ยว..... บ้าน.....

รายการ		การประเมิน			ข้อเสนอแนะ
		ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ด้านการให้บริการ					
การต้อนรับ	1. สามารถการทักทาย สวัสดี และแนะนำตัวเอง				
	2. สามารถแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว				
	3. สามารถแนะนำห้องน้ำ และการอำนวยความสะดวก				
การส่งแขกและอำลา	4. สามารถถามความพึงพอใจนักท่องเที่ยว				
	5. สามารถกล่าวขอบคุณนักท่องเที่ยว อำลา/มอบของที่ระลึก/ถ่ายภาพร่วมกัน				
ด้านการสื่อความหมาย					
การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว	1. บอกชื่อทรัพยากรด้วยภาษาท้องถิ่น				
	2. บอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต				
	3. สามารถบอกคุณค่าและความสำคัญต่อชุมชนได้				
เทคนิค	4. สามารถใช้ภาษาได้/ใช้คู่มือช่วยในการสื่อสารได้เข้าใจง่าย				
	5. สามารถใช้ท่าทางประกอบการพูดได้				
	6. การสื่อสารของชุมชนสนุกสนาน/น่าสนใจ/ไม่น่าเบื่อ				

ภาคผนวก จ แบบวัดทัศนคติต่อประโยชน์

ชุมชนท้องถิ่น.....

ตำแหน่งในกลุ่มท้องถิ่น.....

แบบสอบถาม (ความคิดเห็นชุมชนท้องถิ่นใกล้เคียง)

เรื่อง "ความเป็นประโยชน์ของหลักสูตรและคู่มือสื่อความหมาย 2 ภาษาฉบับชุมชน"

ตอนที่ 1 ทัศนคติต่อประโยชน์ของหลักสูตรและคู่มือสื่อความหมาย 2 ภาษาฉบับชุมชน

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเพียงระดับเดียว

ทัศนคติต่อประโยชน์	ระดับความเป็นประโยชน์				
	ทุกหลักสูตร	3 หลักสูตร	2 หลักสูตร	เพียง 1 หลักสูตร	ไม่เป็นประโยชน์เลย
1. เนื้อหาตรงและเหมาะสมสำหรับการนำเที่ยวในชุมชน					
2. เนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนสำหรับการนำเที่ยว					
3. เนื้อหาจะช่วยให้ท่านได้รับความรู้อย่างมากในการใช้ภาษาเพื่อการนำเที่ยว					
4. เนื้อหามีความสำคัญและสามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
ทัศนคติต่อประโยชน์ของคู่มือแนะนำเที่ยวฉบับชุมชน 2 ภาษา	ระดับความเป็นประโยชน์				
	มากกว่า 3 เรื่อง	3 เรื่อง	2 เรื่อง	1 เรื่อง	ไม่เป็นประโยชน์เลย
1. เปิดโอกาสให้ท่าน ได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น					
2. ช่วยสร้างความรู้สึกมั่นใจให้มากขึ้นในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว					
3. รูปภาพช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น					
4. คำอ่านภาษาไทยทำให้ง่ายในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ					
5. ศัพท์ภาษาอังกฤษจะช่วยให้นักท่องเที่ยวอ่านเสริมได้หากเราออกเสียงไม่ชัด/ไม่ถูก					
6. คู่มือจะช่วยให้เราสามารถฝึกให้จำได้และเก่งขึ้นได้					
7. คำอธิบายประกอบภาพมีความกระชับได้ใจความ ไม่ยากเกินที่จะฝึกพูด					
8. คำอธิบายประกอบภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงในชุมชนของเรา					
9. คำอธิบายประกอบภาพเพียงพอต่อการสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวฟัง					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและเพิ่มเติมเนื้อหาในคู่มือให้เหมาะสมกับชุมชนของท่าน
ต่อไป

หลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

